S. Wettenhovi-Aspa

Lördagsqvällar

Finska Nationalfestspel

I

E. Lönnrot
J. L. Runeberg
J. W. Snellman
J. J. Nervander
M. A. Castrén
L. J. Stenbäck
Fr. Cygnæus
Z. Topelius
I. Ilmoni
C. H. Asp

Helsingfors 1916
Boktryckeri-Aktiebolaget Sana

S. Wettenhovi-Aspa

LÖRDAGSQVÄLLAR

FINSKA NATIONALFESTSPEL

I

E. Lönnrot
J. L. Runeberg
J. W. Snellman
J. J. Nervander
M. A. Castrén
L. J. Stenbäck
Fr. Cygnæus
Z. Topelius
I. Ilmoni
C. H. Asp

HELSINGFORS 1916
BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAGET SANA

Statsrådet, Professorn och Doktorn

Eliel Aspelin-Haapkylä

tillegnas detta festspel

— med tacksamhet för gifna råd och anvisningar —

vördsammast

af

Författaren.

Förord.

I sanningens intresse måste jag bekänna att Statsrådet Aspelin-Haapkylä gjort mig uppmärksam på en anachronism i detta stycke — i det skalden Lars Jakob Stenbäck ännu icke i början af 1830-talet hade varit fullt så pietistiskt ankommen, som jag har skildrat honom.

Det lättaste hade nog varit att h. o. h. stryka bort honom ur den kamratkrets i *„Lördagsqvällarnas“* snillecollegium, som han faktiskt äfven senare lämnade — svårare skulle det hafva varit att, med bibehållande af hans apparition, retouchera bort något af den verldspessimism som han i alla fall senare helt hängaf sig åt. — Därför har jag vågat bibehålla honom såsom den typ för det epidemiska „religiösa“ svärmeriet som han faktiskt sedan blef — ty om han blef det 5 år förr eller senare spelar ingen roll i detta stycke, som icke pretenderar att vara något litteraturhistoriskt arbete.

Emot min framställning af Lönnrots, Runebergs, Snellmans, Nervanders, Castréns, Topelius och Cygnæi karaktärer gjorde Statsrådet ingen anmärkning, som icke af mig tagits ad notam — och hela den nuvarande fjärde akten är tillkommen på Statsrådets direkta inrådan — i det jag har sparat den förra fjärde och femte akten för ett nytt stycke: „Elias Lönnrot“.

Dock har Statsrådet icke genomläst den slutliga omredigeringen, hvadan jag naturligtvis h. o. h. ikläder mig ansvaret för brister och oegentligheter, som kunna hafva insmugit sig under omarbetandet.

Hvad den svenska formen angår, så är den för mig en bisak — emedan stycket är afsedt att öfversättas till finskan.

H:fors d. 17. 12. 1916.

S. W.-A.

PERSONER:

Elias Lönnrot, Med. Cand., senare Doktor.
Johan Ludvig Runeberg, Magister.
Fredrika Runeberg, hans hustru.
Johan Wilhelm Snellman, Magister.
Johan Jakob Nervander, d:o.
Fredrik Cygnæus, d:o.
Lars Jakob Stenbäck, Teologie studerande.
Mathias Alexander Castrén, Student.
Zakarias Topelius, Studerande.
Svante Silfversparre, General.
Adèle Silfversparre, hans dotter.
Carl Henrik Asp, Hofrättsråd.
Immanuel Ilmoni, Dr. med. Professor,
Stiftande medlem af: „Suomalaisen Kirjallisuuden Seura“.
Fröken Ilmoni, Professor Ilmonis släkting.

BIPERSONER:

Nordström, medlem af Kirjall. Seura.
Inspektorn å Silfversparres egendom.
Trädgårdsmästaren därsammastädes.
Stina, hans dotter.
Matti Lintulaksi, Torpareson.
Jakob, Silfversparres Betjent.
Madam Andersson, Elias Lönnrots värdinna.
Anna Andersson, hennes dotter.
En Tjenarinna hos Ilmoni.
En bondgumma från Esbo.
En vaktmästare.
Formän.
Bakom Scenen: Indelta militärens musikkorps.

Handlingen försiggår i början af adertonhundratrettiotalet.

AKT I: I Professor I. Ilmonis sal. H:fors.
AKT II: }
AKT III: } I Elias Lönnrots studerrum, H:fors.
AKT IV: I general Silfversparres slottsträdgård.

S. Wettenhovi-Aspa: Finska Nationalfestspel, I. Pris: Fmk 5:—

AKT I.

Scenen föreställer en sal i Professor I. Ilmonis hem i Helsingfors på adertonhundratrettiotalet.

Möbel i tidens empirstil. Till höger ett antikt taffelpiano. Till venster vid väggen en soffa, soffbord, länstolar, växter, ovala porträtt på väggarna e. t. c.

Fröken Ilmoni (sitter vid pianinot och börjar spela ett Impromptu af Franz Schubert.) — — — (Det ringer i tamburen).

EN TJENARINNA (in).

Här är en General — ja namnet hörde jag ej rätt — han önskar tala med professor Ilmoni. —

FRÖKEN ILMONI.

Bed honom stiga in hit i salen — och säg till åt Professorn. (Hon går ut).

TJENARINNAN. (i dörren).

Herr Generalen är så god att stiga in och sitta ner — Professorn kommer genast. (Ut från en annan dörr).

GENERAL SILFVERSPARRE (i gammaldags uniform kommer in. — Tar sig en pris och börjar nysa hejdlöst.)

PROFESSOR ILMONI (in)

Tjenare bror Silfversparre! —

GENERALEN (nyser)

Tjenare! Tjenare! Broder Ilmoni! —

PROFESSORN

Nå — Du är förkyld som jag ser . . .

GENERALEN.

Ja — he, he, dehär (nyser) visst är jag det. — Man blir ibland våt om fötterna.

PROFESSORN:

Sitt ner. — Nå — det är länge sedan jag hade den äran. — Är du annars frisk — eller kommer Du på sjukbesök?

GENERALEN.

Visst fan är jag — dehär — frisk — men jag är arg som fan, ser Du . . .

PROFESSORN.

Nå hvad har nu tändt Din vrede?

GENERALEN.

Ja, ser Du, det är min dotter, min enda dotter, — hon — ja — kort: flickungen har blifvit vriden — (nyser).

PROFESSORN.

Hvem? Lilla Adèle? — Huru så, hon kan väl vridas på rätt igen? —

GENERALEN.

Ja, det vete fan! — Jag har försökt tala vackert med henne, men förgäfves . . . Jag rår ej mera med henne — nu måste jag be Dig komma mig tillhjälp som läkare — — —

PROFESSORN.

Nå hvad lider hon utaf?

GENERALEN.

Ser Du bror, hon har blifvit — (nyser) — —

PROFESSORN.

Nå, det nös Du på, — men hvad har hon blifvit?

GENERALEN.

Kär! —

PROFESSORN (slår ihop händerna)

Kors i alla dagar! — Nå, men vet Du bästa vän — med förlof sagt, så har hon att brås uppå . . .

GENERALEN (nyser)

Ja, men det tycks hos henne vara en sjukdom.

PROFESSORN.

Den sjukdomen är icke så ovanlig vid 18 års ålder . . .

GENERALEN.

Hon äter knappt mera — det ser ut som om hon skulle tyna bort. Dessutom tror jag, att hon inte är riktigt „klok" mera. — En dag hade hon stängt in sig i sina rum, ty sedan moderns död bor hon i hela den ändan af slottet, som är åt trädgården, bror vet . . . Nå, där sitter mamsellen dagen i ända och sjunger —

PROFESSORN (skrattar)

Nå det där låter ju helt bra. — Den som sjunger är nog inte vriden, som Du säger . . .

GENERALEN.

Dehär, ser Du men hon sjunger *finska* folkvisor — med *finska* ord — riktiga drängvisor och pigvisor — den ena sorgligare än den andra.

PROFESSORN.

Hm! Nå är nu det så farligt?

GENERALEN.

Vist fan är det (nyser) farligt. — Förut sjöng hon arior af Rossini, Bellini, dehär — ja och andra anständiga saker, men sedan hon har blifvit kär, sjunger hon bara — — — bondvisor. —

PROFESSORN.

Nå i hvem har hon då blifvit kär?

GENERALEN.

Ja, vet Du, jag täcks knappt säga det — — —

PROFESSORN.

Kanske din inspektor? — Han är ju en prydlig karlakarl den där agronomen — hvad heter han nu? — — —

GENERALEN.

Nej — redan det vore ju förbannat — han är förresten gift — nej, nej — det är ännu värre — mycket värre . . . (nyser)

PROFESSORN.

Kanske bror inte vet det själf. — Kanske det blott är en misstanke — — —

GENERALEN.

I helvete heller! — Nej, ser Du: en dag, då jag hade

varit utåkt för att inspektera utgårdarna, kom jag tidigare hem än vanligt, och när jag svänger om hörnet, så ser jag i folkets stuga min dotter. — Där sitter *min* dotter — min enda dotter, Adèle Silfversparre — och — nåja: *drängpojken!!!* — Älsta sonen Matti från Lintulaksitorpet.

PROFESSORN.

In flagranti?

GENERALEN (tar en pris snus)

Nå nej — men ändå. — Nå ja —. Dehär — jag ur släden i en fart och in i farstun. — Dörren var stängd — (nyser) dehär jag dundrar på och — .

PROFESSORN.

Det där är ju en sannskyldig roman!

GENERALEN (går fram o. tillbaka)

Ja visst — — det är som två romaner. — Men jag tål inga romaner i mitt hus — int om fan tog! Därför körde jag bort pojken från gården och lofvade honom, att om han håller sig på afstånd, — så må hans gamla far behålla torpet, — men, om han själf visar sig på gården, så skjuter jag ner honom som en hund! —

PROFESSORN.

Nå — verkar det som en passion — eller — som ett flyktigt hugskott?

GENERALEN.

Jag finner det hela så obegripligt, så ovärdigt. Visst hör man om dylikt och läser därom i romaner; — men när romanerna smyga sig in i ens eget hus — ja i ens egen

familj — då är fan lös. — Hvad tycker bror att jag skall göra? (Han sätter sig).

PROFESSORN.

Tag flickan med — ut på en resa — till södern. — På resan glömmer man lätt och fort. Nya intryck förjaga lättast gamla tvångsföreställningar. Ibland kan t. o. m. en inrotad fix idé borttappas i en ny och främmande omgifning.

GENERALEN.

Det där har jag t. o. m. tänkt på själf. — Jag föreslog att fara till Petersburg med henne — men hon nekar. Kan det då ske med våld?

PROFESSORN.

På sätt och vis, med mildt våld. Men det är icke sagt, att detta då verkar på samma sätt.

GENERALEN.

Vet bror hvad jag hade tänkt föreslå? Men jag vet ju icke om jag vågar besvära —

PROFESSORN.

Frågan är ju fri, sjung ut!

GENERALEN.

Dehär — bort hemifrån — det måste hon — på en tid. Det har jag insett — hon är för gammal att sändas till ett flickpensionat. — Skulle Du möjligen kunna taga henne till Dig? — På en tid? —

PROFESSORN.

Visserligen — till observation?

GENERALEN.

Till observation! — Det är just hvad jag menar. Kanske umgänget här med Dina damer kan bringa henne på andra tankar.

PROFESSORN.

Dessutom har jag här en ung medicinare Elias Lönnrot — han är en man med rika gåfvor, lugn som grafven — kanske han rår på henne.

GENERALEN.

Bara hon ej råkar från askan i elden. — Dehär . . .

PROFESSORN.

Kors, hvad menar bror, nej, jag svarar för honom: — han är ehuru ung född 1802 — ett vetenskapens söndagsbarn. — Åt honom kunna vi lika väl anförtro hennes själavård som åt Gud fader.

GENERALEN.

Han är ju svensk förstås efter han heter Lönnrot — må gå. — Nå ja kanske jag får skicka henne hit nu genast? Hon är med här i staden — jag ville blott ej taga henne hit utan att hafva rådfört mig med bror om — — —

PROFESSORN (afbryter)

Ja, låt barnet komma bara, vi skola nog bota henne.

GENERALEN.

Hennes saker sänder jag i morgon in till staden — men har Du rum åt henne?

PROFESSORN.

Jo bevars, vi hafva två trefliga gästrum — icke får hon känna sig som patient.

GENERALEN (stiger upp)

Kanske jag genast får lämna ersättning för hennes vård?

PROFESSORN (tar 2 pipor)

Det kommer aldrig i fråga — nog komma vi öfverens om det där — förlåt, röker bror en pipa? (räcker en pipa.)

GENERALEN.

Tackar som bjuder! Törs man röka här i salen?

PROFESSORN (stoppar piporna)

Kors, här röker jag som en skorsten. Ser Du: en läkare måste nästan alltid röka när han kommer hem från ett sjukbesök — på anatomisalen röker man alltid. (De tända piporna.)

GENERALEN (sätter sig åter)

Om jag upptar — Din tid, så säg ifrån — ser Du vi landskusiner hafva ovanligt godt om tid, när vi komma till staden.

PROFESSORN.

Vet Du, det råkar sig just så, att jag har hela dagen till min disposition i dag — ifall ej något oförutsedt inträffar. Vi läkare måste ju stundom ut midt ur sötaste sömnen i snö och slask — om man blir kallad till någon döende.

GENERALEN.

Så var det också med oss fordom när fienden behagade, måste vi ut på slagfältet — hvad är en döende — mot tusen sårade och döendes stönande.

PROFESSORN.

Dricker bror ett glas Oporto? Jag har just ett nytt

litet fat som har kommit direkt med en sjökapten, som seglar på Lissabon.

GENERALEN.

Tackar som bjuder!

PROFESSORN.

Den varan måste du smaka (han går ut).

GENERALEN (blåser rökringar).

(för sig:) Den satans flickungen! (Han stiger upp och går fram och tillbaka med oroliga steg.) (För sig): (medan han tar en ny pris snus.) Det ser ut, som om bror Ilmoni skulle ämna behålla mig själf kvar till observation —. (går åter omkring.)

PROFESSORN (in).

Nu kommer det genast.

GENERALEN.

Hör du bror — en samvetsfråga:

PROFESSORN.

Nå frågan är fri.

GENERALEN.

Du må väl aldrig tro, att det är jag själf som är — dehär litet sådär? . . (pekar på sin panna).

PROFESSORN.

För allt i världen! Hur kan Du komma på en sådan tanke?

GENERALEN.

Nå, nå! Bra, bra! Då är jag lugn! — Ser Du, vi

landskusiner äro alltid litet misstänksamma. Ni stadsbor äro ju så lärda män och alltid så fulla af allsköns nya kunskaper att man ibland får känslan af att Ni kunna skåda sådär rakt igenom en vanlig karl.

PROFESSORN (skrattar).

Nå nej — vet Du. Nog finnes jn här en och annan, som tror sig kunna höra gräset växa, — men att sådär på rak arm genomskåda en såpass bastant karl, svm bror är — så långt hafva vi ännu icke hunnit i exercitia.

TJENARINNAN
(in med vinet). (Och ut igen).

PROFESSORN (sätter sig).

Se så, bror Svante! Nu skola vi upplifva gamla minnen vid ett glas. (häller i).

GENERALEN (sätter sig).

Skål Du. — (de dricka) A-ha-a! Det var ett vin som duger! — Om Klingspor hade smakat det här, så hade han nog ej kastat bort alla sina trumfar! (det ringer ute i tamburen.)

PROFESSORN.

Det kan väl hända. Såg Du honom någon gång?

GENERALEN.

Jo, gud bättre — bakifrån. Jag var vid eftertruppen.

TJENARINNAN (i tamburdörren).

Här är Hofrättsrådet Asp från Wasa — han frågar om Professorn tar emot.

GENERALEN.

Herregud Aspen!

PROFESSORN.

Känner Du honom också?

GENERALEN.

Min gamla regementskamrat från Björneborgarne — visserligen!

PROFESSORN (åt tjenarinnan)

Bed honom stiga in.

TJENARINNAN.

Han kommer strax — jag skall hjälpa resplaggen af honom.

TJENARINNAN (ut).

GENERALEN.

Han var en jäkla karl på sin tid. — Det var Döbelns största nöje att tillsammans med Aspen och fältläkaren, bror Bjerkén, sätta fältprosten våran på det hala i så kallade „trosfrågor“. — Aspen var icke någon vanlig auditör ser Du — utom sin juridik är han ett språkgeni och som en rakknif i debatter . . .

PROFESSORN.

Nog känner jag Aspens både tunga och penna.

ASPEN (in).

Mjukaste tjänare!

GENERALEN (springer upp och ropar:)

Carl Henrik! Carl Henrik! Ser man på dig. Din tusan jävel — hur har Du förvillat Dig till hufvudstaden?

ASPEN (räcker handen).

Tjensteresor — bror Svante! Goddag Immanuel!

ASP (räcker handen åt Prof.)

PROFESSORN.

Se god dag på Dig Du, välkommen till staden.

ASPEN

(sträcker på sig som när man åkt länge med skjuts).

Tack, Tack. — Nå — nu är man alltså ändteligen här! — Jag höll på att säga i kulturens vagga —.

PROFESSORN.

Låtom oss säga sköte. —

ASPEN.

Ja, här lefva Ni sannerligen som kulturens sky ötebarn — annat är det med oss där uppe.

GENERALEN.

Nå än sedan! — Kom nu hit Carl Henrik, låt ordentligt omfamna Dig — gamle gosse!

GENERALEN (omfamnar Aspen).

Tack för slaget vid Lappo, Du!

ASPEN.

Hur så — icke var det ju mitt fel, att vi fingo gå fram igenom rågåkrarna utan täckning . . .

GENERALEN.

Sak samma — men segern blef vår.

ASPEN.

Nå ja, icke behöfver Du tacka mig för den.

GENERALEN.

Kommer Du icke mera ihåg att Du gaf mig din sista sup ur din fältflaska, när jag blef sårad vid Rian!

ASPEN.

Kanske! — Jo, nog minnes jag ju Dig också — men intrycken voro så många. En stund efter hade jag den sorgen att måsta trycka igen Ramsays ögon — han slocknade i mina armar.

GENERALEN.

Ack ja — det var en dyrköpt seger — utan betydelse förresten. Ja — vi hafva ju icke råkats sedan dess.

ASPEN.

Nej — och hvad Du nu är grann som General! — Hur trasiga voro vi icke då! Jag skulle knappast hafva kännt igen Dig på gatan.

PROFESSORN.

När sågos Ni senast?

ASPEN.

Den 14 juli 1808. —

PROFESSORN.

Nå ja det är alltså snart för 22 år sedan.

GENERALEN.

Jag hörde ju sedan 1812 att du var Rehbinders sekreterare i kejserliga komiten för de finska ärenderna i Petersburg, men eget nog hafva vi ej ens råkats, fast du senare blef Öfverauditör för samma indelta finska militär där jag tjenade.

ASPEN.

Nog såg jag ofta Ditt namn i pappren — men Finland är stort och skjutshållen långa.

PROFESSORN.

Hvar har Du tagit in?

ASPEN.

Ännu ingenstädes — jag kommer raka vägen från Tavastehus som jag går och står . . .

GENERALEN.

Du kommer naturligtvis ut till min egendom på landet.

ASPEN.

Tack Du — men jag hinner nu icke med bästa vilja i verlden. — Jag har en massa uppvaktningar och ärenden här i staden . . .

PROFESSORN.

Du stannar naturligtvis här hos mig. Vi hafva två gästrum. Det ena har Svante just reserverat för sin dotter, det andra får Du.

ASPEN.

Tack skall Du ha — men nog hittar jag något gästhem.

PROFESSORN.

Det kommer aldrig ifråga. Du är hos mig och Du stannar hos mig. (Han ringer på en bordklocka).

TJENARINNAN (in).

PROFESSORN (till tjenarinnan)

Bär in Hofrättsrådets saker i det röda rummet. —

ASPEN.

Jag ser att ni ha vin på bordet — skåla ni här på tumanhand och förlåt, om jag då tvår mina händer ett tag som Pilatus.

PROFESSORN.

Var så god — tjenarinnan visar vägen.

ASPEN

(ut till tamburen med tjenarinnan).

GENERALEN (ropar efter honom).

Tvåla till Dig bara som Pilatus, men släpp icke Barnabam lös. —

ASPEN (utifrån).

Var lugn bara, skål och gutår! —

PROFESSORN (sätter sig åter).

Hvad säger Du Svante om ett parti schack?

GENERALEN (i det han sätter sig).

Det skulle tusan spela med Dig! — Du är ju en jäfla strateg, Du gör matt i några drag! Vi tar hellre en pris!

PROFESSORN.

Nej tack Du, — låt oss då häldre skåla ett tag! Skål! (De dricka).

GENERALEN.

Jag är riktigt glad öfver att Aspen kom hit. — Han kan ju sedan hjälpa Dig med att mata litet förnuft i dotter min.

PROFESSORN.

Var lugn bara! Nog sköta vi om henne. —

GENERALEN.

Bra bra! Jag skall nog sköta om den där torparlymmeln Matti Lintulaksi.

PROFESSORN.

Låt sticka ett par sedlar i näfven på honom och skicka honom till sjöss — så har Du ju fred i Dina hemknutar. Sedan kan Adéle komma tillbaka — när han är borta.

GENERALEN.

Ja, Du, det var jäklar i mig en fin vits — tänk om man kunde skicka alla finnar till Amerika!

PROFESSORN.

Nå, hvem skulle då plöja våra åkrar? Svenskarna?

GENERALEN.

Fast ryssar eller kineser — hvem fan som helst — bara icke de där förbannade finnarna! De komma en vacker dag att äta ut oss allihop. Den ena herregården efter den andra har redan öfvergått i bondehänder.

PROFESSORN.

Nå än sedan — är det icke just bonden som bäst egnar sig att bearbeta jorden?

GENERALEN.

Tro icke att bonden kommer att nöjas med det. — Nej ser Du, blir finnen först godsegare, så blir han efter ett par generationer hvad fan som helst Du. Professor — fast Senator — — — Skål! —

PROFESSORN.

Skål skål! (de dricka) Den tid — den sorg! Men tänk om våra egna förfäder voro finnar . . .

GENERALEN.

Å hut! Ids inte skämta så där blodigt med våra fäder.

PROFESSORN.

Tvärtom — mina egna fäder hette fordom Ilmoniemi — nu heter jag Ilmoni — utan emi — hvad sedan?

GENERALEN.

Du skämtar!

ASPEN

(in tvättad och i tjensterock med tjenstevärja — „Anna“, „Wladimir“ o. s. v. —)

PROFESSORN.

Skall Du på uppvaktningar nu genast?

ASPEN.

Jo — men nog hinner jag ju tömma ett glas till Eder ära.

PROFESSORN.

Rätt så en välkomstbägare till först. (Han häller i ett glas). Din skål Asp!

GENERALEN.

Skål Carl Henrik! (De dricka.)

PROFESSORN.

Hör Du Aspen — hvad säger Du, — Svante Silfversparre vill ej tro att en af mina fäder ändrade sitt namn — när han blef läskarl — från Ilmoniemi till Ilmoni, — lämnande *emi* bort. —

ASPEN.

Tvärtom — det är ju ytterst vanligt, så har det alltid gått: Kuunhovi blir Kon'ow — Saarilinna — Sar'lin, *

2

*cfr. prof:s "vetenskapliga" undersökn

Mäkilinna — Mechelin, — Mannerheimo — Mannerheim, — Karpelainen — Carpelan. — De senare namnen sakna alla betydelse, men de finska namnen betyda åtminstone så pass mycket, att deras finska ursprung utan vidare är klart. Kanske Ditt namn också är finskt när man ser litet närmare efter.

GENERALEN (springer opp.)

Hvad? Mitt namn — finskt?

ASPEN (likaså)

Lugna Dig bror Svante — eller vill Du slåss — så låt gå . . .
(Han drar sin tjenstevärja)

PROFESSORN.

Jag tror Du vill — lugna Er båda!

ASPEN (utbrister i högljudt skratt.)

Herregud — Imanuel — förstår Du icke skämt?
(Han sticker in värjan tillbaka i slidan)

GENERALEN (fortfarande stående)

Nej, men jag — jag förstår icke detta skämt. Carl Henrik förklara dig?

ASPEN (sätter sig.)

Nå väl Svante: — Ditt namn Svante är af Suvantolainen, Suvanto, „Suvante", S'vante. Så mycket må väl också Du förstå det finska språket.

PROFESSORN (till Generalen)

Hvad har Du slutligen emot finska språket — som språk?

GENERALEN (sätter sig och snusar)

Finskan är icke något språk — på sin höjd ett tungomål! —

ASPEN (hoppar upp och skrattar).

Aj aj, bror Svante — har Du stannat så där andligen i pojkåren! —
(Det ringer ute.)

TJENARINNAN (in).

Med. Cand. Elias Lönnrot frågar efter Professorn.

PROFESSORN.

Utmärkt, han kommer ju som efterskickad — be honom stiga in hit.

TJENARINNAN (ut).

Genast herr Professorn.

PROFESSORN (hviskar).

Nu skall ni få se en finne!

GENERALEN (rusar upp).

Hvad? En finne? Vet Du, då går jag!

PROFESSORN.

Hur så? Sitt Du nu bara ned. Han är en af mina elever.

GENERALEN.

Hvad, har du *finska* elever? Där ha vi ju det som jag säger.

ASPEN.

Var tyst nu käre bror — var världsman! Noblesse oblige!

ELIAS (in).

blir stående borta vid dörren med en sliten mössa i handen).

PROFESSORN (går honom tillmötes, räcker honom handen och leder honom fram till bordet; — samt presenterar): General Silfversparre, Hofrättsrådet Asp och Candidaten Elias Lönnrot (de helsa).

PROFESSORN.

Candidaten Lönnrot kommer som efterskickad. Ni lär ju känna finska språket i grund?

ELIAS.

Jo — något — men det torde vara med finska språket som med Enaresjö, ingen känner ännu dess djup.

PROFESSORN.

Men Ni har i alla fall studerat detta Ert eget språk. — Ni måste alltså afgöra en tvistefråga här emellan oss. General Silfversparre säger: att finskan icke är något språk.

ELIAS (fundersamt).

Hm, kanske Herr Generalen, med all respekt, är en stor skämtare — — —

GENERALEN.

Skämtare?

ELIAS.

Ja „sit venia verbo“.

GENERALEN.

Nå Candidaten talar altså latin . . .

ELIAS (leende).

Jo, till husbehof. — Men om finskan icke är något språk hvad är den då?

GENERALEN (snäser)

På sin höjd ett tungomål —.

ELIAS.

Ja, det är märkvärdigt, att de lärda kunna vara så oense. Danmarks lärdaste man åter anser att „det tyckes hava utsökt och förenat det bästa af alla andra språk i Europa. —

GENERALEN.

Å hut! Hvem är Danmarks lärdaste man?

ELIAS.

Känner icke herr Generalen till Professorn och Doktorn Rasmus Rask i Köpenhamn?

GENERALEN (skakar på hufvudet).

Nej, jag har icke den äran.

ELIAS.

Då känner herr Generalen kanske Prins Louis Lucien Bonaparte?

GENERALEN:

Namnet Boneparte ja — nå hvad är det med honom?

ASPEN.

Han är vår tids största språkgenie; — han behärskar mer eller mindre 75 språk. Han har jemfört de finska språken med Baskiskan vid Biskaya.

GENERALEN.

Det var fan! Värkeligen?

ASPEN.

Och Erikus Eriksson Gyllenhjärta-Kajanus har jemfört finskan med hebreiskan.

GENERALEN.

Det var jäkeln! — Gyllenhjärta — det är ett fint namn — hvad har det med Kajanus att skaffa?

ASPEN.

Jo, de voro prester i Kajaana därför togo de namnet Kajaanus — som de bära ännu. — Namnet Gyllenhjärta var för högadligt för dessa andens män. —

GENERALEN.

Ja, Gud bevare andens män — men besynnerliga tyckas de vara, om de bortkasta sitt fädernenamn för ett ofrälse! — Då kunde jag lika gärna kalla mig Silfversparre-Kålhufvud, därför att min trädgårdsmästare lägger an på kålhufvuden i år. —

ELIAS.

Kanske han är en ännu större skämtare än herr Generalen själf?

GENERALEN.

Hör nu, min unge vän — nog tycks Ni kunna svara på tal, det där tycker jag om. — Det är bra! — Men den vitsen . . .

ELIAS.

Den var herr Generalens egen — det var icke jag som drog fram kålhufvudet. —

PROFESSORN.

Nu tycker jag att vi röka en fredspipa — eller hur? Röker Candidaten? (bjuder en pipa.)

ELIAS.

Jag tackar — om jag ej stör. Jag kom egentligen endast för att tala ett par ord med herr Professorn om mina studier.

PROFESSORN.

Nog hinna vi med det ännu. —

GENERALEN.

Kanske *jag* stör?

ELIAS.

För all del! —

PROFESSORN (till Generalen).

En påtår — herr General! 15 droppar! (Han fyller 4 glas)

GENERALEN.

Tackar som bjuder! — Nå frid och gutår herr Candidaten! — Det var i alla fall trefligt, att göra Eder bekantskap och att tala med en *man* — ehuru det står „de gustibus et de coloribus non est disputandum“ — (De dricka).

ELIAS
(sätter sig). (Tittar nu och då i sin notisbok).

Men högtärade herr General. Ehuru vi nu kalla språkstudiets inhemtande för att taga graden af „*vältalighet*“ — så är åtminstone studiet af ett lefvande språk icke någon „*smaksak*“. Studiet af ett lefvande språk, huru försummat det än hittill månde vara, är äfven ett lefvande studium och kommer inom kort att blifva ett empiriskt studium.

GENERALEN.

Candidaten tycks icke heta Elias för intet. — Ni tycks också försöka Eder som profet. —

ELIAS (tvärsäkert.)

Icke behöfver man vara profet i sitt fädernesland för

att säga: att finskan ännu en vacker dag kommer att intaga den höga plats, som sanskrit för det närvarande har hos linguisterna och att blifva ett studium för dem.

GENERALEN.

Åhå! Hvad baserar Ni det antagandet uppå?

ELIAS.

Helt enkelt därpå att finskan är äldre — det är de nuvarande „fina“ språkens gamla moder, som under tidigare årtusenden bebodde hela Europa. — Hvilket språk anser herr Generalen vara det finaste?

GENERALEN.

Det är franskan — monsieur!

ASPEN.

Nåväl, om franskan är ett fint språk, — huru mycket finare måste då icke det språk vara, som burit franskan under sitt hjärta. Om stympade franska namn som t. ex. Prosper Mérimée och Mer'lin' äro „fina“ — huru mycket finare äro då icke de ursprungligare Merimies och Merilinna?

GENERALEN (skrattar)

Men hvem säger att Mer'lin' är merilinna — och Merimés är af Merimies?

ASPEN.

Det säger jag. Ty icke betyder Meri på franska numera någonting alls — nu heter det „mer“. Men namnet är en kvarlefva från den tid, när hafvet ännu hette meri äfven i Frankrike.

PROFESSORN.

Månne icke bror Carl Henrik har rätt: „*Mies*“ blir ju

på mycket närmare håll „mees“ både som jag tror i Estniskan och t. o. m. i svenskan där det blifvit både *mees* och *maas* i Dalarna.

GENERALEN.

Ja, fan! Inte kan man neka till det där. — „Mees“ säger man ännu på svenska.

ASPEN.

Det är en rest från den tid, när det hette *mies*' äfven i Sverige. — Skål Svante.

ASPEN.

Är då icke finskan ett fint språk, när den fina franskan säger t. ex. „*ôté*“ och den lika fina finskan säger *ottaa* (pois) — hvilket betyder detsamma. För att icke tala om ortsnamn i båda länderna; vi hafva en: *Seinä*joki — och fransmannens hufvudstad ligger också vid en „*Seine*“joki. —

GENERALEN.

Ja, fan anamma! — När har bror Aspen hittat på det där?

ASPEN.

Icke är det jag som hittat på det där, — det hafva våra gemensamma förfäder gjort. Därför kunde Bonaparte jemföra baskiskan med finskan, ty den baskiska keltiskan är franskans farfar och den latinska keltiskan är dess morfar och den fingalliska keltiskan eller kieltä „c'eltae“ är dess mamma. —

GENERALEN.

Men icke är väl keltiskan och galliskan samma språk?

ASPEN.

Jo vist — därför säger Caesar i: „De bello gallico“:

„Ipsorum lingua celtae nostræ ‚galli appellantur.' —" Därför säga vi: *Tuulois* och fransmännen: *Toulouse* — vi: *Karuna* och de *Garonne* — vi: *Kurkunsola* och italienaren: *Gorgonzola* — vi: *Savon-arola* och de: *Savonarôla* o. s. v. i oändlighet . . .

GENERALEN (stiger upp).

Ja — jag tror sannerligen att Ni ha rätt. Nå ja. Skål. — Nå, skål i alla fall — det var ju besynnerligt. — Jag förstår det ju nog, men jag begriper det icke! Skål. (Dricker) (till Professorn.) Ja, nu drack jag i botten. — Altså får jag rekommendera mig till brors välvilja — och det som vi kommo öfverens om står altså fast som ett aftal. Adjö bror Asp — vi råkas åter!

PROFESSORN.

Ja visst. — Här har Du min hand på det. Du kan skicka flickan hit när som helst, fast genast.

GENERALEN.

Skall ske, skall ske! Nå tack och farväl till härnäst. Adiö herr Candidaten!

ELIAS.

Adiö herr General! —

GENERALEN (ut, följd af Professorn).

PROFESSORN

(kommer tillbaka och sluter Elias i sina armar och klappar om honom).

Jag tror sannerligen, att Ni kommer att införa en ny aera för det finska språket.

ELIAS.

Månne det icke snarare är den gamla *äran* som återvänder?

PROFESSORN.

Jag menar att Ni kommer att göra finskan till ett *förnämt* språk. —

ASPEN.

Det har den väl alltid varit, ehuru föraktad den nu är. Det vore ju barnsligt att tänka, att här icke skulle hafva funnits förnämt folk före korstågen — fast de då nödgades draga sig tilbaka till ett århundrade-långt eremitlif i skogarna.

ELIAS.

Det står ju i Snorres heimkringla, att Konungar i Sverige gifta sig med döttrar af *finska Konungar.* — Dessa finska Konungars släkter lefva nu i våra skogar — men — de krypa snart fram igen.

PROFESSORN.

Ja måtte Ni blifva en sådan finsk Konung i andens värld — min välsignelse har Ni af allt mitt hjärta. — Nå huru var det nu med medicinen, har Ni funnit ett ämne för Eder afhandling?

ELIAS.

Jo — men jag vet ej rätt om det skall kunna gillas. — Redan som apothekslärling i Tavastehus har jag tänkt mycket på medicinen — så mycket, att jag har blifvit litet vantrogen. Huru ofta har jag ej sett läkare ordinera ett medel eller en mixtur som ej kan hafva något slags inverkan på den åkomma det gäller att bota.

PROFESSORN.

Men vi få ej dömma dem så. — Det finnes så många former af inbillad sjuka eller af sådana akuta fall, som af sig självfva måste återgå till det normala, — men patienten

vill ej tro på naturens egen förmåga att bota, han vill af läkaren hafva ett läkemedel och — då verlden vill bedragas, — så gifver den kloka läkaren ett eller annat medel, som ingenting verkar — som Ni säger — men det verkar i alla fall förnöjsamhet hos patienten — det är självsuggestion — och botar indirekt.

ELIAS.

Då tycker jag att finnarnas magiska medicin med en tankeväckande eller bortblandande besvärjelsesång är ett vida mera effektivt och ännu oskadligare medel — ja det är t. o. m. vår medicin öfverlägset.

PROFESSORN.

Nej, nej. Kära vän låt oss heller icke öfverdrifva — vidskepelsen kan ej strå öfver vetenskapen.

ELIAS (ser ned i notesboken).

Månne icke? Månne icke vår medicinska vetenskap ännu ligger så att säga i sin linda? — Däremot är finnarnas hela hygien från saunan till kopparehornet och till trollrunorna fotad på årtusenden gammal erfarenhet. Ja trollrunan, som väcker tanken till eftersinnande af *lidandets ursprung* är väl förmer än ett fiktivt läkemedel, som hvarken botar och tvärtom söver tanken.

PROFESSORN.

Kan så vara. Jag känner ingen lust att motsäga Eder. Tala vidare — vi lyssna gärna — icke sannt Asp?

ASPEN (nickar bifall).

ELIAS.

Jag hoppas att Professorn icke tycker illavara öfver att

jag säger mitt hjärtas mening, men är ej en hygien, som genom ångbadande, svettdrifning, flagellation, knådning och gnidning söker utdrifva urinsyran ur kroppens väfnader bevis uppå en högre kultur än den modärna medicinen som sitter och väntar uppå att urinsyran skall hafva gjort patienten till en kund — som det möjligen lönar sig att behandla.

PROFESSORN (skrattar).

Tja — men kirurgin?

ELIAS (skrattar äfven).

Ja, är det ej så, att vi kunna sammanfatta det jag sagt så: Finnen söker sin helsa i Saunan — Europén numera i apotheket, därför att deras skogar äro slut — veden är slut och timret är slut. Först när Finlands skogar äro slut — då behöfver äfven Finnen — läkaren och apotheket.

ASPEN.

Och ändå vill ni bli läkare?

ELIAS (betydelsefullt).

Mina herrar — när icke berget kommer till Mohamed —

PROFESSORN.

Så måste Mohamed gå till berget. — Elias Lönnrot — jag tycker om Eder, jag har gjort det från första stunden. Jag är öfvertygad om, att Ni blir en prydnad för läkarekåren i Finland — såsom nu för vårt universitet. — Eder afhandling kommer säkert att godkännas, — ty en människa, som Ni, kan ej skrifva något som saknar grund. Säg nu rent ut — hvad ämnar Ni skrifva om?

ELIAS.

Om „*Finnarnas magiska medicin*“.

PROFESSORN.

Bra! — Utmärkt — var ej rädd för att skrifva Eder innersta mening, — ty Ni bör veta och minnas: också efter Eder komma snillen att födas i Finland. — Då, om ej förr, kommer Eder afhandling att tagas fram på nytt, och jag är säker uppå, att hvad som man möjligen nu ej förstår — det skall man då finna helt naturligt. — Glöm icke att Ni skrifver för framtiden och för Finlands folk. —

ELIAS.

Det lofvar jag Professorn att lika litet som jag glömmer Eder godhet och Ert vänliga bemötande — lika litet glömmer jag någonsin mitt folk.

PROFESSORN.

Det skall ej heller glömma Er — må Ni efter oss små — bli dess stora läkare! — (ser på sitt ur) Ja, nu börjar min mottagningstimme! Jo, ännu en sak. När kom Ni hem från er senaste forskningsfärd?

ELIAS.

Jag har kommit — just nu — men denna gång har jag endast samlat material till min afhandling, just om „Finnarnas magiska medicin“ — deras egendomliga kurer o. s. v. först efter det jag fått graden blir det väl bättre utsikter att samla annan litteratur.

(Det ringer ute).

TJENARINNAN (in).

Här är medicinalstyrelsens vaktmästare.

PROFESSORN.

Tag ut vinet och bed honom komma hit in.

TJENARINNAN (går ut med vinet).

VAKTMÄSTAREN (in).

(Bockar): Medicinalchefen bad Professorn komma öfver till honom på ett ögonblick.

PROFESSORN.

Märkvärdigt. Han vet ju att min mottagning börjar just nu. Var det von Hartman själf?

VAKTMÄSTAREN.

Jo, det var Medicinalchefen själf — det är visst mycket viktigt — — — han såg upprörd ut. —

PROFESSORN.

Godt, säg att jag kommer genast.

VAKTMÄSTAREN.

Skall ske herr Professorn. (ut.)

PROFESSORN.

Ja — hvad göra vi nu — törs jag be Eder, Elias Lönnrot stanna här och taga emot mina patienter, jag kommer troligtvis genast tillbaka. —

ELIAS.

Visserligen — jag är helt rörd öfver det förtroende Professorn visar mig. —

PROFESSORN.

Vi måste ju hjälpas litet åt ibland — kanske jag någon gång kan vikariera för Eder. — Om fröken Silfversparre, dotter till Generalen, som just var här, skulle komma, så fattas henne ingenting annat än att hon skall vara „olyckligt kär“ — och lida af melankoli. — Försök prata litet vackert med henne, tills jag hinner tillbaka.

ELIAS.

Om jag bara kan prata vackert nog — jag skall bjuda till.

PROFESSORN.

Bra, bra — jag kommer genast. Adiö så länge! Kommer du med Asp?

ASPEN.

Jo — ögonblickligen (till Elias). Adjö Elias Lönnrot! — Jag hoppas vi ses åter!

ELIAS.

Adjö herr Hofrättsrådet.

PROFESSORN och ASPEN (gå ut tamburvägen).

(Paus).

FRÖKEN ILMONI (in).

Gick Professorn ut — nu börjar ju hans mottagning.

ELIAS.

Han kommer genast. — Han bad mig taga emot här i hans ställe. — Jag är medicinare — är fröken kanske dotter i huset?

FRÖKEN ILMONI.

Nej — jag är en aflägsen släkting som förestår hushållet. Familjen är på resor.

ELIAS (går fram).

Jasså, mitt namn är Lönnrot.

FRÖKEN ILMONI.

Jag heter Ilmoni. Nog känner jag Er. Professorn har talat så mycket om Eder. — Ja — jag känner t. o. m. hela Eder historia ända ifrån torpet i Karislojo. —

ELIAS.

Sammatti. —

FRÖKEN ILMONI.

Ja, är det icke en del af Karislojo? —

ELIAS.

Visserligen. — Värkeligen, jasså. fröken känner mig.

FRÖKEN ILMONI.

Jo då — jag har också sett Er gå med Runeberg.

ELIAS.

Värkeligen. Känner fröken honom? —

FRÖKEN ILMONI (förlägen).

Nej — (suckar) är han inte mycket snäll.

ELIAS.

Jo, han är mycket snäll.

FRÖKEN ILMONI.

Han ser så bra ut — också.

ELIAS.

Värkeligen. Ja — nog lär det vara så.

FRÖKEN ILMONI.

Ja, tycker ej Ni detsamma?

ELIAS.

Ja — jo visst. — Men han ser icke endast bra ut — han är bra också. —

FRÖKEN ILMONI.

Ja och hans verser sen! — Dem tycker jag så mycket om.

ELIAS.

Värkeligen.

FRÖKEN ILMONI.

Är han icke förlofvad också?

ELIAS.

Jo, till och med gift. — (Paus) Spelar inte fröken?

FRÖKEN ILMONI.

Jo, men . . .

ELIAS.

Kanske Ni sjunger också?

FRÖKEN ILMONI.

Jo, litet. —

ELIAS.

Vill inte fröken spela och sjunga en sång af Runeberg för mig — här tycks inte vara några patienter ännu.

(Han tittar ut i tamburen).

FRÖKEN ILMONI.

Men jag vågar inte.

ELIAS.

Hvarför inte?

FRÖKEN ILMONI.

Jag törs aldrig när någon hör på. —

ELIAS.

Men inte är jag „någon“ — spela nu och sjung bara — och tänk Eder att ingen hör på.

FRÖKEN ILMONI
(sätter sig och spelar och sjunger):

„Jag sitter källa vid din rand“. — — — — — —

ELIAS (efter första versen).

Det går ju utmärkt.

(Under andra versen ringer tamburklockan).

TJENARINNAN (in).

Har Professorn gått ut — hans hatt är borta och här är sjukbesök . . .

ELIAS.

Bed dem stiga in — han gick och bad mig taga emot.

FRÖKEN ILMONI (går ut).

EN GUMMA (in och niger).

Goddag professorn, si som ja' nu va inne istan me mjöle så ville jag passa på tillfälle för ti å fråga om int professorn sku vara så innerligt snäll å seja namne på någon mixtur nån sândär vanli simpelmixtur som ä bra ti å ta in när man har dåligt väder från munnens andedräkt för de så rysligt me sån där lukt från munnen när de inte kommer från sândär vanlig sjukdom som kan botas me droppar fast ja ha givi in all sorters droppar å kamfertsdroppar å malörtsdroppar å många många sorters meklamenter som . . .

ELIAS (afbryter).

Ja ser madammen, jag är inte Professorn — jag tar bara emot på hans vägnar.

GUMMAN (är döv).

Va befalles?

ELIAS.

Jag tar emot för Professorn.

GUMMAN.

Jasså — sir professorn de får vara hurdana droppar som helst — om de bara hjälper ti å ta bort den där elaka andedräktiheten från mun när man andas. Å int gör de någå va de kostar när som ja nu engång ä inne istan me mjöle så slipper ja ti afteke mesamma föratt . . .

ELIAS (afbryter).

Vill hon sträcka ut tungan!

GUMMAN.

Va befalles?

ELIAS (med hög röst).

Vill hon sträcka ut tungan!!

GUMMAN.

Va befalles? Jasså tungan — ja si int ä de någå fel på tungan inte, för den skull, men . . .

ELIAS (ropar högre).

Ut med tungan!!!

GUMMAN.

Va befalles? Varför sku ja räcka tungan åt professorn?

ELIAS (ropar i hennes öra).

Sträck ut Er tunga!!!!

GUMMAN.

Va befalles? Varför det då när . . .

ELIAS.

Låt mig se på den.

GUMMAN (räcker ut en hemskt lång tunga).

ELIAS (ser på tungan).

Ja nog är det som hon säger: „int' ä de någå fel på tungan". —

GUMMAN.

Va befalles? (recker åter tungan).

ELIAS (ropar)

Nog duger tungan! —

GUMMAN.

Jo, jo nok duger tungan om Gud hjälper — (räcker åter tungan).

ELIAS (ropar).

Nu får hon dra in tungan tillhaka. — Hur är det annars med magen?

GUMMAN.

Va sa? Magen?

ELIAS.

Ja magen!

GUMMAN.

Va befalles? Ska ja räcka ut den också.

ELIAS (skrattar)

Hör nu madammen ska bara svara på doktorns frågor. — Sen när har Ni besvärats af andedräkten?

GUMMAN.

Jo sir professorn, om de sku ha vari fel på tungan så sku ja nog ha märkt de ocksån — för den skull.

ELIAS (ropar.)

Sen när har Ni besvärats af andedräkten?

GUMMAN.

De jämt å ständigt å int hjälper de å slå'an heller, — men int sku ja bry mej om någonting annat heller än bara nån såndär vanlig simpel mixtur när ja nu en gång ä i stan för ja ha hört att professorn sku vara så go å alltid ge så goa droppar —

ELIAS (afbryter).

Nå, men annars är Ni frisk.

GUMMAN.

Va'sa? Frisk — nå no blir de väl allt bra å friskt igen om Gud hjälper — men de så rysligt lessamt att man int ska rå me' de' — (hon börjar lipa). Å int ha ja synda heller int imot Gud å int imot människor så att int vet ja hur ja ska måsta lida sådär heller för den skull . . .

ELIAS.

Nå trösta sej nu bara lilla madammen — nog blir det bra igen! Men om Ni nu skulle börja svara på mina frågor så kan vi väl hitta på det rätta medlet —

GUMMAN
(torkar sina tårar på förklädet).

Ja, va sa?

ELIAS (ropar).

Sen när har Ni besvärats af den där lukten från munnen?

GUMMAN.

Ja goa professorn de nu så rysligt länge sen att ja rakt int' kan säja det mera. Ibland ä de liksom lite bättre å

sen ä de igen så att en int kan vara i samma rum heller — men no ä de allt flere år sen han börja smaka . . .

ELIAS (afbryter).

Nå — det är altså inte fråga om Er själf?

GUMMAN (hoppar upp).

Va befalles? Jag själv — men goa professorn, int ä de ju *jag* som smakar, — de ju *han själf* som super! — Å härom sistens smaka han på såndär spritlak som han va' hos snickarn å' fick tag i. — Om ja sku ha veta allt de här eländi så int sku ja ha gift mig me sån människa för den skull (hon snyftar åter).

ELIAS.

Det där är ju rysligt ledsamt — men det skulle Ni hafva sagt genast, att det var mannen. När Ni bara talar om dålig andedräkt, så hur skall man kunna gissa hvem det gäller. — Men hur vill Ni att Professorn skall kunna bota honom, utan att Ni tar honom själf med hit till stan?

GUMMAN.

Va sa? ti' stan? Int kommer han själv ti, stan. — Si han är rädd för stan ändå — föratt ja' hörd att i stan sku' finnas nå'n såndär finntrollare som utrifver djävlar ur sådana där suputar me' finska trollerikonster men int' våga jag släppa honom ti nån sådan föratt om han får si djävulen fara ut ifrån mun på sej så blir han ännu tokigare än förut.

ELIAS.

Åhå månne det. — Gå Ni lugnt till den där finntrollaren med honom och låt honom skrämma honom litet med djävulen.

— Och om han inte blir bättre och slutar att „smaka“ så kom då hit med honom själf till Professorn så att han kan bli undersökt. — Släpp int ut honom utan att Ni är med själf, så att han inte får tag i spritlack och dylikt. Förstår Ni?

GUMMAN.

Va sa?

ELIAS (ropar).

Släpp int ut honom!

GUMMAN
(drar ut en jättenyckel ur fickan).

Nej — int släpper ja heller goa professorn han sku ju kunna sätta eld på gården. — För den skull så trilla han en dag med ljuse ner för trapporna så att ja trodde att de va fan själf som kom hånglandes ner från vinden . . .

ELIAS.

Ja, nu är det bäst att Ni skyndar hem. Man kan aldrig veta hvad han ställer till, om Ni stannar längre i stan. Har Ni långt hem?

GUMMAN.

Nej bara ti Esbo goa professorn.

PROFESSORN.
(in från tamburen med hatten på. Ytterst andfådd —.)

Ja, ha — jo Medicinalrådet har självt fått ett gäddben i halsen, som perforerat ena mandeln — jag kom efter mitt bestick och ett par små halsspeglar — det blir en liten operation. —

GUMMAN (stiger upp och niger).

ELIAS.

Se här är Professorn själf. —

GUMMAN (rabblar).

Goddag, godag professorn, si som ja nu va inne i stan me mjöle så ville ja passa på tillfälle för ti å fråga om int professorn sku . . .

PROFESSORN
(springer in i ett annat rum och ropar)

Tala ni bara med den andra unga Professorn — jag hinner inte nu. — Gud ske lof här ha vi donen. — (springer genom salen ut igen tamburvägen).

GUMMAN (skyndar efter ropande).

Bara professorn sku vara snell å seja namne på någon simpel mixtura simplex som ä bra ti å ta in . . . när man . . .

ELIAS (ensam).

Holmalaiset! Hölmöläiset! —

(Paus).

(Det ringer i tamburen).

TJENARINNAN.

Fröken Adèle Silfversparre är här. —

ELIAS.

Bed henne stiga in.

TJENARINNAN (ut).

ADÈLE SILFVERSPARRE (in)

ELIAS (går emot henne).

Goddag fröken! Professorn har gått ut på ett par minuter han bad mig taga emot Eder. — Han kommer nog genast — — — var god och sätt Eder här i soffan.

Ja, mitt namn är: Elias Lönnrot.

ADÈLE (ser upp).

„Elias Lönnrot“ — Adèle Silfversparre (helsar). Jo jag träffade professorn i portgången — han bad mig tala med Eder — om Ni är samma Elias Lönnrot . . .

ELIAS.

Jo det är just jag. — Nå fröken — — — hvad hörs det från landet?

ADÈLE:

Är Ni icke själf från landet?

ELIAS.

Jo visserligen — huru så?

ADÈLE:

Det ser man på Edra ögon.

ELIAS.

Fins det skilda ögon på landet.

ADÈLE:

Har Ni icke hört talas om goda och onda ögon?

ELIAS (förvånd).

Jo, visserligen, hur känner Ni dem?

ADÈLE:

Huru skulle jag icke känna dem? Onda ögon finner man i städerna —

ELIAS

och på landet ibland —

ADÈLE:

Jo, när friare komma från städerna . . .

ELIAS (leende).

Fröken tycks inte vara någon vän af städerna.

ADÈLE.

Nej, är Ni det?

ELIAS.

Å ja — man måste ju läsa sig fram i städerna. —

ADÈLE.

Kanske män — men icke kvinnorna. Jag älskar *landet* — endast *landet*. —

ELIAS.

Älskar Ni icke också folket?

ADÈLE (svarar icke).

ELIAS.

Er herr fader älskar icke folket — lika litet som dess språk —.

ADÈLE (ser upp).

Hur vet ni det?

ELIAS.

Det har jag hört af honom själf —.

ADÈLE.

Nej han älskar — —

ELIAS.

Han älskar det svenska språket.

ADÈLE.

Kanske — men mest sig själf förresten. —

ELIAS.

Och Eder. —

ADÈLE.

Nej, mig förstår han lika litet — som han förstod min moder. Hon älskade också folket — husmoderligt.

ELIAS.

Värkeligen — och folket älskade henne. —

ADÈLE.

Ja — hon var deras stöd — men nu är hon borta.

ELIAS.

Tro icke det — hon är icke borta. — Hon är ju i Ert hjärta. Känner Ni icke det?

ADÈLE.

Ibland kanske — — — (Paus).

ELIAS.

Hvar skulle hon annars vara? —

ADÈLE.

Hvem vet! — Kanske hos Gud — — —

ELIAS.

Men Gud är ju också i Ert hjärta?

ADÈLE (ser upp).

Kanske. —

ELIAS.

Ty icke finnes där väl någon annan —

ADÈLE (ser ner igen).

Kanske —

ELIAS.

Försök tänka Er att Ert hjärta är som ett tempel, där endast Anden bor —

ADÈLE.

Mitt härta är så andefattigt. Den enda känsla som jag kan hysa är tacksamhet och den får jag icke visa.

ELIAS.

Tacksamhet — mot hvem?

ADÈLE.

Emot en man som har vågat sitt lif för mig, utan tanke på belöning.

ELIAS.

Kan ej fröken berätta — — —

ADÈLE
(efter en funderare — beslutsamt)

Jo, för en människa med Edra ögon behöfver jag ej hemlighålla en så naturlig sak: Jag åkte skridskor på kvarndammen hemma. — Jag åkte in — och en torpareson räddade mig ifrån att drunkna. — Jag fördes till dem och torkades och blef människa igen ty min far skulle icke få veta det — emedan han hade förbjudit mig att gå på isen. — Af tacksamhet för min räddare — ville jag göra honom till en bildad människa — och då det icke finnes några finska skolor så började jag läsa med honom. Han var glad och otroligt lätt att lära.

Detta läsande upptäckte min fader och sedan dess är det slut med husfriden. Han tål icke finnar.

ELIAS.

Fröken, fröken det är ett fel af Eder, att Ni icke öppnar Edert hjärta för Eder fader och låter honom veta att den där torparsonen har räddat Edert lif. —

ADÈLE.

Än sedan — icke gör *han* ändå något för honom — det kan *jag* däremot framdeles — ty jag är enda barnet.

ELIAS.

Det är vackert tänkt af Eder — men Ni borde åtminstone gifva Eder fader tillfälle att göra något, — om han sedan ej gör det, har Ni dock gjort Eder plikt. — Tycker Ni icke det själf? . . .

FRÖKEN ILMONI (in).

Nej, se — Adèle! Är du här! Så roligt. God dag, välkommen. (De omfamnas).

ELIAS.

Fröken Silfversparre stannar väl här en tid i stan.

FRÖKEN ILMONI.

Tänk hur roligt vi skall ha!

— Ridå. —

AKT II.

Scenen föreställer Med. Candidaten Elias Lönnrots studerkammare. Till höger ett skrifbord, mycket ordentligt men öfverlastat med böcker och papper.

En dödskalle och några benknotor ligga på en stol. Fönster ofvanom skrifbordet. Ingångsdörren är i fonden, till venster om denna en kommod, till höger ett skåp. — På skåpet en kantele och en flöjt.

Sängen är till venster och bredvid denna 2 stora packlådor. Kakelugn mellan säng och kommod.

MADAM ANDERSSON
med sin dotter på 16 år (in).

MADAM ANDERSSON.

Anna, öppna du fönstret så att pipröken slipper ut.

ANNA.

— Jo, mamma, men om det blir kallt i rummet tills han kommer hem.

MADAM ANDERSSON.

Det kan ej hjälpas — vi få då väl laga en brasa åt honom — men röken måste ut.

ANNA (öppnar fönstret).

Inte tycker jag att här är så mycket rök nu . . .

MADAM ANDERSSON.

Det är detsamma — här luktar piprök och det är inte bra för Candidaten som sitter och pluggar dagarna i ända. Jag tycker riktigt synd om honom. (Hon börjar torka dam). Många ungherrar har jag nu hyst i mina dagar — men aldrig har ännu någon så läst ögonen ur hufvudet på sig, som Candidaten Lönnrot . . .

ANNA.

Ja, han skall ju just nu läsa sig till doktor. —

MADAM ANDERSSON (torkar dam).

Doktor hit och doktor dit! — En doktor är också en människa, man Candidaten läser som en maskin. Det kan gå dagar då han icke ser upp från boken och om ej alla dessa unga magistrar nu och då skulle komma och störa honom, så skulle han läsa ihjäl sig.

I afton komma de säkert ty det är ju i dag Eliasdagen.

ANNA.

Tror mamma att magister Runeberg också kommer.

MADAM ANDERSSON.

Ja det tror jag visst — men huru så?

ANNA.

Jag tycker så mycket om honom . . ,

MADAM ANDERSSON.

Si så där ja!

ANNA.

Jo ser mamma, jag brukar alltid lyssna vid nyckelhålet när han läser upp sina verser —

MADAM ANDERSSON.

Ja, nog kan det vara trefligt att höra — men det är fult att lyssna bakom dörren, det får du aldrig göra mera.

ANNA.

Jo, mamma, jo —

MADAM ANDERSSON.

Nej, säger jag — om någon kommer ut, hur ser det då ut, om du står där bakom dörren och lyssnar?

ANNA.

Då springer jag bort.

(Det knackar på dörren)

MADAM ANDERSSON.

Kom in.

MAGISTER J. W. SNELLMAN (in).

Är Candidaten Lönnrot utgången?

MADAM ANDERSSON.

Se goddag magister Snellman.

SNELLMAN.

God dag.

MADAM ANDERSSON.

Jo, han har gått ut — och vi passa på tillfället att städa här litet medan han är borta.

ANNA.

Han sade att han skulle komma straks tillbaka — kanske . . .

MADAM ANDERSSON.

Ja, magister Snellman är god och sitter ned bara, vi äro genast färdiga. Stäng fönstret Anna.

ANNA (stänger).

MADAM ANDERSSON.

Tycker magistern att här käns kyligt?

SNELLMAN.

Ja — inte är här precis varmt.

MADAM ANDERSSON.

Vi laga genast en brasa till — gå efter ved Anna —

ANNA (ut).

här var nog en brasa på morgonen, men vi måste vädra ut piparöken.

SNELLMAN.

Röker han så mycket?

MADAM ANDERSSON.

Nå nej, det kan man väl inte säga — men hvad sägs om denna pipan? — (Hon visar en jättepipa)

SNELLMAN (skrattar).

Ja den är minsann icke liten — den har jag häller icke sett förut.

MADAM ANDERSSON.

Nej — den är ny. Cand. Lönnrot hade den med nu när han kom från sin senaste resa. — Han har fått den till minne af någon sändär sångarepappa i Karelen. —

SNELLMAN (tar pipan)

Det tycks vara masurbjörk.

MADAM ANDERSSON.

Jo, och han säger själf att den räcker ett skjutshåll. När man tänder den vid ett gästgifveri så brinner den hela vägen till nästa gästgifveri. —

SNELLMAN.

Det tror man nog.

MADAM ANDERSSON.

Sitt nu ned magister Snellman och var som hemma här! Vi ska' inte störa mera, bara brasan börjar brinna (ut).

SNELLMAN (tar af sig öfverrocken lägger den på sängen, tar en bok och sätter sig att läsa . . .)

ANNA (in med ved).

Hon ordnar brasan och tänder).

SNELLMAN (gnider sig i händerna).

Har Candidaten varit länge borta?

ANNA.

Nej — icke det — men han borde nog vara här igen om en liten stund. — Han sade att han kommer genast och han brukar icke vara länge borta från sina böcker — — (hon blåser i elden) där kommer han förresten jag hör hans steg i trappan.

(Paus).

ELIAS LÖNNROT
(in med armarna fulla af böcker)

SNELLMAN (stiger upp — går emot Elias och omfamnar honom med samt alla böckerna).

God dag och välkommen åter, käraste broder min,

ELIAS.

Hei, hei! Välkommen själf!

SNELLMAN

Får man gratulera! Gud välsigne Dig käre Elias!

ELIAS.

Nå, nå! Nå, nå! Hvarför just mig — nog välsignar han oss alla ännu — bara han hinner! Inte är jag färdig med doktorn ännu.

SNELLMAN.

Strunt i doktorn! — nog hinner du med det. —

ANNA.

Ja, jag måste väl också få gratulera . . . (går fram niger och räcker handen).

ELIAS.

Tack, tack, kära barn — men jag förstår icke? Det är ju icke första april mera . . .

SNELLMAN.

Nej, men det är den 17:de april.

ELIAS.

(tappar alla böckerna på golfvet och skrapar sig bakom örat).

Ack, ja — Eliasdagen! (Alla skratta).

ANNA (ut).

SNELLMAN.

Jo, jo — Din namnsdag!

ELIAS (plockar upp böckerna).

Ja, ja — hur skall man komma ihåg sådant. Och jag som icke har annat än en kopp the att bjuda dig på!

SNELLMAN (plockar äfven upp böcker))

Kan tänka — vi dricka fast vatten — det är ju icke första gången. Men säg, här har Du ju halfva universitets-bibliotheket med dig.

ELIAS (tar af sig öfverrocken och hänger den och Snellmans öfverrock på en knagg bredvid dörren).

Nej, nog fins där litet böcker kvar ännu! Det är mest medicinska böcker.

SNELLMAN.

Ja nu låta vi medicin vara medicin. — Nu skall du firas, Elias! — Nå hur var Din resa?

ELIAS.

Tack, tämmeligen!

SNELLMAN.

Har Du funnit mycket?

ELIAS.

Jo — men mycket — mycket återstår. — Jag måste dit igen. Där skall finnas en 80 års gubbe i Latvajärvi — som skall vara den bästa sångarn i hela landet bortom gränsen, blott han icke dör innan jag hinner dit. —

SNELLMAN.

Ingen dör — förrän han har fyllt hela sin mission.

ELIAS.

Ja, vet Du, det tror äfven jag. — Men en 80 åring kan dö — när som helst. — Därför måste jag skynda med graden . . .

SNELLMAN.

Det är den fördömda — penningefrågan! — Hvarför Fan skola vi alla vara beroende af den?

ELIAS.

Kanske det är *vår* styrka. Det knackar på dörren).

Stig in!

HOFRÄTTSRÅDET ASP (in med en liten handväska).

ASPEN.

Mjukaste tjenare!

ELIAS.

God dag herr hofrättsrådet.

ASPEN.

Jag ser nog Eder förvåning öfver detta mitt oväntade besök — men det blir äfven endast en fransk visit, ty jag måste genast vidare.

ELIAS.

Huru har hofrättsrådet funnit vägen till mitt lilla krypin?

ASPEN (ser sig om).

Här är ju innerligen trefligt — en äkta studiekammare. — Jo, jag fick Eder adress af professor Ilmoni och då jag hos honom läst ett par runohäften „Kantele", som Ni samlat och utgivit — fick jag lust att titta in till Eder — som hastigast — på Eliasdagen.

ELIAS.

Kanske jag får lov att föreställa Hofrättsrådet Asp från Wasa. (Helsningar utbytes).

SNELLMAN.

Jo, jag hör nog på tonfallet att hofrättsrådet är österbottning — så äro vi alla utom bror Elias.

ELIAS (bjuder en stol).

Var så god att taga plats — här är ju trångt. —

ASPEN.

Tack — sämja ger rum. (sätter sig) Jo, för att icke förlora tiden vill jag genast framställa en fråga, som jag ej var i tillfälle att göra då vi senast träffades: — Har magister Lönnrot läst Gottlunds „Otava"? —

ELIAS.

Nej tyvärr — jag har nog hört att Gottlund just nu utgifvit ett sådant arbete på eget förlag, men han lär vara i Stockholm, jag vet icke huru man skall få tag i den boken. —

SNELLMAN.

Hvad innehåller boken?

ASPEN.

Den innehåller bland annat öfver ett tusen finska ordspråk och många ytterst intressanta tankar om de forna finnarnes vishetslära. — Gottlund är en varm vän af Finlands folk, och det är en stor skada, att han ej erhåller mera uppmuntran från hemlandet . . .

SNELLMAN.

Månne han icke har litet skuld själf. — Han lär vara en mycket egendomlig herre; — och dessutom lär han skrifva på Savolaksmålet, som aldrig kan blifva skriftspråk,

ASPEN.

Visserligen böra väl alla ordstäf och runor som upptecknas just nedskrifvas enligt den munart i hvilka de meddelas annars få de endast anekdotiskt värde men sakna vetenskaplig betydelse. — Är detta icke äfven Eder tanke magister Lönnrot?

ELIAS.

Visserligen.

ASPEN.

Alla de hundradetals ordspråk som jag upptecknat under mina tingsfärder ända från tiden före kriget har jag alltid skrifvit så som jag hört dem. Nåväl, men det hör nu

icke hit. — (Går till sin väska och tager fram tvänne böcker.) Här är nu ett exemplar af „*Otava*" som jag ber om att få lämna åt eder magister Lönnrot. —

ELIAS.

Tack så rysligt mycket — men hvart får jag sedan skicka det?

ASPEN.

Behåll det bara. — Jag har abonnerat på tvänne exemplar — det andra ligger hemma i Wasa. Detta tog jag med för bror Ilmonis räckning — men efter vårt samtal beslöt jag gifva det åt Eder, — Ni kar säkert mera nytta och nöje däraf än han. — Här är sedan en annan bok D. Jusleni „Suomalaisen Sana-Lugun Coetus" som jag interfolierat och ökat med ord från snart sagt alla munarter i Finland. — Om Ni, eller någon annan af Edra vänner här i hufvudstaden, vilja framdeles utgifva en fullständig ordbok öfver finska språket, så hoppas jag att dessa mina anteckningar komma att vara Eder till nytta.

ELIAS.

Men behöfver icke Hofrättsrådet själf denna boken?

ASPEN.

Nej hvartill skulle jag behöfva den i det svenskatalande Wasa? — Den finska, som förekommer i vår praktik, den har jag i hufvudet. Därför tog jag äfven denna bok med till hufvudstaden — och är jag lycklig öfver att kunna öfverlemna den i händerna på en yngling, hvars tankar och sträfvande gå så fullständigt i samma riktning som mina egna.

ELIAS.

Jag får lof att tacka hjärtligt!

ASPEN.

Ingen orsak — håll till godo och slit med helsan. (stiger upp.) Nåväl — farväl — farväl — nu då! —

ELIAS.

Reser Hofrättsrådet redan?

ASPEN.

Jag vet ej ännu på dagen. Måhända råkas vi ännu — måhända icke — lef väl i alla fall! (till Snellman.) Mjukaste tjenare!

ELIAS.

Adiö, adiö och tack för böckerna och besöket.

ASP (går följd af Elias).

SNELLMAN

(bläddrar i Otava och) läser:

Otava — Suomalaisia huvituksia. —
Isänmoalleini ja varjollen Isä vainoini omistan minä näitä alkeitaini Suomenkielen harjoittamisesta! — Hm! —

ELIAS (in igen).

En vänlig och artig herreman.

SNELLMAN.

Jo — men hvad tusan var det Du sade just innan han kom. — Aha — jo att „vår fattigdom vore vår styrka". —

ELIAS.

Visserligen! — — —

SNELLMAN.

Säg icke det Elias! Tänk dig om hvarje blad i denna bok vore en hundrarubelsedel istället för Savolaxeordspråk.

— — —

ELIAS.

Hu, hu! Det vore kanske vår olycka, Du tänker för mycket på mynt Snellman — det är icke den rätta tron.

SNELLMAN.

Nå — vänta, vänta Elias! Du vet att jag icke är någon drömmare, som bror Cygnäeus — nog skall jag skapa mynt ännu — ja kanske ett helt myntsystem . . .

ELIAS (afbryter).

Så Du pratar! — Lägg dig där på sängen — så får Du the. — Nu lagar jag the först — så kan Du sedan laga ett myntsystem . . . (Han tar fram en spritlampa, the koppar, kanna m. m. ur skåpet och börjar laga the.)

SNELLMAN.
(lägger sig på rygg på sängen).

Jo, ser Du — Rubeln är ett alt för högt mynt för vårt fattiga land.

ELIAS.

Kan så vara — men hvem tror Du, att Du får öfvertygad därom? Icke ryssarna.

SNELLMAN.

Jo, visst, just dem. — Nå ja, tiden får visa! — Det ligger ej endast i vårt, utan äfven i deras intresse — ja Rubeln är t. o. m. för hög äfven för dem själfva, — — — (man hör nojs och röster utanför dörren) där ha vi gubbarna — hela „Lördagskvällarnas" snillekollegiun!

ELIAS.

Aj, aj! Och jag som kokar the för två! (Det bultar hårdt på dörren.) Kom in!

MAGISTER J. L. RUNEBERG
(in med en korg).

MAGISTER FR. CYGNAEUS
(in med en låda).

MAGISTER J. J. NERVANDER
(in med ett pakett).

(De taga af sig öfverplaggen).

SNELLMAN (sätter sig upp i sängen).

Tjenare!

J. L. RUNEBERG.

Hell Dig Elias! Jag Johan Ludvig Runeberg har fått i uppdrag, att i dagens högtidliga anledning öfverräcka åt Dig en stekt moukkakukko. — Min Fredrika sänder Dig ädle broder, jämte tuppen sina hjärtligaste välgångsönskningar på Din namnsdag.

ELIAS
(går fram och omfamnar Runeberg).

Stor tack broder Janne! En stekt tupp, om också en moukkakukko, — är alltid en Guds gåfva.

CYGNAEUS.

Hell, trefaldt hell Dig, Elias! Jag, Fredrik Cygnaeus, helsar Dig i det finska fosterlandets namn . . .

SNELLMAN.

Hör på nu Frede, fatta Dig i korthet — tid är pengar. —

CYGNAEUS.

Inga hårda ord! — i det finska fosterlandets namn. —

NERVANDER
(går fram och gifver Elias sin hand och lämnar honom sitt pakett).

SNELLMAN.
Hör på nu gubbar: thekannan kokar öfver! , .

CYGNAEUS.
Låt den koka! I det finska fosterlandets namn öfverlämnar jag åt Dig, runosmidare och — — —

RUNEBERG
(går och gnider sina händer framför brasan). (Dansar omkring.)
Låtom oss nu hafva det riktigt trefligt! — — —

CYGNAEUS.
Dolda skatters outtröttlige samlare —

ELIAS
(går fram och omfamnar Cygnaeus).
Du skall icke hålla något sånt där grannt tal för mig . . .

CYGNAEUS
(skrattar och klappar om Elias).
Nå nej bara — men när man blir afbruten. —

SNELLMAN (lägger sig på sängen).
Vi välja ordförande som vanligt.

CYGNAEUS.
Du må gärna föra ordet för mig Snellman.

RUNEBERG (klappar i händerna).
Det är min tur i kväll att vara ordförande och jag ger nu ordet åt Elias.

ELIAS.
Tack skall Du ha! Ja tack skolen I ha alla kära bröder, det fägnar mig outsägligt att åter få vara i Ert lifvande sällskap. — Men säg mig hvad är det allt för godt, som Ni tycks ämna slösa på mig?

NERVANDER.
Käre Du, blif icke ledsen, det är endast smörgåsar — men goda ser Du — jag tänkte att vi skulie här improvisera en liten . . .

CYGNAEUS (sjunger).
„Hvila vid denna källa, vår lilla frukost vi framställa!! .

ELIAS.
Tack, tack det var riktigt väl betänkt.

RUNEBERG.
Se så pojkar, rockarna af, vi duka på golfvet framför brasan. Brasan är våra kulna vintrars sol och brasan är ju äfven ingenting annat än magasinerad solvärme eller hur bror Nervander.

NERVANDER.
Säkerligen.

ELIAS.
Ja. vi duka som Runeberg föreslår — jag har rena lakan i skåpet — hemgjorda Sammatti lakan . . . (tar ett lakan ur skåpet.)

CYGNAEUS.
Låtom oss leka att vi äro i det gröna. — Jag är munskänk. (tar fram 4 flaskor och glas ur sin låda). —

SNELLMAN (liggande på sängen).
Är icke vår hedersbroder Elias en Krösus i all vår fattigdom — han har *rena* lakan!

RUNEBERG.

Tuppen är färdigt trancherad i skifvor — vi lägga skifvorna på Nervanders smörgåsar.

NERVANDER.

På dem är det ost och skinka.

ELIAS.

Jag tror att Ni vill riktigt skämma bort mig.

CYGNAEUS.

Hvem dricker hvitt och hvem dricker rödt?

SNELLMAN (sätter sig upp).

Hvad — har Du vin? — Har man sett på maken! —

RUNEBERG (ser på flaskorna).

„Chateaux Margaux“; och „Haut Bersac“.

NERVANDER.

Har du glas Elias?

ELIAS.

Jo två dricksglas och tre koppar.

CYGNAEUS.

Hvad göres oss yttermera behof?

SNELLMAN (springer upp).

Så duka vi — namnsdagsbarnet får se på! —

RUNEBERG.

Ja när allt är färdigt bjuda vi namnsdagsbarnet ut i det gröna. (De duka.)

NERVANDER.

Låt oss tro att vi äro högt uppe på en ås — bland Saarijärvis moar. — Brasan är morgonsolen och omkring oss ligga milsvida fjärdar som lysa i solskenet.

RUNEBERG.

Men det är ännu fuktigt i gräset — och myrorna kila fram och tillbaka med hvar sitt strå till stacken.

Göken ropar långt borta på en udde . . .

CYGNAEUS (härmar göken).

Ku ku! Ku ku! Ku ku! —

SNELLMAN (till Elias).

Hör på skalderna — nog kunna de måla! — stora barn.

RUNEBERG.

Ack ja, måtte vi alla förblifva stora barn så länge vi lefva. Man har varit lillgammal och världsklok länge nog nu snart i århundraden. — Om Sverige icke har annat att komma med, så har det *barnet* Bellman.

CYGNAEUS.

„Fjärilvingar* syns på Haga“.

ELIAS.

Ja Bellman är så bra, att han nästan borde hafva hetat Pelimanni.

RUNEBERG.

Skämt åsido, vet Ni, när man läser Bellman — så är det ofattligt att han ej åstadkommit en hel revolution uti svenska vitterheten.

NERVANDER.

En svala gör ingen sommar.

*Månne inte C. kunde Bellman

SNELLMAN.

Hvad angår det oss — låt dem sköta sitt — vi sköta vårt. Vi hafva ju tillsvidare ingenting alls.

CYGNAEUS.

Franzén! Franzén! —

SNELLMAN.

Ja, han har ju äfven gått öfver till dem.

ELIAS.

Låtom oss arbeta på vår egen myrstack — som broder Runeberg just sade. Låtom oss draga hvar sitt strå till stacken — om *vi* icke göra det, så vet man icke när det blir gjort. —

NERVANDER.

Hur så — icke upphör väl världen efter oss.

ELIAS.

Nej — men vi upphöra en dag att finnas — och om den generation, som kommer efter oss finner, att vi, hvars tur och ordning det var, att lägga grunden till ett nytt nationelt lif i detta land försummat att göra det — så komma de som följa närmast efter oss att kasta yxan i sjön och göra ännu mindre — ty då kan det vara för sent.

RUNEBERG:

Elias har talat rätt — det är *vi* som skola göra det Just för att så föga — eller som bror Snellman säger intet — gjorts här före oss just därför måste vi göra öfvermänskliga ansträngningar. Se så Elias, kom hit nu och dela ut Dina håfvor. — Nu har du ordet.

(De lägra sig alla i olika ställningar omkring lakanet hvarpå maten uppdukats på golfvet framför brasan.)

ELIAS.

Käre kamrater, andlige fränder och bröder. När vi i hvardagslag tugga vår dagliga brödbit eller när himlen är gifmild skala potatis till strömming, då tacka vi Gud för vår mat — men i dag, när den stekta tuppen flyger in under vårt låga tak och när smörgåsar vankas till vin, då välsigna vi maten — innan vi röra vid dessa härliga gåfvor.

ALLA (i chorus):

Bra! Bra!

RUNEBERG.

Du Elias, som älsta man och värd här på stället — Du bör välsigna vår mat — vi prisa nog sedan vårt vinglas. — Du, som känner ursprunsgordet till tuppen, låt höra dess saga, att vi sedan må rå på dess timliga rester.

ELIAS.

Bra vi extemporera på fädrens vis om tuppens ursprung — men Ni ska alla interfoliera.

ALLA (i chorus).

Bra! Bra! Låt gå.

ELIAS (improviserande).

Moderhönan, vackra fogeln,
Fjäderprydda lilla vännen.

RUNEBERG.

Kacklerskan som äggen lägger,

CYGNAEUS.

Sångerskan med gula strumpor —

SNELLMAN.

Gödselhögens nyckelpiga —

ELIAS.

Sökte en dag, sökte tvänne
Sökte än på tredje dagen
Hvar sitt bo hon månde reda,

NERVANDER.

Hvar de runda äggen svarfva

RUNEBERG (skrattar).

Nog kan Du också Nervander — men hvem har lärt Dig?

SNELLMAN.

Tyst pojkar, Elias är prosektor.

ELIAS.

Hönan trippade behändigt
Steg på sina smala fötter . . .

CYGNAEUS.

In i svinets unkna stia
Där en ensam sugga suckat
Efter sällskap uti mörkret . .

ELIAS (nickar).

Månne här ej finnas husrum
Plats för äggens lilla moder?

RUNEBERG.

Suggan plirade med ögat
Grymtade förnöjt och sade:

ELIAS.

Här fins plats för dina ungar,
Kyckling smakar icke illa,

Lägg du dina ägg i tråget.
Hönan var dock ej så barnslig,
Fjäderprydda tippan smög sig
Ut på gården, styrde kosan
Till den varma fähusvinden.
Här nu redde hon sitt läger.

CYGNAEUS.

Fjädrar ref hon från sin bringa
Lade dem på boets botten
Tätade hvarenda springa

RUNEBERG.

Kacklade som hönor bruka
När de värpa sina skatter

NERVANDER.

Trillade ett ägg i boet —

ELIAS.

Detta ägg blef tuppens ursprung,
Hönan lade därtill flere
Ständigt rundare de blefvo. —
Låg sen ömt på sina skatter.
Efter långa varma dagar . . .

SNELLMAN.

Lika långa varma nätter . . .

RUNEBERG.

Fick den lilla tofsbeprydda
Smaka moderglädjens sötma.

ELIAS.

Ett af äggen sprack, det första —
Pep en liten nyter kyckling:
Huru månde verlden synas
Utanför det runda skalet?

NERVANDER.

Verlden är så stor som gården
Räcker till och med till rian —

ELIAS.

Tuppen växte upp, blef ståtlig
Lärde sig att högst på stången
Gala sommarmorgonsången
I den sköna syskonringen

SNELLMAN.

Men hur hit den kom vet ingen.

RUNEBERG.

Jo jag köpte den på torget
Bar den hit med egna händer.

ELIAS.

Sköna tupp så var välkommen!

SNELLMAN.

Stekta sångare välsignad!

ELIAS.

Blif nu kött i vår lekamen . . .

NERVANDER.

Gif oss kraft till vår tentamen!

ELIAS.

Lär oss stiga upp med solen
Lär oss morgonsången

SNELLMAN.

Amen!

CYGNAEUS.

Vet Ni gubbar, nu har jag verkeligen fått aptit på den der tuppen, låt oss angripa honom!

ELIAS.

Ja nu äta vi. (De äta).

NERVANDER.

Hvem prisar vinet?

ELIAS.

Ja hvem välsignar dess ursprung?

RUNEBERG.

Jag. (Han stiger opp, häller rödt vin i sitt glas och säger).
Herliga drufsaft, du glöder som smälta rubiner.
Från ett varmare solland du bringar oss värmè och glädje.
Se i vår nord där brasan blott sprakar och skiner
Hälsa vi dig, som en långväga gäst — var välkommen! —
Drufva ditt ursprung är gömt uti sagornas dunkel
Noak planterade vin — och Bellman sjöng till hans ära, —
Loth blef nyter och glad . . .

CYGNAEUS.

Och gick sina döttrar för nära —

RUNEBERG.

Månne ej drufvornas ranka, stod nära det kostliga trädet
Där kunskapens gyllene frukt gaf Adam en aning om sällhet, —
Månne ej rankan sen slingrade ut öfver paradismuren,

Drifven af medkänsla för de första som smakat på riset.
I skrifterna står det ju ej, hur Adam i vilda naturen,
Fann detta tröstens bär, som ett minne från paradiset. —
Sak samma om när eller fjärran, de första drufvorna glödde — —
Vinet dock gafs oss af Herran och moderjorden som födde,
Den ädlaste rankan till lif, till glädje och tröst i vårt armod. — —
Men Herren som gaf oss vårt vin, han gaf oss också vår
Elias — att sången som slumrar i skogen må ur sin gömma befrias.
Hell Dig Du skogstorpets son! Blygs ej för Din födelsehydda,
Vi sluta oss trofast till Dig,
Och må himlen oss alla beskydda!
Din skål Elias! Hurra! —

ALLA (i chorus) Hurra!

ELIAS.

Tack, tack bara allihop! — (De äta och dricka vidare).

RUNEBERG.

I dag bry vi oss icke om några lärda diskussioner — eller hur?

NERVANDER.

Och jag som tänkte förklara för Eder förhållandet mellan Schwabes solfläckar och solens rotation.

SNELLMAN.

Nej, nej bror Nervander — låt solen rotera ostörd till nästa lördagsqväll — Elias måste berätta om sin resa. —

CYGNAEUS.

Ja ja.

RUNEBERG.

Ni ser ju att Elias äter! Låt oss nu äta i lugn och ro — — —

ELIAS (med munnen full).

Just så: ät — ät när det nu finnes — sen igen finns det int! —

NERVANDER.

Äten icke opp alla smörgåsar, så att Elias — har litet i behåll. —

ELIAS.

Nog ger Gud sedan igen smörgåsar, äten nu bort bara! (Det knackar på dörren),

ANNA (in).

Månne brasan brinner?

ELIAS.

Jo tack lilla Anna!

ANNA
(går till brasan och rör om bränderna).

CYGNAEUS (afsides åt SNELLMAN).

Hon är jädrans söt den där flickungen — — —

SNELLMAN.

Du är alltid begifven på sötsaker — det slutar illa —

CYGNAEUS.

Prat — det slutar med att jag får eller tar en kyss af henne. (högt) — Prinsessan Anna hör hit!

ANNA (vänder sig om).

Hvarför kallar magister Cygnaeus mig till prinsessa — det är fult att göra narr.

SNELLMAN.

Rätt så Anna! Låt flickan vara, Cygnaeus! —

CYGNAEUS.

Du är så förbannat envis och svartsjuk Snellman.

ELIAS.

Seså gräla inte mer. (Elias tar sin Kantele).

CYGNAEUS (till Anna).

Anna är prinsessan och här är vårt kungarike. — Vi äta här i det gröna. Här är skogskungens hof. Jag är en vandrande trubadur som har kommit hit för att stjäla en kyss af prinsessan Anna — (Cygnaeus kysser Anna) som skriker smått till.

SNELLMAN.

Frede! Frede! — Låt Anna vara i fred.

CYGNAEUS.

Hvarför det? Har vi icke kommit hit för att festa och hålla roligt . . .

ANNA (torkar sig om munnen)

Men magistern har vin i mustacherna.

NERVANDER.

Där ha vi det — du är våt om truten, Cygnaeus!

SNELLMAN.

Torka dig om trynet — månne Du ens är torr bakom öronen?

RUNEBERG.

Varen tysta nu. Ser ni icke att Elias har tagit sin Kantele.

ELIAS.

Sitt ner nu Anna och hör på så skall jag spela en ny finsk folkvisa som jag lärde på, min sista resa:

ELIAS. (spelar på Kantele) och sjunger:

Voi minua poika raukka,
kuin olen turvatoin.
Voi minua poika raukka,
kuin olen turvatoin —
Ikään kun taivaan lintu
mi lentoon luotu on,
Ikään kun taivaan lintu
mi lentoon luotu on . .

NERVANDER.

Otroligt melankoliskt — rent af pessimistiskt —

RUNEBERG.

Jag finner den biten förtjusande — sorgsen som våra mörka skogars dystra sus —

SNELLMAN.

Bra! bra! Elias spela den en gång till — tag om den att vi må förstå den bättre . . .

ELIAS (spelar åter) och sjunger:

Voi minua poika raukka,
kuin olen turvatoin . . . o. s. v.

CYGNAEUS (afbryter)

Nej, nej — den är för sorglig den där! — Nu är det ju fest — din namnsdag — spela en ordentlig nylands polska så dansar jag med prinsessan Anna. —

ELIAS.

Nå ja, som ni vill — jag kommer ihåg en Sammattipolska som mina bröder brukade dansa efter —

RUNEBERG:

Låt gå då för en stund.

ELIAS (spelar en polska)

CYGNAEUS (dansar med Anna).

RUNEBERG (dansar med Snellman)

NERVANDER (klappar takten med händerna).

Medan de dansa kommer Teologiestuderanden LARS JAKOB STENBÄCK (in genom dörren i fonden — de dansande märka honom icke).

STENBÄCK (blir stående med hatten på i den öppna dörren och skakar länge och ogillande på hufvudet).

(När dansen slutar upptäcker Snellman nykomlingen).

SNELLMAN.

Ser man på! Uppenbarelsebokens nyaste transsubstantiation.

ELIAS

(vänder sig om, utan att lägga ned Kantele från famnen).

Lasse Stenbäck! Bättre sent än aldrig! Goddag Lasse!

STENBÄCK (svarar icke). — Paus. —

NERVANDER.

Hör Du Lasse — låt bli att tjuras! Gå hällre till tandläkaren och låt draga ut theologin ur visdomständerna på Dig! —

CYGNAEUS.

In eller ut — Lasse!

RUNEBERG.

Låt honom stå där — vi dansa vidare!

ELIAS

(spelar, de andra dansa som förut)

STENBÄCK (blickar upp mot taket — skakar än en gång på hufvudet — och går ut smällande fast dörren). —

(Efter en stunds dansande rusar Mad. Andersson in).

MADAM ANDERSSON.

Anna, Anna! Gröten har brunnit fast i botten.

ANNA.

Aj, Aj! Nu kommer jag. (Ut med modern).

CYGNAEUS.

Aj, aj, den steniga bäcken — Stenbäcken. Nå strunt i det — tuppen smakade bra, man blir som en annan människa när man blifvit mätt — och dansat på saken. —

RUNEBERG.

Jo, men den andra människan är törstig! Har du vin kvar i dina flaskor Cygnaeus? (räcker glaset),

CYGNAEUS.

Ja, *hvita* viner om det behagas. (Skänker i glaset).

ELIAS (lägger Kantele på skåpet).

Ja vet Ni, från min resa har jag så mycket att berätta. att det omöjligt går i en sits. —

Å andra sidan måste jag försöka samla mina tankar omkring medicinen så att jag får graden undanstökad.

SNELLMAN.

Är det ej förargligt att Elias skall måsta gno på den den där banan?

ELIAS.

Man måste ju lefva af något — inte lefver man med att samla andligt guld från gården.

RUNEBERG.

Som läkare kan Elias äfven lättast komma i beröring med folket — hjälpa dem, trösta dem, och vinna deras hjärta och förtroende.

SNELLMAN.

Jo — det är allt godt och väl — men då sitter han äfven fast uppå en ort. — Icke har någon förtroende för en kringvandrande läkare — vore han än landets bästa.

NERVANDER.

Ni skall icke distrahera Elias bort ifrån den lärda graden. — Icke kan jag heller hysa hopp om att någonsin lefva af mitt skaldeskap sedan jag nu blifvit gift.

Därför tackar jag Gud för att han har skapat fysiken, meteorologin och astronomin — det kan man åtminstone lefva af. —

Trór Du Dig fortfarande kunna lefva af skaldskap Runeberg — så känner Du illa detta fosterland.

RUNEBERG.

Om man ej kan lefva däraf — så icke dör man heller däraf. — Men Din längtan till utlandet förstår jag lika litet nu som förut. Icke flyga där några stekta tuppar såsom hos oss.

CYGNAEUS.

Nej min sann! När jag sist var i Petersburg kostade en stekt kapun efter hörsägen på ett första klassens utvärdshus 10 silfverrubel —

RUNEBERG.

Och här kostar ungtuppar på torget 10 kopek. —

NERVANDER.

Icke reser jag heller utrikes efter stekta tuppar — men ärligt talat förstår jag ej att Ni alla öfverskatta detta land. —

RUNEBERG.

Här är oss ljuft, här är oss godt — här är oss allt beskärdt!

NERVANDER.

Jo tack, om man har ett förnöjsamt sinne. —

ELIAS.

Ja det är just hvad vi hafva.

SNELLMAN.

Om Du ej har det Nervander, så är det en brist i Din uppfostran.

RUNEBERG.

Vårt land är fattigt — det är sant — — —

SNELLMAN.

Nej — vårt land är *rikt* — vänta bara tills någon får begrepp om t. ex. hvad våra skogar äro värda. —

CYGNAEUS.

Och våra vattenfall och torfmossar. I Holland eldar man uteslutande med torf — och vi hafva mossar, som äro större än hela Holland. —

RUNEBERG.

Ni lefva före Eder tid! — Vårt guld är aftonsolens glans — midnattssolen är vårt koppar och Månens sken på våra tusen sjöar — det är vårt silfver det. —

ELIAS.

Vårt guld är finska folkets hjärta och enkors tårar äro våra pärlor.

RUNEBERG.

Ja jag prisar lyckan, att jag lärde detta folkets språk i Ruovesi och bland Saarijärvis höga moar. — Först *där* i dessa låga kojor fann jag, att det var högt till taket i folkets pörten — om ock röken skymmer det. — *Där* först blef jag en man — och jag finner icke ord för min kärlek, ja för min beundran för detta folk. —

Den där bonden Paavo Ni vet — som jag har sjungit om — han står ännu lifslefvande för min syn med, sina blå ögon och sitt silfverhvita hår. — Han var vis som konung Salomo. — Han framstår för mig som en sann urtyp för en sann kristen — ja — som något mera — men jag vågar icke utsäga ordet!

Hos dessa barkätare och vägbrytare, hos dessa vargjägare, björn- och älgskyttar har jag återfunnit tron på människan och på naturen, på lifvet och på Gud. — Ja hos dem har jag funnit mycket af det, som jag helst skulle vilja finna hos mig själf — något af detta, som Goethe kallar: det gudomliga i människan.

ELIAS.

Det finnes också hos Dig Runeberg. Din uppfattning om folket och Din kärlek till de ringa skall ännu rikeligen bära frukt — ty allt, hvad Du i den anda och mening vidrör, skall blifva guld — och hvad Du skrifver skall återfinna sin väg till folkets hjärta därifrån det har utgått!

— — —

CYGNAEUS.

Låtom oss icke kalla folket — „de ringa" — det må

synas så för Dig, Elias, som vid sex års ålder fick gå från dörr till dörr för att bedja om en bit bröd — men icke är du väl ringare för det! —

Hvem vet om ej vårt folk härstammar från höga anor. Antag att de hafva sitt ursprung från vise män, siare och skådare, skaldefurstar och furstliga skalder, som drogo sig undan hit till vårt lands djupaste skogar när kristendomens rofriddare härjade och plundrade norden under de första såkallade korstågen. —

ANNA (in)
(stänger spjället fast och dukar af under det följande).

SNELLMAN.

Mig får ingen att tro att ett språk, som vårt finska språk med alla dess tusende sinom tusende nyanser och finaste skiftningar — som afspeglar alla äfven de ringaste ting i naturen med en sådan underbar renhet, klarhet, och skärpa — att ett sådant språk från början skulle hafva varit „de ringas" språk — det strider emot allt sundt förnuft. Ett högt språk måste hafva höga anor om ock dess stamtaflor hafva gått förlorade.

ELIAS.

Har Du Nervander icke läst hvad nordens största språkforskare, professor Rasmus Rask skref i Danmark redan för mer än tio år sedan?

NERVANDER.

Nej, det känner jag icke.

STUDENTEN MATHIAS ALEXANDER CASTRÉN (in).

ELIAS.

Se där ha vi ju Castrén.

RUNEBERG.

Nå, Matti — hur går det med grekiskan?

CASTRÉN.

Bra! Bra! Hör Ni gubbar — jag hittar allt flere ord... också i Hebräiskan,

ELIAS.

Hvarför skulle icke där också finnas finska rot ord — icke äro väl de som Erik Kajanus hittade redan på sextonhundratalet de enda.

SNELLMAN.

Matti, Matti — har du nu igen läst Dig så yr i mössan att Du glömmer att vi ha den 17 i dag — Eliasdagen.

CASTRÉN

(springer till och omfamnar Elias).

Förlåt Elias! — Jag gratulerar och önskar Dig lycka frid och fröjd.

ELIAS.

Tack — tack! Nå hvad har Du nu hittat?

CASTRÉN:

Jo Daniel skrifver kapitel 5 — vers 25:

Mene, mene tekele parsiin! Om detta icke är finska, hvad katten är det då? Är det icke det samma som: Till galgen med dig Belsazar! — Mene, mene heittiö hirteen!

SNELLMAN.

När jag studerade teologi så var det icke „tekele parsiin" utan det stod „tekel —*u*— pharsin."

CASTRÉN.

Bra nog men hebräiska *u* är ju s. a. s. samma bokstaf som *v* tonlösa *v* i t. ex. *V* hassamajim i „himmeln" och är icke denna „majim" — himmel förresten *mailma?*

ELIAS.

Hvad hindrar! Ja, säg det!

CASTRÉN.

Är icke svärdsengeln „*Michael*" en förvrängning af *Miekailija*, — Herrans vägrödjare „*Rafael*" af *Raivaelija*, — nildammbyggaren „*Jo'seph*" af *Joen seppä.* —

NERVANDER (skrattar).

Då är väl „*Makkabee*" också af *Moukka pää* och „*Habakuk*" af *Haapakukka?*

SNELLMAN.

Ja hvarför icke? Kan Du Nervander ge en bättre förklaring på hebräiska?

NERVANDER.

Nej tusan! Hebräiskan — Arabiskan och Abrakadabran lämnar jag åt Er och håller mig till Schwabes solfläckar.. Ser Ni, gubbar, Solens rotation är något som man kan taga på med fingrarna.

ELIAS

(tar fram en notesbok och säger tittande i den)

Men när finska *tippa* — pisara på hebräiska också heter „*tippaa*" — och vårt *kutoma=det väfda* visar sig så tydligt i alla såkallade semitiska språk som bibelaramäiskans: *kuttonian* — *kuttōnā* — hebräiska: *kuttoneth* — feniciska: *kittōnā* — syriska: *kottina* — och assyriska: *kuttinū* — hvilket allt betyder den *väfda kjorteln, rocken* eller *manteln* — så nog

är väl detta ett faktum, som man lika väl — eller ännu bättre — kan taga på med fingrarna än Schwabes och Dina roterande solfläckar. —

NERVANDER.

Låt så vara, men Du Mathias, Alexander Castrén — om Du nu funnit att svärdsängeln Michael var en Miekailija — så lägg dessa orden på minnet och bevara dem i Ditt hjärta. — Kommer Du fram med sådant så vänder du upp och ned på *hela* universitetet. — Du blir föremål för åtlöje och för förföljelse, de teologiska glasögonormarna komma att bita Dig i hälen och de juridiska pedellerna komma att köra ut Dig köksvägen ur fru Sofias sterbhus vid Nikolaitorget. —

Tror Du att en 20 årig yngling får lof att komma fram med någon slags ny upplysning och ställa de akademiska talgdankarna i skuggan?

SNELLMAN (springer opp).

Ja — Nervander har rätt! — Vårt universitet som borde vara det förnämsta i Europa — då vi hafva Europas älsta och förnämsta språk — är Gud bättre det sämsta och mest försoffade i hela verlden! —

RUNEBERG.

Gubbar vi måste tränga oss därin och gjuta nytt vin på de gamla flaskorna — vi måste inblåsa en ny anda och ett nytt tidehvarf.

NERVANDER.

Jo pytt! Försök bara Runeberg! Dig komma de gamla blåsbälgarna att blåsa bort till Helsinge — Eknäs — Lo-

visa — Borgå eller någon annan kråkvinkel. — Där får Du vefva på Ditt verspositiv för Hölmöläiset eller Holmalaiset från skärgårdens holmar och skär. —

ELIAS.

Men Runeberg är ju icke allena. Vi äro ju många — vi hjälpas alla åt.

CYGNAEUS.

Vi tar universitetet med storm!

NERVANDER.

Det blir bara en storm i ett vattenglas och när den kompakta dumhetens och medelmåttans vågor sedan gå höga, så kommer Du, Cygnaeus, att blifva som ett vattenglas eller nötskal i stormen. Låt finskan hafva hvilka förtjenster som helst — de komma aldrig att tillfullo erkännas vid vårt universum.

SNELLMAN
(slår med båda näfvarna i bordet).

Det vore väl fan det. Låt oss först se . . .

ELIAS.

Men man måste väl slutligen erkänna hvad andra universitet säga. Redan för 10 år sedan skref professor Rasmus Rask följande . . .

ELIAS
(går till bordet och tar en bok).

Roar det Dig att höra så läser jag.

NERVANDER.

Nå, låt höra då.

ELIAS (öppnar boken och läser):

„Finskan är ett af de mest naturfriska, regelrätta, lätt utbildade och välljudande tungomål på jorden. Det har den skönaste samklang mellan konsonanter och vokaler, hvari det liknar italienskan. — Det har intet af de obehagliga hväsljuden och de hårdt utandade ljuden i slaviska eller lappska språken. Det har ett alldeles bestämdt tonfall, likasom franskan, Det har flera former och färre böjningssätt eller afvikelser, än latinet, det vill säga större fördelar med mindre ofullkomligheter. Det är oändligt rikt på ordens utgreningar och sammansättningar, likasom grekiskan och tyskan. Det tyckes således hafva utsökt och förenat det bästa af alla andra språk i Europa, men då intet är fullkomligt under solen, saknar finskan det som tyckes vara viktigare än alla inre förtjänster, nemligen en stor användning i böcker, en vid utsträckning, ett närmare samband med syskonspråken och äran att talas vid ett lysande hof."

NERVANDER.

Ja hvarför icke — gärna för mig — nog kan man ju godkänna allt detdär, tycker Du icke det Runeberg?

RUNEBERG.

Nej, det tycker jag visst icke. Hvad skulle finskan hafva för en mission att fylla vid ett lysande hof? Hvem skulle hitta på att plantera en Tusensköna eller en Linnéa uti en stor förgylld blomkruka? Dess plats är i skogen, i mossan — där doftar Linnéan som fagrast . . .

SNELLMAN (afbryter).

Säg icke det — har ej den lika blyga smultronblomman, sedan den erhållit ans och vård, gifvit oss jordgubbar, hvaraf man nuredan, t. ex. i England, finner sådana, som knytnäfvar i storlek?

RUNEBERG.

Ja, låt dem blifva fast som meloner — men må jag bedja om de smultron som vi plocka kring de sotiga stubbarne på sveden. Det är klart att finskan är vårt framtidsspråk — *vårt eget språk* — som ingen makt i världen kan skilja oss ifrån — men — men huru mycket af dess finaste ödemarkspoesi kommer ej att gå förlorad, när det skall bäras på våra händer ut i världen för den profana hvardagshopens blickar.

Då kommer vår lilla Tusensköna att förlora sin fägring — Linnéan sin doft och sången sin intima poesi.

SNELLMAN.

Men Finlands folk kan ej i evighet lefva på poesi.

ELIAS.

Hvarför icke? — Låtom oss icke fatta poesin, som ett tomt begrepp, som en klingande bjällra eller ett tomt skal — som den har blifvit i vårt vestra grannland — där folkvisan funnit väg ut till folket ifrån slottets salar — först då, när den hade blifvit så utsliten, att den kastades ut ur det fina sällskapet. Vår folksång är ju något helt annat — den är folkets egendom, deras eget verk, deras andliga spis lika nödvändig för deras själs helsa och trefnad som födan är det för kroppen.

Är icke sång och musik för människan liksom ett annat heligare språk, på hvilket hon gerna uttrycker sorg och glädje, saknad och hopp.

I alla tider har det finska folket hyst en så stor kärlek till sång och toner att jag vågar hoppas och tro, att det i detta fall må förblifva sig likt i all tramtid.

NERVANDER.

Men när engång kampen för tillvaron tillspetsar sig, då

blir det nog lika stor brådska för finnarna, som det har blifvit för alla andra folk, som rifvits med in i civilisationens stora sjunkande malström.

ELIAS.

„Gud har ingen brådska skapat.
Det är onda världens påhitt!"

SNELLMAN.

Nå, nu har Du ju själf stor brådska med doktorgraden.

ELIAS (skrattar).

Ja det är sant nog — men jag lefver ju endast en gång — och jag har så mycket, mycket att göra ännu för att få grunden lagd till denna litteratur som Rask säger att finskan saknar. — Men folket har ingen brådska. Det lefver ännu i lika många årtusensom jag nu har lefvat i år. —

Tänk Er hur tiden går. — Icke märka vi det ännu i vår ungdom — men de af oss, som blifva gamla, komma nog att se, hur den skenar i väg med allt vildare fart. Då jag träffade den förr så berömda sångerskan Mateli Kuivolatar vid stranden af Koitere sjö, uppläste jag för henne några lyriska runor — som jag hade upptecknat långt därifrån — hon sade då: „Hvem sjöng dessa runor för Eder? — Ja så — kommer man ännu ihåg dem i landet? Jag var ung flicka när jag gjorde dessa runor. — Nu är jag åttio år och jag minnes den tiden, som den dag i går."

Så hade altså 60 år flugit sin kos — utan att bringa någon lön för all den glädje hennes sånger hade förskaffat andra — ty hon var fattig. — — —

Skola vi icke kunna med förenade krafter trumma ihop en fond — för att bistå åtminstone sådana sångare bland folket — som hafva lagt den egentliga grunden till Finlands framtida litteratur?

RUNEBERG.

Det måtte vi väl kunna!

CASTRÉN.

Det är vår heliga plikt och skyldighet. —

NERVANDER.

Men hur skall det gå till, vi äro ju alla medellösa och ha svårt nog att föda oss själfva i detta otacksamma land.

SNELLMAN.

Topp! Pojkar, nu har jag en idé!

NERVANDER.

Nå låt höra. — Du gör helt enkelt ett nytt — myntsystem.

SNELLMAN.

Nej, skämt åsido! Vi stiftar ett finskt litteratursällskap.

CASTRÉN.

Ja — ja — det är en god idé!

CYGNAEUS.

Hurra! Heureka! Det göra vi — och det göra vi nu genast. Vi taga Nordström med och alla de andra. Det tumma vi alltså uppå. *Härmed förklarar jag alltså sällskapet för stiftat!*

ALLA (i corus).

Bra! Bra!

CYGNAEUS.

Vi välja genast ordförande.

ELIAS.

Nå nog hinna vi ännu med allt det där som är bisak — men Snellmans idé är bra — den måste realiseras — —

NERVANDER:

Måtte det bara icke gå med Eder, mina käre bröder som det gått med de flesta, banbrytare i alla tider. — Medan de lefva och behöfva medel för att bryta väg och banor nekas dem allt slags materiellt stöd med en underbar konsekvens. — Men när de dö, så firas de som halfgudar, och de medel, man beröfvat dem genom passivt motstånd emot deras lifsverk, användas sedan till att uppresa braskande grafstenar på deras stoftegömma eller t. o. m. hela monument på öppna platser.

RUNEBERG.

Den faran lära vi nog alla undgå — vårt land är — för fattigt till sådana hedersbetygelser — äfven om en eller annan af oss möjligen framdeles kunde göra sig förtjent af folkets tacksamhet. —

NERVANDER.

Vänta bara. — Jag ser Er i anden alla i en dunkel framtid stå och gapa barhufvade i brons på hvar sin plats i denna stad — — —

ELIAS.

Gud bevare! Allt annat oskså!

NERVANDER.

Tänk om folket vore ett sådant ideal af klokhet — som Ni alla tyckas tro — huru lätt vore det icke då för

folket, att uti en eller flera nationalinsamlingar skaffa ihop de medel Ni behöfva, för att gifva fart, kraft, lif och glans åt dess nationella tillvaro på jorden. För de medel, hvilka de kanske en gång komma att resa Edra statyer, — skulle Ni nu kunna uträtta jemt dubbelt så mycket eller mera — än hvad I nu kunnen göra. — — —

Därför kommer jag väl allt mera att lämna lyran för vetenskapen — ty sången föder icke sin man!

SNELLMAN.

Hvad angår oss framtiden! — Om de som lefva efter oss äro så dumma att uppresa stoder öfver vår aska, så må de dock göra det — vi kunna då ej längre förhindra det. Men vi som lefva här nu måste se oss för sjä1fva. Vi måste stifta ett Finskt Litteratursällskap — och detta sällskaps medel få lös en rund summa, så att Elias kan fara raka vägen till Latvajärvi i Karelen. — Där skall finnas — på andra sidan om gränsen — en gammal runosångare kvar på 80 år, som skall vara ett under af minnessångare.

ELIAS.

Jo gubben skall heta Arhippa Perttunen och vara en ännu vida mångkunnigare sångare än Ontrei Malinen i Vuoninen. Tänk hvad som kan gå förlorat om gubben dör. —

SNELLMAN.

Jag garanterar att Du skall få tillfälle att resa, så fort som det är Dig själf möjligt.

RUNEBERG.

Nå ja — käre bröder vi skola tänka af alla krafter uppå bildandet af finska litteratursällskapet.

CYGNAEUS.

Men sällskapet är ju redan bildadt! — Hvar och en af oss må väl vara istånd att skaffa 10 nya medlemmar — hvar och en af dessa 60 skaffar sedan 6 nya, det blir redan 360 o. s. v. Pojkar, tänken I som jag så tåga vi nu tvärt på skifvan mangrant och in corpore till Nordström och meddela vårt beslut om ett finskt litteratursällskaps grundande — — — sedan till Rein o. s. v.

SNELLMAN.

Ja, det är jag med om — vi gå alla dit! — Nordström är nog häst i redet när det gäller en stor och fosterländsk sak. — Dessutom kan han göra upp ett förslag till stadgar — han är rätta mannen.

NERVANDER.

Gå Ni till Nordström, jag går hem — mig väntar hustrun hemma.

RUNEBERG.

Nej Du går *med,* Nervander. Kom för min skull! — Nog hinner Du ju hem i tid ändå! — Din hustru vet ju hvar du håller till — — —

NERVANDER.

Ja visst vet hon det, men hos Nordström sitta vi sedan som vanligt på lördagskvällarna till 12 på natten — det passar ej för mig,

CASTRÉN.

Om Du ej kommer med Nervander — så är Du ingen vän till oss och till vårt folk — till fosterlandet.

NERVANDER.

Jag får väl lof att komma då — men Ni måste lofva att släppa hem mig kl. 10.

RUNEBERG.

Jag vet ett vida bättre råd: — Vi gå först hem till Dig och återbörda Dig åt Din hustru; sedan Du har kysst henne på munnen och vi på handen, så be vi om att få låna Dig på ett par timmar till. — Stämmer det? —

NERVANDER.

Låt gå — men då gå vi nu genast — annars blir det igen så sent. —

ELIAS.

Ja, kära vänner, gå Ni först hem till Nervanders fru — och hälsa sedan Nordström från mig.

SNELLMAN.

Se så! Hvad nu? Du kommer naturligtvis med . . .

ELIAS.

Nej kära vänner, jag måste sköta mina studier — Ni veten ju alla hvad det gäller — — —

RUNEBERG.

Icke läser Du väl på Din namnsdag? Någon hvila måste Du unna Dig.

ELIAS.

Nog får jag sedan hvila i grafven hemma i Sammatti — nu hinner jag ej vara trött. —

NERVANDER.

Det är fullkomligt rätt att Elias gör som hans samvete bjuder! — Det borde vi alla förstå — studium är ingen lek, — ännu mindre poesi!

CASTRÉN.

Adjö nu då bästa broder Elias — vi gå utan Dig. Läs, läs af hjärtans lust!

SNELLMAN:

Nå ja, hej då Elias!

ALLA (taga afsked och gå mot dörren).

ELIAS.

Adjö, Adjö — tack nu så rysligt mycket för allt — och för att Ni kom! Helsa! Helsa!

ALLA (ut).

ELIAS.

(gömmer ansiktet i händerna — och sätter sig på en stol).

SNELLMAN.

(Sticker hufvudet in tillbaka genom dörrer och hviskar högt).

Var vid godt mod Elias! Så sant Gud lefver skaffa vi nu reskassa åt Dig! Tjenare! Hej! (ut).

ELIAS: (ensam).

„Så sant Gud lefver" — — —

Ja, Du lefvande Gud — Du som hjälpte den lille tiggargossen ur brunnen under det vilda krigets fasor — Du som öppnade mina ögon för mitt folks — nej för Ditt folks väl — öppna äfven för mig Din visdoms brunnar. Gif mig en ännu klarare syn — gör mig till siare att jag må se, hvad Din helga vilja är och hvad som bäst länder till Ditt utkorade folks väl. — Lär mig allt mera att gifva endast Dig äran — ty hvad förmå vi arma varelser utan Din allvisa vilja och Din styrande hand. Du som ingaf en ädel och klok monark att upphöja detta vårt lilla, svaga folk till en nation bland andra nationer; — låt detta folk städse bevara fädrens djupa och innerliga kärlek till allt Ditt skapade verk, så att det må blifva ett stort och mäktigt folk, icke på slagfältet, utan stort i fredliga dater — stort i tålamod, tankar och handlingar — och stort i kärlek till Dig!

— Ridå —

AKT III.

Scenen föreställer samma Elias Lönnrots studerkammare som i föregående akt.

RUNEBERG (kommer in med sin unga fru FREDRIKA).

RUNEBERG

(ställer en kruka liljekonvaljer på Elias bord).

Dessa liljekonvaljer — mina älsklingsblommor — vårens fagraste löfskogsalfer skola mottaga den kära Elias — den första doktorn ur vår krets.

FREDRIKA.

Altså här har vår Elias „pluggat" som Du kallar det.

RUNEBERG.

Där på skåpet ser Du hans kära Kantele efter hvilken han benämnt de tre runohäftena, Du vet, de som ligga på vårt salsbord.

FREDRIKA.

Månne han kan spela uppå den där?

RUNEBERG.

Naturligtvis. Senast spelade han för oss på sin namnsdag — då när du skickade den stekta tuppen. Han spelade som Väinämöinen själf; och på denhär flöjten blåser han gärna enkla finska folkvisor för oss kamrater.

FREDRIKA.

Jasså, Elias är också musiker. Hvem skulle tro att en sådan arbetsmyra, som han, ännu finner tid, till att idka musik. —

RUNEBERG.

Elias arbetsförmåga och arbetsifver äro outtömliga. — Skräddarsonen syr i all hemlighat sina kläder själf. — Titta på denna mekka — det är hans arbetsrock, — den har han själf sytt — och tyget är hemma från Sammatti. —

FREDRIKA (ser noga på mekkan).

Vet Du Janne — — icke syr jag bättre. — Stygnen äro nog litet långa, men de äro märkvärdigt jemna och regelbundna. — Allt hinner den männisakn göra. Tror du att ynglingen Topelius hittar hit?

RUNEBERG.

Jo, Matti Castrén gick med honom och han har varit här flere gånger förut. —

FREDRIKA.

Tror Du, att de gå iland med alltsammans både kransen, kringlorna och bakelserna?

RUNEBERG.

Visserligen — och det är just bra att Matti är med, ty ensam vore Zakarias i stånd att göra kål på bakelserna — jag har aldrig sett någon yngling vara så begifven på sötsaker som han.

FREDRIKA.

Nå, det slutar väl nog nu när han får studentdräkt. Hur gammal är nu Topelius?

RUNEBERG.

Käraste Fredrika, mins Du icke att han fyllde 15 år

den 14 September, Du skref ju själf verserna åt födelsedagsbarnet — och Matti går på tjugo, om ej tvänne unga riddare kunna gå till Catani utan att förse sig på sötsakerna så vore det sannerligen fatalt.

FREDRIKA.

Men hvar skola vi koka kaffet — det hade ändå varit mycket bättre om vi hade hållit kalas hos oss så skulle jag icke heller behöfva vara orolig för lilla Anna. —

RUNEBERG.

Nå — nog må nu jungfrun för en gång skull rå ensam om lilla Anna. — Du behöfver sannerligen också en gång komma ut själf, Fredrika. — Dessutom är det ju just vitsen med detta Snellmans arrangement att kamraterna skola fira Elias doktorshatt i hans hem — smycka detta hans rum och mottaga honom här så godt vi förmå. —

FREDRIKA.

När komma de andra med grönsakerna, om jag ensam skall binda girlanderna och kransarna så hinner jag ej blifva färdig.

RUNEBERG.

Vi hjälpa naturligtvis till alla. —

FREDRIKA.

Jag är nästan rädd att Ni karlar stjälpa mer än Ni hjälpa — karlar och kransbindning lär icke någonsin hafva gått väl ihop.

RUNEBERG.

Var Du lugn bara, Du min kära lilla nyckelpiga! — Vet Du jag känner på mig, att alltsammans kommer att gå som en dans — jag är vid så godt lynne i dag, att jag kunde bita näsan af Dig utaf bara förtjusning.

FREDRIKA.

Det är roligt att se Dig så glad — men än roligare vore det om Du själf också hade blifvit doktor i dag.

RUNEBERG.

Men Fredrika — hur näns Du? Det är ju nu Elias tur, han är ju två år äldre än jag . . .

FREDRIKA.

Jo, men Ni inskrefvos ju som studenter på samma vecka både Du, Vilhelm Snellman och Elias.

RUNEBERG.

Ja — då var Elias stackarn 2 år försenad, emedan han ej hade haft råd att besöka skolan hela tiden. — Han var ju både skräddare och apothekare mellan klasserna. Nu har Elias läst så hejdlöst att han åter är framom sina jemnåriga — och just därför vilja vi fira honom. — Vet Du jag är så glad öfver hans framgång att jag kunde gå på händerna igen . . .

FREDRIKA (smeksamt).

Ja, Du är en sådan pojke — nå Gud ske lof för det. Men hvar skola vi koka kaffe?

RUNEBERG.

Vet Du, det gör den här snälla madammen, som uthyr rummen, hon kokar ju alla dagar Elias morgonkaffe. Om vi skola förvandla detta rum till en löfhydda eller rättare granriskoja som det är meningen så hinna vi heller icke koka kaffe.

FREDRIKA.

Men om Elias själf hinner hem midt i alltsammans och ser våra förberedelser.

RUNEBERG.

Också därpå hafva vi tänkt.

(Med lekfull patos.) Stjärnornas son skalden och astronomen, Johan, Jakob Nervander har i uppdrag att passa uppå Elias och att sysselsätta honom ända tills vi hänga ut ett tecken genom förstret att vi äro färdiga och att han får komma hem.

(Han dansar omkring och gnider sig i händerna.) Som Du ser har väl sällan ett kaffekalas i verlden varit bättre förberedt än detta. —

FREDRIKA.

Bra, bra — nå hvilka alla komma nu sedan med?

RUNEBERG (räknar på fingrarna).

Alltså vi — och Snellman, Cygnaeus, Elias själf, Nervander, Castrén, Topelius — kanske Stenbäck. — Ja sedan kommer Nordström med en deputation från vårt finska litteratursällskap — de skola öfverräcka en reskassa af *tusen* rubel åt Elias, så att han genast kan göra sin beramade runoinsamlings-färd till det ryska Karelen. —

Härligt, härligt, vet Du jag är så glad — så glad tror jag icke att jag har varit på hundra år. —

SNELLMAN (in).

Mjukaste tjenare.

RUNEBERG

(tar i Snellman och valsar ikring med honom).

Ser man på Snellman!

SNELLMAN.

Låt mig åtminstone helsa på Fredrika.

FREDRIKA.

Goddag Wilhelm. — Vår stora pojke är åter full af galghumor.

RUNEBERG.

Jag är så glad, Wilhelm.

SNELLMAN.

Tror Du hedersbror att jag är sorgsen? —

RUNEBERG.

Nå hur gick resan, hur var färden?

SNELLMAN.

Utmärkt — nu skall ni höra. Jag har tre lass granris och två lass granar, de stå här ute på gården. Vi göra granriskoja.

RUNEBERG.

Hvarifrån fick Du så mycket?

SNELLMAN.

Ja, ser Du, först var jag i en blomsterbutik — jag tänkte på rosor — men sedan jag fick höra priset skyndade jag ut igen. —

RUNEBERG.

Du borde vara finansminister Snellman! —

SNELLMAN.

Nå det var bra att jag gick, dit skulle hela vår lilla förmögenhet hafva gått — och dessutom må nu rosornas och romantikens tid vara förbi. — Sedan for jag raka vägen ut till stadsträdgårdsmästaren och beslöt att köpa alla granar och hackat granris som kunde fås. Det hackade strö vi på golfvet och granarna ställa vi kring väggarna. —

RUNEBERG.

Det blir en härlig granriskoja — som midt i djupa skogen — det kommer att lukta jul igen Fredrika.

FREDRIKA.

Eller begrafning — bara icke Elias blir rädd när han känner granrisdoften i trappan.

RUNEBERG (tänder en pipa).

Vi skola nog sörja för andra dofter också. —

SNELLMAN.

Ja, vet Ni när jag lyckligt och väl hade köpt upp allt granris och alla granar, så kom en gråterska för att köpa granar till någon „bättre“ begrafning — allt var slut. — Nu få de antingen lägga herr Pettersons mumie på is eller begrafva honom utan granris . . .

RUNEBERG.

Låt de döda begrafva sina döda utan granris — de kunna ju draga försorg om ett par doktorshattar till i följeskaravanen i stället.

FREDRIKA.

Så ni talar hjärtlöst.

RUNEBERG.

Ja, men kära Du, hvar står det skrifvet att man skall begrafvas med granris — låt dem skicka efter enris!

SNELLMAN.

Just så — eller björkris!

FREDRIKA.

Det är bra att ingen hör Er — annars kunde de kanske komma till vår begrafning med kråkris.

RUNEBERG.

Den tid den sorg — icke ämna vi dö ännu på länge!

SNELLMAN

(öppnar fönstret och ropar ut på gården).

Hör nu formän — jag tror minsann att ni ämnar strö ut granriset där på gården — — — nej, nej, för all del. Granrissäckarna skola hit upp — genast allihop skynda — jag visar vägen. (Han går ut.)

RUNEBERG.

Vet Du, Snellman är ett snille som festarrangör. Vi låta honom ställa om på det hela — det blir härligt att dricka godt kaffe i en granriskoja det blir ju som på en bättre björnjakt utan björnar.

FREDRIKA.

Kanske t. o. m. sådana fås. —

RUNEBERG.

Nej topp Du — ingen björnar Elias — han har icke lefvat på vatten och bröd förgäfves, han har inga björnar.

SNELLMAN

(in med karlar som bära in stora säckar fulla med granris).

Spill ut på golfvet bara! (Granriset spilles ut på golfvet.)
Tag hit räfsan!

SNELLMAN.

Hemta mera bara samma väg. (Han sprider ut granriset kring golfvet.) (Karlarna ut.)

RUNEBERG.

Ah, så det doftar! Och detta tycker Du Fredrika påminner om begrafning. — Jul, jul är det — jul — ah!

GYMNASISTEN ZAKARIAS TOPELIUS
STUDENTEN MATHIAS CASTRÉN } in.

RUNEBERG.

Nå pojkar, jag tror minsann att ni kommer utan sötsaker, Ha Ni Edra gynnare ätit upp den härliga kranskakan . . .

ZAKARIAS.

Nej, nej, magistern vi ha korgarna här ute i gången.

MATTI:

Ska vi taga in dem genast?

FREDRIKA.

Nej, nu äro de endast i vägen.

RUNEBERG.

Jo, pojkar visa hit Edra korgar — att vi må se huru många bakelser Ni mumsat upp på vägen.

FREDRIKA.

Men Janne då!

RUNEBERG.

Ja, ja ungdomen måste uppfostras!

ZAKARIAS.

Men snälla magistern hur skulle vi vara så snåla.

RUNEBERG.

Tror Du icke att jag var snål vid Dina år pojke? Hit med korgen!

ZAKARIAS (ut och in med en korg).

Inte fattas här en enda.

RUNEBERG.

Förstår Du icke skämt Zakarias Topeliusson — det fattades bara att det skulle fattas en enda. — Men nu fattas det en (han tager en bakelse ur korgen och äter upp den med en spjufveraktig uppsyn.

ALLA (skratta).

ZAKARIAS.

Och jag som trodde att magister Runeberg icke var snål!

RUNEBERG.

Du måste tro om igen poike, Du har trott orätt. Men här har Du själf en annan. (Tar en bakelse och stoppar den i munnen på Topelius som för ut korgarna.)

KARLARNE
(åter in med mera granris).

SNELLMAN (till karlarne).

Sedan hämta ni granarna och rada dem upp långs med väggarna.

MATTI.
(tar fram en bok och sätter sig på en stol att läsa).

FREDRIKA.

Skola vi binda guirlander af granris?

KARLARNA (ut).

SNELLMAN (räfsar).

Jo — de kunde hänga från lampkroken åt alla håll — men vi hafva också färdiga guirlander af enris och björnmossa.

RUNEBERG (till Matti).

Hör nu Castrén — hvad gör Du?

MATTI.

Jag läser grekiska!

RUNEBERG.

Låt bli med det — inte läser man grekiska i en finsk granriskoja. Hjälp Du magister Snellman att sprida hackelsen. —

ZAKARIAS.

Det gör jag. Läs Du Matti.

MATTI.

Nå nej — om int magistern vill — (han hjälper till.)

FREDRIKA.

Du Janne kunde också hjälpa till.

RUNEBERG.

Jo, jag radar granarna kring väggarna med karlarne. Men kaffebordet?

SNELLMAN.

Där finnes två lika stora väldiga packlådor — dem ställa vi hit midt på golfvet — och ett lakan öfver. — Du vet ju hvar Elias har sina Sammattilakan.

RUNEBERG.

Jo i skåpet. Hör ni poikar Matti och Zakarias. Raska tag hit med lådorna.

ZAKARIAS och MATTI
(ställa lådorna midt på golfvet).

KARLARNA (in med granar).

RUNEBERG.

Granarna radas upp kring väggarna.

ANNA (in).

Här äro två damer som fråga efter Doktor Lönnrot.

RUNEBERG.

Bed dem stiga in.

ANNA (ut).

FREDRIKA.

Hvad kan det vara för damer?

RUNEBERG.

Var Du lugn bara, inte har Elias några sånadär fruntimmersbekanta.

FRÖKEN ILMONI }
ADÈLE SILFVERSPARRE } (in).

RUNEBERG.

Söker Ni Doktor Lönnrot mina damer, så är han ännu ej hemkommen, vi vänta honom. Som Ni ser skall här göras en granriskoja till hans mottagande, så att varen icke skrämda öfver våra rustningar. Jag heter förresten Runeberg.

FRÖKEN ILMONI.

Jag heter Ilmoni och detta är fröken Silfversparre — nog känner vi förresten magistern.

RUNEBERG.

Ja se „alla känner apan — men apan känner ingen". Men damerna känna väl Doktor Lönnrot?

ADÈLE.

Ja visst känna vi honom.

FRÖKEN ILMONI.

Vi komma på Professor Ilmonis vägnar för att bjuda Doktor Lönnrot till oss.

SNELLMAN.

Förlåt mina damer — jag heter Snellman — och så sant som att jag heter Snellman, så inte får Ni taga bort vår Elias — *i dag är han vår.* —

RUNEBERG.

Men Ni kan ju stanna här.

FRÖKEN ILMONI.

Det var inte heller meningen i dag utan till middagen i morgon.

RUNEBERG.

Det passar ju utmärkt då bjuda vi Eder på Doktor Lönnrots vägnar att stanna här nu och dricka förmiddagskaffe i det gröna.

FRÖKEN ILMONI och ADÈLE (vexla blickar).

ADÈLE.

Vi äro mycket tacksamma för vänligheten, men —

RUNEBERG.

Jasså förlåt, förlåt — får jag ha den äran att förestålla damerna min hustru — (hälsningar).

Seså flickor nu ären I bekanta — nu krusas här icke vidare. — Vi behöfva kransbinderskor —

ADÈLE.

Ja visst — inte skall magistern tro att vi ämna spara våra fingrar!

RUNEBERG.

Rätt så — det tycker jag om.

SNELLMAN.

Vet Ni nog blir det ändå litet dystert med bara gran — nu ångrar jag ändå att jag inte tog litet af dedär rosorna —

ADÈLE.

Rosor — nog skaffa vi dem — men hvarifrån få vi dem?

SNELLMAN.

Från blomsterhandeln där borta vid hörnet —

FREDRIKA.

Men där äro de så förfärligt dyra.

ADÈLE.

Det är ingen skilnad — huru mycket behöfs det?

RUNEBERG.

Ett fång rosor mina damer — rosor fångar man alltid!

SNELLMAN (på skämt).

Nej, ett lass!

ADÈLE (skrattar).

Bra, efter vi äro två — så hemta vi två „lass". Genast vi skynda! Fröken Ilmoni och Adèle (ut).

RUNEBERG.

Hurtiga och raska flickor! Det tycker jag om . . .

FREDRIKA.

Men inte passar det ändå att Du kallar dem så där: „flickor" helt kort om godt. Den ena är ju en adelsfröken.

RUNEBERG.

Kan tänka! Du ser ju hur bra det gick i dem.

SNELLMAN.

Men det var heller inte bra att göra dem uppmärksamma uppå hvad rosorna kosta.

FREDRIKA.

Hvarför icke?

RUNEBERG.

Vår lilla mamma är hushållsaktig.

SNELLMAN.

Fröken Silfversparre behöfver icke hushålla — hon fick en half miljon när modren dog och andra halfvan får hon när generalen dör. —

RUNEBERG.

Nå — så då må fan ta henne, om hon inte hemtar två lass rosor som hon lofvade.

SNELLMAN.

Det gör hon nog. Nå nu börjar här blifva bra lummigt och trefligt.

KARLARNA (in med guirlander.)

SNELLMAN.

De skola hängas upp på kroken där midt i taket hela knippen och sedan dragas strålformigt ut åt alla håll som en krona, ändarna bindas fast i granar kring väggarna.

KARLARNA (göra som beskrifvet).

En trappstege får ni hos madammen!

SNELLMAN.

Sedan ned med rullgardinen och papperslyktor upp i guirlandkronan. Lyktor har jag också färdiga där ute.

FREDRIKA.

Men har Vilhelm kommit ihåg tyngdlagen?

SNELLMAN.

Huru så?

FREDRIKA.

Jo, om vi binda guirlanderna vid granerna så drar ju guirlandens tyngd i kull granarna inåt centrum.

RUNEBERG.

Ja, ser Du Snellman — det där stämmer nog.

FREDRIKA.

Vi slå en spik i hvar knut och sedan få vi väl låna madammens tvättstreck så slå vi ett snöre från knut till knut där bakom hållas granarna raka.

RUNEBERG.

Bra, det gör jag! (ut).

ZAKARIAS.

Men hvad skall man sitta på?

SNELLMAN.

På stolar. Dem få vi nog låna. Gå Du och Matti ut efter stolar hos madammen — och fråga om kaffet kokar.

ZAKARIAS.
MATTI. } (ut och in med stolar).

KARLARNA få upp guirlandkronan.

RUNEBERG.

Här är rep, spikar och hammare — madammen är som en engel i dag, hon är så stolt öfver sin nyaste Doktor. — (Slår rep kring granarna.)

KARLARNE (draga ut guirlandkronan åt sidorna.)

ZAKARIAS:

Det här blir som hos Tapio i skogen.

MATTI (sätter sig åter och läser).

SNELLMAN.

Tändom eld på ljusen — och lyktorna upp! (ut och in med kulörta lyktor).

Vet Du Runeberg att dessa äro de första tändstickor i Finland. (Tar fram en ask).

ZAKARIAS.

Nej pass magister Snellman! Jag fick redan till julklapp af magister Runeberg en splitterny plånbok och i den lågo de första tändstickorna.

SNELLMAN.

Då äro dessa de andra i ordningen.

FREDRIKA.

Låt mig tända på lyktorna. Man kan väl hushålla med stickor ochså och tända flere lyktor med samma sticka.

RUNEBERG.

Nej Du mor lilla, man tänder först ett ljus och med det ljuset tänder man alla de andra. —

FREDRIKA.

Du har rätt igen Janne.

RUNEBERG.

När har jag icke rätt — hur skrifver Andersén i Danmark: „Hvad far gör är alltid det rätta".

FREDRIKA.

(tänder lyktorna och Snellman och Zakarias hänga upp dem här och där i granar och i guirlandkronan.

SNELLMAN.

Så nu äro vi snart färdiga. När rullgardinen rullas ned så är det stt tecken åt Nervander att han får komma med Elias.

RUNEBERG.

Matti Castrén!

MATTI (läser vidare).

RUNEBERG.

Matti — läser Du grekiska?

MATTI (ser upp.)

Jo!

RUNEBERG.

Läs vidare då tills Du får kaffe! —

MATTI.

Tack! (han läser vidare).

RUNEBERG.

Men hvar i all världen är Fredrik Cygnaeus?

SNELLMAN.

Han läser väl på sitt granna tal till Elias ära. (Går til skåpet och tar fram ett lakan).

RUNEBERG.

Ja det var så sant — nu täcka vi öfver packlådorna.

EN AF KARLARNA.

Ja, nu äro vi färdiga.

SNELLMAN.

Tack nu för hjälpen! Hvad skola formännen ha? — Nå jag kommer ut och betalar där. (Ut med karlarna).

RUNEBERG.

Fredrika tycker Du ej att vi rada upp kranskakan, kringlorna och bakelserna här i midten af vårt inproviserade

bord — sedan kopparna rundt omkring och kaffepannan i midten.

FREDRIKA.

Visserligen! Bara vi ej tände lyktorna för tidigt.

RUNEBERG.

Ingalunda — nu fattas ju bara kaffet och — Elias.

ZAKARIAS.

Och damernas rosor!

RUNEBERG.

Inte vänta vi på dem — lyktorna äro redan tända. Damerna få ge sin blomsterhyllning åt Doktorn själf. — Det är ännu trefligare så.

Hit med bagarkorgarna!

ZAKARIAS (ut och in med korgarna).

Kanske fru Runeberg radar bullorna! (Hon gör så).

RUNEBERG.

Kallar Du det där bullor, pojke!

CYGNAEUS.
(in med en vagga full med blommor.)

Hej — tjenare — aj, aj, hvad här är trefligt! —

Vet Ni, det här är ju som det förlorade men återfunna paradiset. Se god dag fru Runeberg.

FREDRIKA.

Men hvad har Frede där — sannerligen en vagga, åt den ogifta Lönnrot — hur skall det passa?

Utmärkt — det är den finska litteraturens vagga.

RUNEBERG.

Vet Du Cygnaeus, det där är ett *väldigt fint* drag af

Dig! — Nog har jag alltid haft höga tankar om Ditt snille — men Du öfverträffar sedan också oss alla med Dina lysande och geniala ideer! —

CYGNAEUS.

Ingalunda — ser Du det är blott en invit åt Elias att blifva den finska litteraturens fader. —

RUNEBERG.

Topp det där skall Du säga i Ditt tal — blomstervaggan skall gömmas och först tagas fram när Du talar.

CYGNAEUS.

Bra, bra, men hvar skola vi gömma den?

RUNEBERG.

Ute hos madammen. (De gå mot dörren med vaggan).

SNELLMAN. (in emot den).

Hvad har Ni där? Tjenare Cygnaeus!

RUNEBERG.

Den finska litteraturens vagga.

SNELLMAN.

Jag trodde redan att det var det finska folkets vagga.

RUNEBERG.

Nej, den har Matti Castrén lofvat uppsöka — men nu läser han grekiska.

MATTI (ser upp).

Jo „tills jag får kaffe" (läser.)

CYGNAEUS, RUNEBERG (ut med vaggan.)

RUNEBERG.

Ute hos madammen. (De gå mot dörren med vaggan.)

SNELLMAN (in emot dem).

Hvad har Ni där? Tjenare Cygnaeus!

RUNEBERG.

Den finska litteraturens vagga.

SNELLMAN.

Jag trodde redan att det var det finska folkets vagga.

RUNEBERG.

Nej, den har Matti Castrén lofvat uppsöka — men nu läser han grekiska.

MATTI (ser upp).

Jo „tills jag får kaffe." (läser)

CYGNAEUS, RUNEBERG (ut med vaggan).

SNELLMAN.

Ja nu är ju allt i ordning — nu äro vi alla samlade — ljusen äro tända och kaffet färdig kokat. Topelius släpp du ner rullgardinen, det är tecknet åt Nervander att Elias får komma hem.

ZAKARIAS (fäller ned gard.).

Hurra! Ned med gardinen. (Det blir skymning så att lyktorna börja lysa.)

RUNEBERG }
CYGNAEUS } in.

CYGNAEUS.

Kära vänner detta är praktfullt — en granskog med lysmaskar.

RUNEBERG.

Ja sannerligen jag säger: Här är oss ljuft — här är oss godt — här är oss allt beskärt! (han sätter sig bredvid sin fru och slår armen om hennes lif) tycker Du icke detsamma Fredrika?

FREDRIKA.

Ja här är oss godt! —

SNELLMAN.

Nu hör jag Elias steg i trappan. Hej pojkar ett högt hurra när han kommer in.

MATTI

(slår ihop boken och springer ut — och in igen).

Hurra — Elias med doktorshatten!

(Kort paus.)

DOKTOR ELIAS LÖNNROT }
MAGISTER NERVANDER } in.

CYGNAEUS.

Doktor Elias Lönnrot lefve:

ALLA

Hurra!!! — — —

ELIAS (tar af sig hatten — ser sig omkring förvånad — gnider sina ögon och ser sig åter om):

Voi, voi är detta min fattiga kammare? — — —

SNELLMAN.

Hell Dig Elias — och välkommen i det gröna. — Detta är icke Din fattiga kammare — detta är Tapios, skogskonungens granrisslott. — Detta är Dina höga tankars gröna sal. Dessa granar säga till Dig och de säga till oss:

„Sitä kuusta kuuleminen.
Jonka juurella asunto!“ —

må dessa vårt kära och älskade hemlands evigt gröna granars i ordspråket uttalade maning följa Dig och oss alla genom lifvet åt, som en maning att ständigt lyssna till de djupa ledens djupaste hemligheter.

Hvad som ännu månde slumra på botten af den finska folksjälen, vet Du nog bäst själf — då Du är den enda af oss som kommer raka vägen ur dess tätnande led — men vi vilja bedja den Högste att Han, såsom Han har gifvit Dig den rätta viljan och förmågan, äfven må gifva Dig den rätta kraften och att Han må förläna Dig ett så långt lif som fordras för att åtminstone lägga de hörnstenar på hvilka vårt lands andliga storhetstid kan resa sin olymp.

Hvad vi, Dina yngre vänner och bröder kunna göra för Dig, för Ditt folk och för Ditt land det skola vi alla göra — ty äfven om våra fäder möjligen i den grå forntiden kommo hit som fiender — så har nu tiden läkt alla de sår de slagit och vi, deras söner, äro redo att med ospard svett och möda ej endast söka försona hvad de felat, utan äfven att söka höja denna, Din nation till den största andliga stormakten i kraft af dess ännu oförbrukade andliga skatter — ja därtill förhjälpe oss Gud! —

ELIAS (vrider en tår ur sitt öga).

Käre vänner! Jag är så djupt rörd öfver alla de otaliga bevis uppå Eder trofasta vänskap som följt mig allt sedan jag, torpets son, hade lyckan att upptagas uti Eder krets, att jag ej kan finna ord som skulle kunna tolka de känslor af tacksamhet med hvilka jag nu står här inför Eder.

Icke vet jag heller huru jag skall kunna visa mig värdig det förtroende Ni alla tyckas hysa till mig såsom någonslags grundläggare eller banbrytare.

Låtom oss icke glömma att den rätta banbrytaren står öfver oss — och när det behagar hans allvisa rådslut så bryter han vår bana eller afbryter den.

Låtom oss heller icke tro att vi kunna lägga en tumme till det finska folkets andliga växt eller öka dess visdom. — Icke stiger dess andliga värde och icke ökas dess visdom därigenom att den af oss sättes till pappers. —

Sådant det finska folket nu är, sådant är det af Vårherre skapat och danat — ty icke har någon annan herre eller andra herrar sysslat med dess uppfostran i något som hälst afseende. — Men hvad vi kunna göra och hvad vi böra göra är att söka bibehålla detta folk sådant som Gud har skapat oeh danat det. —

Det samma gäller det finska språket — låtom oss söka bibehålla det sådant det är igenom att skapa ett skriftspråk som så att säga tager talspråket på kornet och fastslår det en gång för alla. —

Men visserligen böra vi skapa en finsk litteratur icke för att smickra oss självfva — utan i hopp om att mänskligheten i en framtid må kunna lära någonting äfven af vårt folk — som är det yngsta på pappret men i värkligheten det älsta folket i Europa.

Ja, käre vänner, jag har kanske redan sagt mera än jag nu borde och därför sluter jag min mun och säger ingenting annat än: Tack skolen I hafva alla som en. Och tack Snellman för Dina välkomstord — och låtom oss nu lyssna till granarnas sus kring kaffebordet. — — —

(Allmänna gratulationer och helsningar utvexlas.)

RUNEBERG.

Kom nu hit Elias och sätt Dig i högsätet — ser Du, denna länstol är högsätet . . .

ELIAS.

Voi, voi . . . att Ni nu ids bråka och fira mig sådär förskräckligt. Fru Runeberg är så god och sitter i länstolen — inte behöfver vi något högsäte.

ALLA.

Jo visst.

ELIAS.

Om Ni int ä snälla så sätter jag mig på doktorshatten ty — inte lär man behöfva gå med den numera. —

RUNEBERG.

Jo visst Du, den skall Du spara till stora begrafningar — det är ett folknöje här i vår nya hufvudstad att räckna doktorshattar på stora begrafningar.

NERVANDER.

Undra på det, i kulturvaggan var man redan van vid doktorshattar — men här hafva de nyhetens behag.

FREDRIKA.

Ni skolen icke skämta så blodigt med doktorshatten — Ni få nog alla bära den i tur och ordning.

RUNEBERG.

Fri mej! — men kaffet — kaffet! Se så Elias. Nu sitter Du här och därmed punkt. Inte får Du krusa med min fru heller — då kunde ju „svartsjukans nätter“ börja på nytt.

ANNA och MADAMMEN komma in med koppar och en jättestor kaffepanna.

ELIAS (sätter sig.)

(till madammen) Är det icke fint här nu?

MADAMMEN.

Jo visst Doktorn — vi måste nu också få gratulera och önska till lycka me' allt!

ELIAS.

Tack! Tack! — (Kaffe bjudes).

RUNEBERG.

Ja, käre Elias — jag borde väl hafva strängat min lyra äfven jag till Din ära på denna Din hedersdag — men hvad mitt hjärta känner för Dig och för Ditt folk är det först under ett långt lif möjligt att nedskrifva — men det skall nog ske i sinom tid. Nu vill jag endast uttala min innerligaste glädje på rama prosan öfver att Du nu, som den första af oss, har nått detta mål för Dina studier som Du eftersträfvat.

Du står nu så att säga vid den första milstolpen på vägen ifrån torpet till parnassen. — Vi hafva nu äfven en känsla af att vi snart förlora Dig ur sikte när Du skyndar vidare fram på vägen — och när Du af Din framtida verksamhet föres än hit än dit, så komma vi alla att bittert sakna Dig i kamratkretsen. —

Kanske våra vägar nu skiljas — därför vill jag nu, såsom den näståldsta efter Dig, på mina yngre vänners och egna vägnar, tacka Dig för den tid Du tillhört vår studiekrets.

Ditt redliga och sedliga allvar och Din exempellösa flit skall städse stå inför vårt minne som en blank sköld — och

Dina trofasta och vänfasta ögon skola minnas af oss såsom ledstjärnor på lifvets stig.

På Ditt bord har jag ställt små liljekonvaljer. Mina älsklingsblommor förmå kanske, huru anspråkslösa de än äro, att ännu bättre än ord tolka de innerliga och varma känslor som jag hyser för Dig!

ELIAS.

Tack Runeberg!

ADÈLE SILFVERSPARRE }
FRÖKEN ILMONI } (in).

(De hafva båda famnen fulla med rosor).

ADÈLE.

Aj, aj — vi komma för sent.

RUNEBERG.

Tvärtom mina damer nu är Doktorn kommen.

ELIAS (stiger upp).

Voi, voi så mycket blommor och besvär . . .

ADÈLE.

Tillåt oss att lyckönska Eder, Doktor Lönnrot — vi komma ju för sent såsom de fåvitska jungfrurna — men inte är det därför mindre från hjärtat som vår hyllning kommer.

(Hon räcker blommorna)

ELIAS.

Månne ej fröknarna snarare höra till de kloka jungfruna i fråga om att komma i rättan tid — ty just nu är kaffetåren varm och här finna Ni lika varma hjärtan. Välkommen och tack för de fina blommorna.

FRÖKEN ILMONI
(räcker äfven sina blommor).

Jag har en hälsning från Professor Ilmoni som ber Doktorn komma till oss på middag i morgon.

ELIAS.

Tack så mycket — bara det inte kommer många människor.

FRÖKEN ILMONI.

Nej det kommer ingen annan än medicinalchefen Carl Daniel von Haartman. — De talade om någon ledig läkaretjent i Karleby, Kajaana eller hvar det nu var . . .

RUNEBERG.

Där höra Ni mina vänner: — Nu börjas det, — nu taga de Elias ifrån oss! Till Kajaana! Hvarför icke till Hiidensalmi, det är ju också bakom Kuopio!

CYGNAEUS.

Eller till Borgå eller Ekenäs snart sitta alla genierna i hvar sin kråkvinkel medan medelmåttan växer sig frodig och stark och styr hela universitetet.

SNELLMAN.

Månne det icke vara så godt att genierna skolas i småstäderna — ett universitet kan väl i alla fall ej styras af genier, Cygnaeus! Jag tror vi vanliga människor däri lyckas mycket bättre. —

CYGNAEUS.

Lycka till då bara! —

ELIAS.

Hvad kallar Du ett geni Cygnaeus? Inte vill Du väl pricka mig — hvarför skulle jag icke kunna lefva i Kajaana

om jag där skulle förtjena mitt bröd. — Ordet geni är så utslitet att vi bäst lägga det på hyllan. —

CYGNAEUS (med patos.)

Mina vänner. — Finlands yngsta Doktor, vår äldsta och käraste kamrat frågar mig, hvad jag menar med ett geni. — Låt vara att ordet geni blifvit svårt missbrukadt under den nu förgångna upplysningstiden af snart sagt hvarje „konglig sekreterare“, som kunde rimma ihop någon sonett eller omelett med venushår, aphroditejoller och sauce pikant med amoriner och amoretter till någon furstlig bröllopsmiddag. — Sådana dussin-rimsmeder kallades ju ännu på Gustav den tredjes tid vanligen „genier“, — Men redan Friedrich von Schiller har försökt en bättre definition då han säger: „Es bildet ein Talent sich in der Stille und ein Karakter in dem Strom der Welt.“ —

Om det är tillåtet att korrigera Schiller så kunna vi säga: und ein *Ingenium* in dem Strom der Welt. —

Det som för Geniet är det utmärkande draget är, synes det mig, att det just ur verldens ström eller strömningar mäktar i sig upptaga alla dessa strömningars syften, omforma dem — sammansmälta dem — och åter låta dem gå vidare i en ny riktning, som förer mänskligheten ett nytt steg framåt emot det höga mål, som heter förfullkomling. —

Ett sådant geni är Du, Elias Lönnrot! — Här har nu talats nog om Din härkomst från ett torp — däri ligger ju Din styrka! Med en ren själ befriad från fördomar och såkallade familjetraditioner träder Du nu ut i verlden. —

Men kanske Du blir grundläggaren af en ny dynasti, af ett nytt adelskap: *geniets själsadel* är Din, — och Ditt vapenmärke är just den finska litteraturens oskrifvna blad. — Vi som känna Dig veta, att Du just har geniets stora för-

måga att sammansmälta och att ordna allt det rinnande guld, hela den verldsström af poesi, af mystik och besvärjelser — af under årtusenden uppmagasinerad meditation och visdom vunnen under seklers erfarenheter och intimt samlif med den ofördärfvade naturen — vi veta att just Du har förmågan att samla alla dessa andliga strömningar i en stor själs allt-omfattande behållare, och att Du eger just geniets insikt om huru dessa strömningar måste ihopföras för att kunna ledas framåt mot tankens verldshaf dit alla nationers bästa sträfvanden sträfva — mot en slutlig förening.

(Cygnaeus gör här ett tecken åt Runeberg, som nickar och går ut samt kommer in med vaggan, som han dock deponerar vid dörren.)

Må någon af de yngre bland oss företaga sig att uppsöka det finska folkets vagga — den kan ligga vid Ganges bortom Himalaja — den kan äfven ligga bortom bärget „Jomalema“ vid Nilens källor — ty det finska folkets vagga är äfven den äldre mänsklighetens vagga. — Men det finnes en vagga, som ligger oss ofantligt mycket närmare, och om Du, såsom vi tänka, vill blifva den *finska litteraturens fader* — så bör Du, när Du sätter bo, fast i Kajaana — hafva hos Dig denna vagga — (han hämtar vaggan och ställer den bredvid Elias) — ty denna vagga, som nu har bäddats med blommor, är just den *finska litteraturens vagga* — — Runeberg lägger Kantele i vaggan).

ELIAS (tar vaggan upp och reciterar den vaggvisa som nu står i Kanteletar II, 172).

„Waggans visa will jag sjunga,
Wagga under sång min älskling,
Ej för guld och ej för silfver,

Hjärtats kärlek lönar sången,
Waggans visa will jag sjunga,
Sådan jag som barn den hörde,
Sådan modern fordom sjöng den
Då jag än var mycket liten
Och låg hjälplös själf i waggan,
Då jag bars utaf min fader
Eller moder uti famnen. —

RUNEBERG.

Käraste vänner låtom oss en stund se högtidliga ut — ty i ögonblick som dessa födas höga föreställningar — vaggan som symbol väcker tankar mångahanda!

ELIAS.

Viljen I stå fadder till dem?

ALLA (i chorus)

Jo, jo — — —

ADÈLE.

Den nu anförda vaggvisan ur folkets mun säger att sånger icke sjungas för silfver och guld — men perlor böra väl icke fattas i den finska litteraturens vagga! (Hon kastar kappan af sig och framstår uti tidens klädsamma empiredräkt. Från den sålunda blottade halsen lösgör hon ett perlband med stora perlor). Dessa perlor hafva tillhört min moder. — Hon var under de senare åren en så varm vän af det tysta finska folket — att jag, hennes dotter, tror mig handla så, som hon skulle hafva handlat, om henne hade förunnats tillfälle att stå invid den finska litteraturens vagga. För de sträfvanden som skola fylla denna vagga med folkets tankar i en förevigad form offrar jag dessa min kära moders perlor;

min enda bön är att denna min handling aldrig må blifva omtalad — ty jag är nu endast som ett eko af min saliga moder — och allt hvad hon gjorde för sina underhafvande skedde i tysthet. (Hon strör perlorna i vaggan).

RUNEBERG.

Låtom oss hedra den aflidnes minne!

ALLA (uppstiga).

LERS JAKOB STENBÄCK (kommer in mycket mystisk och mörk, han ser länge och förvånad på det tigande sällskapet. — Han är blek och den trånga, svarta rocken är knäppt ända upp till halsen).

(När L. J. Stenbäck kommer in säger)

NERVANDER.

Jag tror på de dödas uppståndelse och ett evigt lif.

STENBÄCK

(suckar och ser upp mot himlen med hopknäppta händer).

„Förlåt dem ty — de veta icke hvad de göra"!

RUNEBERG (till damerna).

Kanske jag får presentera: Teologie Candidaten och skalden Lars Jakob Stenbäck.

STENBÄCK (helsar icke).

Skald kan Du själf vara — jag har krossat min syndiga lyra! — — —

NERVANDER.

Sjåpa Dig icke Lasse — stig fram och bocka för damerna! —

STENBÄCK.

Jag känner nog Edra „damer". — Ni borde skämmas att ställa till bachanaler på Elias hedersdag. — Jag har tröttnat på allt detta festande och kalasande.

SNELLMAN.

Vi äro icke läsare — metodister — detta är icke något pietistmöte.

STENBÄCK.

Nej det tror man nog att I icke ställen till väckelsemöten.

RUNEBERG.

Det finnes många sorters väckelser. Men sedan Du blifvit väckt till det där pietistgråtandet är det ju, som om Du förlorat icke endast kärleken till Dina kamrater, utan äfven förmågan att tala mänskligt förnuft.

STENBÄCK.

Och om jag talade med människors eller englars tungor och egde icke kärleken till Jesum Christum — så vore jag endast som en klingande malm eller ett tomt skal . . .

CYGNAEUS (afbryter).

Men det är just det Du är — ett tomt skal fullt af bibelspråk!

STENBÄCK.

Och jag som hoppades ändtligen träffa Elias ensam . .

RUNEBERG.

Elias har ingen orsak att söka ensamheten — det är den Du söker . . .

STENBÄCK.

Jag söker *Jesum Christum!*

SNELLMAN.

Nå, så drag åt Helsinge då — icke är han här nu!

STENBÄCK.

Nej, man märker nog det.

RUNEBERG.

Och om Du genom ett under skulle finna Den Du säger Dig söka, så är det föga troligt att Du skulle känna igen Honom. — Icke gick Han omkring och hängde med hufvudet som Du gör.

STENBÄCK.

Hur skulle jag ej känna Honom då Han utgjutit sitt blod för mina synder . . .

NERVANDER.

Din största synd är att Du stör vår glädje. Det är ett hemfridsbrott. — Syndare!

SNELLMAN

Hur vet Du att det var just för Dina synder?

STENBÄCK:

Därför att det står skrifvet: „Ty sålunda älskade Gud verlden att han gaf sin enborne Son, på det att *alla* som tro på honom icke må gå förlorade utan hafva ett evigt lif." —

CYGNAEUS (afbryter).

Men för oss har Du redan gått förlorad —

STENBÄCK.

Därför ären I också förlorade.

RUNEBERG (intervenerande).

Vet Du hvad Lasse, försök morska upp dig litet. — Icke är detta lifvet den jämmerdal som Du tror. Se på den lilla Topelius som stirrar på Dig med förvåningens stora ögon — af honom kunde Du lära Dig värklig fromhet utan skrymteri och läsarpessimism. Här hafva vi församlats — som goda barn — eller som vittnen omkring den finska litteraturens vagga — och så kommer Du hit som skickad af mörkrets makter för att droppa gift eller malört i vår oskyldiga glädje — skäms Du icke Lasse?

STENBÄCK.

Hvad pratar Du om — den „finska litteraturen", icke finnes det någon „finsk litteratur" . . .

SNELLMAN.

Nej på pappret finnes ännu icke mycket — men på folkets tunga — fråga Elias.

STENBÄCK.

Jag förstår: det där om Ilmarinen och Wäinämöinen sådant borde lämnas åt glömskan. Afgudajoller — tillbedjan af stockar och stenar, hedniska signerier. — Djävulens blendverk. — Är det det, I viljen återuppväcka! Är det *det* Du, Runeberg, kallar *finsk* litteratur?

RUNEBERG.

Det — och tusen andra saker, som böra räddas åt eftervärlden, ja åt folket självt till minne om dess fäder.

STENBÄCK.

Deras himmelska fader har gifvit dem Guds ord -- icke

behöfver folket någon annan litteratur. Gif åt dem tidningar, noveller, romaner och dramer — det är det bästa sättet att döda deras tro på Jesum Christum!

ELIAS (stiger upp).

Kamrater — låtom oss icke gräla på Lasse! Låtom oss vara ärliga och medgifva att det ligger en djupare sanning uti hans ord — han menar det väl, men han kan icke uttrycka sig.

STENBÄCK.

Jag tänkte nog att Ditt samvete skulle vakna! Elias — Du blir ännu en god tjenare för Herran! — Jag förstår blott icke, att Du ej för längesedan har skiljt Dig från detta Lördagssällskap!

SNELLMAN.

Det Gud har sammanfogadt skola människor icke åtskilja.

STENBÄCK.

Då Du Snellman själf har studerat teologi så borde Du veta, att det Du där sade gäller om äktenskap. Poesin är ett fint gift som dödar den religiösa känslan och tynger ned själen tlll materialismen — och verldsliga ting. —

ELIAS.

Låtom oss icke nu munhuggas utan låtom oss taga fasta uppå det lilla sanningskorn, som låg bakom Lasses förra yttrande:

Om till det finska folkets litteratur i en framtid äfven kommer noveller, romaner och dramer — så kan däri visserligen ligga en fara för folkets poetiska ådra och sedliga alvar — ifall ej dessa skapelser utgå ur folkets egen högre tankeverld. — Ty blir det öfversättningar af detta utländska flitter som kallas „skönlitteratur“ så kan folksjälens guldgrufvor snart nog börja gifva kattguld sådant som romantikens joller var det. — Och ännu farligare vore en tidningspress om den ej skötes af män med en högre ansvarskänsla än den, som synes vara rådande i de såkallade „kulturländerna“ . . .

Var det icke detta „*gift*“ Du menade Lasse?

STENBÄCK.

Jo — naturligtvis.

SNELLMAN.

Nu ljuger Du Lasse! Du menade all litteratur utan undantag — hela „Djäfvulens bländverk“ som Du kallar det. — Men Elias är för nobel att gå in på plattheten uti Dina utgjutelser. — Elias vill, som Luther säger „vända allt till det bästa“ — men när Du sade, att Du tänkte det som han sade, *då ljög Du!*

STENBÄCK.

Hur vet Du hvad jag tänker?

SNELLMAN.

Din skenhelighet sitter så på ytan, att man genomskådar den utan svårighet. Dina tankar äro icke svårlästa — de hoppa numera som olycksfoglar i pietismens plogfåra och plocka likmaskar, och begrafningskonfekt med bibelspråk uppå! —

RUNEBERG.

Lugna Dig Snellman!

SNELLMAN.

Jag är lugn — fullkomligt lugn. Men det är min rättighet som människa och min skyldighet som kamrat att

säga sanningen åt den förra vännen Lars Stenbäck. Sedan Du Lasse har förlorat tron på det sköna i lifvet och kärleken till denna vår kamratkrets, så är det bättre att Du går Dina egna vägar.

STENBÄCK.

Jag går. — Jag ville ändast räcka Elias denna bok — (han räcker Elias ett Nya Testamente) Guds ord i Hans Nya Testamente. — Någon annan litteratur behöfves icke, för den som tänker på sin själs frälsning.

Adjö Elias, jag går nu — och jag kommer aldrig åter. Vår Herres Jesu Christi nåd vare med Dig! —

ELIAS.

Vill Du inte lugna Dig Lasse och dricka en kopp kaffe med oss, som förr? — Vi vilja endast lefva i fred och —

SNELLMAN.

Låta Lasse lefva med. Men då går jag min väg! . .

STENBÄCK.

Var lugn och sitt Snellman. *Jag* går. — Gud vare Eder syndare nådig! (Skyndar ut med nedböjt hufvud.)

ELIAS.

Stackars Lasse — huru skall det sluta?

SNELLMAN.

Det slutar i bönehuset eller dårhuset, — han är ej den första!

CYGNAEUS.

Men det är skada om skalden Stenbäck — att han skall gå under med teologen Stenbäck.

RUNEBERG.

När två blinda leda hvarandra så falla de bägge i gropen. Skalden Stenbäck i all ära — men teologen har kastat något bittert salt i ögonen på honom, så att han ej ser Guds natur annorlunda än som en jämmerdal — ett själens fängelse — eller en botgörares pinocell.

Uti hans arbeten finnes ej en gnista af humor, ej ens ett uns af självironi. — Hela hans poesi är en bikt, ett klagorop — ett verop öfver tillvaron och t. o. m. hans målande utaf naturen sker med mörka, spöklikt dystra färger. Icke förlorar Finland något uppå att han har krossat sin „syndiga lyra" som han själf säger. —

ELIAS.

Det är hårda ord!

RUNEBERG.

Men sanna! — Hans lyra har syndat emot den heliga anden i skapelsen, som är ljus och vår — men icke mörker och liklukt. (han gör ett korstecken i luften.)

Skalden Stenbäck är alltså död — frid med hans själ — måtte den finna ro hos teologen Stenbäck, hans jordiska arfvinge. —

ELIAS.

Men han söker sanningen på sitt vis. —

FREDRIKA RUNEBERG:

I alla fall menar han det ärligt.

SNELLMAN.

Kanske menade Judas Iskariot det också ärligt nog — ty utan honom hade korsfästningen som „frälste verlden" icke alls kommit till stånd — och till tack har Judas en-

dast smutskastats af hela kristenheten. Var icke Judas äfven ett redskap i Herrens hand? Han aftvådde i alla fall sin gärning med sitt eget blod — medan Pilatus endast tvättade sina händer med vatten.

ELIAS.

Låtom oss nu icke komma in på allt det där. — Enhvar pröfve sig själf! — Lasse har kanske som teolog ännu ett värf att fylla.

CYGNAEUS.

Det må vara hans ensak — i alla fall behöfver han icke utså tvistefrön, tistlar och törnen ibland oss. — Lifvet är ibland mörkt nog ändå.

RUNEBERG (klappar i händerna).

Seså mina vänner: Låtom oss nu icke hängifva oss åt missmod och grubbel på denna Elias högtidsdag. Hvad gör Du Castrén — läser Du grekiska?

CASTRÉN.

Jo, tills jag får kaffe!

RUNEBERG.

Har Du icke fått kaffe ännu Din stackare? —

ELIAS.

Lägg bort boken och kom fram till bordet — här finnes kaffe för alla. —

ELIAS
(häller i åt Castrén som dricker).

Har Du häller icke fått kaffe Topelius? Fram, fram! Int' begär han, och int' får han!

ZAKARIAS.

Nå, tack — jag får nog när jag hinner.

ELIAS.

Nå, nog hinner Du väl nu! — Se här — ät bullor!

TOPELIUS (får kaffe och bullor).

Tack, tack så mycket! —

NORDSTRÖM (i spetsen för *en deputation från finska litteratursällskapet* in — (dess ordförande träder fram till Elias och säger med ett stort kuvert i handen). —

ORDFÖRANDEN NORDSTRÖM.

Herr Doktor Elias Lönnrot! Det finska litteratursällskapet har enhälligt beslutit att framdeles bistå Eder uti Edra sträfvanden för att samla och förena det finska folkets episka sånger till ett helt. —

Vi hafva därför fått i uppdrag att åt Herr Doktorn öfverräcka dessa tusen rubel i banko assigniationer, som reskassa för Eder tilltänkta resa till Ryska Karelen — och i synnerhet till den 80 årige Arhippa Pertunen, som enligt hvad Ni själf meddelat oss skall vara den största nulefvande rapsoden och sångaren.

I det vi öfverräcka Eder denna reskassa önska vi Eder tillika en lycklig och angenäm färd och en riklig skörd af sånger till fäderneslandets ära och fromma. — — —

ELIAS (tar emot kuväret och lägger det varsamt ned i vaggan — samt räcker ordföranden handen och säger):

Stor tack — tack —. Ja här står jag, och jag kan'ej säga annat. —

Skall jag tacka Gud eller människorna?

RUNEBERG.

Låtom oss tacka Gud!

DEPUTATIONEN (från litteratursällskapet tager afsked och går. Omedelbart därpå knackar det på dörren).

PROFESSOR ILMONI och

HOFRÄTTSRÅDET ASP (inkomma)

ELIAS (går emot dem. Hälsningar).

TOPELIUS.

Dess mera folk, ju längre det lider! — — —

RUNEBERG (till sin fru).

Det är trefligt att se att vår Elias hedras äfven af sina lärare.

FREDRIKA RUNEBERG (till sin man).

Det är ju helt naturligt — Professor Ilmoni känner jag — men hvem är den andra herremannen?

RUNEBERG (afsides som förut).

Ingen aning — men en fin och vacker karl, som Du ser . . .

CYGNAEUS (bär vaggan åt sidan och samtalar sakta afsides med Snellman, Nervander och Castren — de se under samtalet på de nykomna).

SNELLMAN. (afsides)

Nu är Elias icke mera enbart vår Elias — — —

NERVANDER (afsides)

Nej — nu är han snart allas Elias! —

CYGNAEUS (afsides)

Så är verldens gång.

CASTRÉN (afsides)

Jag tror att jag går hem . . .

NERVANDER (afsides)

Nej stanna, nog hinner Du plugga grekiska hela lifvet igenom — nu är det Elias dag! . . .

SNELLMAN.

Nog hinna vi skingras ännu, låt oss hålla ihop sålänge vi kunna! — — —

PROFESSOR ILMONI (går fram).

Mina vänner, mitt herrskap. Tillåten mig att först föreställa en ungdomsvän Hofrättsrådet Asp från Wasa. — Herr Runeberg med fru, fröken Ilmoni — fröken Adèle Silfversparre — — —

ELIAS (fortsätter) —

Magistrar Snellman, Nervander, Cygnaeus och studerande Castrén och Topelius — — — (allmänna hälsningar).

ELIAS (till Asp.)

Hofrättsrådet är sålunda fortfarande i staden . . .

ASPEN

Ja, som synes. — Måhända är det Guds finger som man säger — ty jag skulle tillbringa midsommarfesten hos min svåger, friherre Carl Reinhold Mellin på Kulju. — Han har äfven varit nog vänlig att sända mig sin ensitsiga Chaise, men åkdonet lär hafva skadats i en backe och repareras som bäst i Tavastehus. — Mig återstår ingenting annat än att fördrifva tiden här . . .

Men det är nog så angenämt, när man har sådana vänner som bror Ilmoni.

PROFESSOR ILMONI.

Du kommer sannerligen också som en Deus ex machina — ty alla dessa fosterländskt sinnade ynglingar hafva säkerligen mycket att fråga Dig, som studerat under självfva Porthan.

ASPEN.

Ja, Porthan var det nog som väckte min håg för finska studier — men självfva folket hade jag lärt mig älska redan hemma i Karkku, där min aflidne fader var kyrkoherde. —

PROFESSOR ILMONI.

Magister Runeberg — Ni som ifrar för minnen från kriget — här ser Ni en man som kände General Döbeln.

RUNEBERG (springer upp).

Värkeligen, kände Hofrättsrådet honom personligen?

ASPEN.

Visserligen! Jag var ju hans Auditör vid Björneborgs regimente.

RUNEBERG.

Minnes Ni den tiden ännu?

ASPEN.

Som den dag i går. Jag var ju 29 år när kriget bröt ut — men låtom oss nu icke tala om mig —

RUNEBERG.

Men om kriget — — —

ASPEN.

Hvarför skola vi rifva upp gamla sår . . .

PROFESSOR ILMONI.

Ja, låtom oss njuta fredens välsignelser —

ASPEN.

Dessutom hafva vi kommit hit för att lyckönska Doktor Elias Lönnrot — till hans utnämning till provincialläkare i Kajaana —

SNELLMAN.

Se där ha vi det — Elias skall landsförvisas bakom Kuopio.

PROFESSOR ILMONI.

Ja, min bästa Lönnrot, Aspen kom mig nu i förväg. — *Saken är afgjord* — jag träffade just nu chefen för Medicinalstyrelsen —

CYGNAEUS

Von Haartman är en stor skämtare — kanske han bara vill skrämma oss.

ASPEN.

Bli icke skrämd doktor Lönnrot. — Kajaani är visst nog blott en by — men bakom denna by slår ock det finska folkets hjärta lika varmt som här —.

NERVANDER.

Icke finnes *här* något finskt folk — utom i tjenande ställningar.

ASPEN.

(med en lång blick på Nervander).

Också ett tjenande hjärta slår. — Magistern är väl icke hjärtlös nog att förneka det. — Men bakom Kajaani ligga socknarna Sotkamo, Kuhmo o. s. v. där folksången fortlefver ända bortom ryska gränsen — för Doktor Lönnrot äro dessa trakter ett paradis. —

NERVANDER.

Men huru länge var Adam i paradiset! — Kanske Elias sedan förvisas till Lappmarken för att studera besvärjelserunor mot myggbett. —

ELIAS.

Nå, nå — lugna Dig Nervander, nog får jag stanna i Kajaani — men icke har jag heller något emot Lappmarken . . .

ADÈLE.

Är icke Doktorn rädd för myggor?

ELIAS.

Nej — nog röker jag ut dem alltid!

SNELLMAN (visar Elias jättepipa).

Hvad tycks om detta muskedunder. — När bror Elias får denna samovar i gång, så kan han förvandla hvilket hus som helst till ett rökpörte. —

PROFESSOR ILMONI (till Adèle).

Se här ett bref från farsgubben — det kom just nu för en stund sedan.

ADÈLE
(tager emot brefvet och stoppar det i sin väska).

Jag vet nog hvad det innehåller — — —

FRÖKEN ILMONI.

Men kära Adèle — läs först — aldrig vet man så noga hvad ett bref han innehålla. —

FREDRIKA RUNEBERG.

Ett enda litet bref kan ofta ändra ett helt lifs öde. Jag minnes ett bref —

RUNEBERG.

Fredrika! *Fredrika!*

SNELLMAN.

Brefhemligheten! — — —

FREDRIKA RUNEBERG.

En hemlighet —
Som hvar man vet — — —

ASPEN.

Nog håller jag också före att man bör läsa bref genast. — Om ej det värsta, så kan ett sjukdomsfall föreligga, eller — — —

ADÈLE (bryter brefvet och läser flyktigt — därefter springer hon upp och utbrister i jublande ton).

Ändteligen! Bättre sent än aldrig. Farsgubben har vaknat. — Får jag läsa högt? — Här finnes ingen brefhemlighet. —

PROFESSOR ILMONI.

Läs, läs — vi känna ju alla Generalen. —

ADÈLE (läser brefvet).

Tisdag morgon.

Adèle, dotter min!

Det är så tomt här ute, när Du är därinne i staden. — Därför sänder jag dessa rader med mjölkbudet. Jag har tänkt mycket öfver det samtal, som jag hade med bröderna Ilmoni och min gamla krigskamrat Aspen. Äfven Lönnrots tvärsäkerket har öfvertygat mig om, att också finskan kan vara ett språk — och jag börjar åtminstone förstå Din kärlek till folkvisornas enkla melodier. —

Lönnrot har ju nu blifvit Doktor har jag sett i tidningen — lyckönska honom från mig och bed honom och alla

hans vänner vara välkomna hit ut för att fira midsommaren på ett trefligt sätt. Torsdag morgon sänder jag alltså alla vagnar och trillor till staden och ber Dig vara hjärtligt välkommen åter,

Bjud alla som Du känner hit ut — här finnes ju rum i oändlighet och mat och dryck i öfverflöd.

Altså på gensyn torsdag.

Din fader. —

ADÈLE (strålande af fröjd).

Altså har jag den äran och glädjen att bjuda Eder alla till midsommarfesten och hoppas jag att också Hofrättsrådet gör oss den äran — efter Kuljuresan ändå icke hinner blifva af. —

ASPEN.

Jag tackar för vänligheten, om bror Ilmoni kommer med, så kommer äfven jag — jag är ju färdig med staden.

PROFESSOR ILMONI.

Naturligtvis, vi fara alla gärna ut till det gamla stället och det höga kokkoberget. —

TOPELIUS.

Hurra! Vi fara alla! —

ALLA.

Hurra!

— Ridå. —

AKT IV.

Scenen föreställer den gamla slottsträdgården å General Silfversparres egendom.

Till venster en terass med trappa ledande till slottet. I fonden kvarndammen med båtar i stranden. Till höger berceauer af blommande syrener. —

Midt på planen en väldig ek med mullbänk omkring roten.

Framme i förgrunden till höger och venster hvar sitt gungbräde. —

GENERALEN (kommer ned för trapporna i en gammaldags kavalleriuniform med klingande sporrar och ridspö. — På det nedersta trappsteget blir han stående och ropar)

Jakob! — — —

Han går fram till gungbrädet — sätter sig — tar sig en pris snus och börjar nysa.

GENERALEN (ropar och nyser turvis).

Jakob! — — — (nyser)

Ja-a-a-kob! — — — Satans betjenter! — En riktig betjent borde känna på sig när han behöfs — och dra åt helvete endast när han icke behöfs!

GENERALEN

(hvisslar med en hvisselpipa som hänger på hans bröt). —

BETJENTEN JAKOB (i livré med korta sammetsbenkläder och hvita strumpor kommer springande).

JAKOB.

Hvad befaller Herr Generalen?

GENERALEN.

Hörde icke Jakob att jag ropade flere gånger.

JAKOB.

Jo, visst hörde jag. —

GENERALEN.

Nå hvarför tusan kommer han då icke genast . . .

JAKOB.

Det lät som om rösten hade kommit från gårdssidan och icke från trädgården — därför sprang jag först till stallet.

GENERALEN.

Nå ja, säg åt stallmästaren att Muhamed haltar på högra framfoten.

JAKOB.

Gud bevare Herr Generalen, haltar Muhamed?

GENERALEN.

Som jag *säger* — han ömmar på högra framfoten. Låt stallmästaren se efter hur det är med skoningen. Kalla sedan hit trädgårdsmästaren och inspektorn.

JAKOB.

Skall ske Herr Generalen!

JAKOB (går).

GENERALEN

(drar fram en silkeskasimir snusnäsduk och snyter sig).

En bra karl den där Jakob — men i själfva verket en djäfla åsna! —

EN MULLIG JÄNTA

(bärande tvänne sprutkannor kommer fram mellan buskarna från höger — hon börjar vattna blommorna vid terassens fot till vänster).

GENERALEN (utan att vända sig).

Är det Stina som vattnar?

STINA.

Jo Ers nåd! —

GENERALEN.

Kom hit litet.

STINA.

Ja' törs int — Ers nåd kniper igen . . .

GENERALEN.

Nå hvad tror du att Gud har skapat kvinnan till — om icke till att knipas?

STINA.

Man kan ju klappa vackert också. —

GENERALEN.

Kom hit nu då — så skall jag klappa vackert . . .

STINA.

Ja' törs int . .

GENERALEN

(slår med ridspöet mot stöfvelskaftet).

Stina — kom hit!

STINA

(närmar sig och niger försiktigt).

GENERALEN.

Du är en konstig planta — man ser nog att far din är trädgårdsmästare; — när nådens sol skiner så viker du ihop dig som en Akasia — istället för att öppna dig som en näckros om morgonen.

STINA.

Jag tror att ers nåd bara vill skämta.

GENERALEN:

Tvärtom jag vill göra Dig en allvarlig fråga. Tycker Du om vackra karlar?

STINA

(rodnar och gömmer sitt ansikte i förklädet).

Fy — skäms . . .

GENERALEN.

Hva' befalls? Int behöfver Du „skämmas" för det. I din ålder har man rätt att se sig om — ifall man ej vill sluta som gammal piga.

I dag kommer fröken hem och hemtar med sig ett par lass magistrar från staden. Snygga upp er alla flickor, så få ni dansa i kväll — ja hela natten. Jag har beställt dansmusik ända tills solen går upp — resten är er sak. — — —

STINA.

Få vi alla dansa med?

GENERALEN.

Allihop — både kuddor och kalfvar! Spring genast och säg till åt alla dina systrar, åt inspektorns flickor med o. s. v. att här skall dansas!

STINA.

Aj så roligt!

GENERALEN.

Nå, spring i väg nu och lämna vattningen för i dag kanske det regnar i morgon! —

STINA

(niger och springer bort med sina sprutkannor).

GENERALEN (för sig; snusar åter).

Kanske är det ett tecken uppå att man går i barndom på nytt när man har glädje utaf att göra andra glada. — (nyser.)

INSPEKTORN (kommer).

Herr Generalen har behagat kalla mig hit.

GENERALEN.

Ja, tror Inspektorn att vi snart kunna vänta våra gäster?

INSPEKTORN (ser på sitt ur).

Fem mil fram och tillbaka är 10 mil.

GENERALEN.

Nå, men när hästarna foro före frukosten borde de väl hinna tillbaka till kvällsvarden . . .

INSPEKTORN.

Det beror också mycket på gästerna, om de alla voro färdiga när vagnarna kommo till staden. Ett par timmars hvila måste de äfven hafva för att dricka och bita litet hö och hafra åt sig. —

GENERALEN.

Alltså fem timmar dit — två timmars hvila och fem timmar tillbaka — då borde de vara här kl. 6 och nu är hon redan 10 minuter öfver 7.

INSPEKTORN.

Då har vi dem nog här genast.

GENERALEN.

Har militärmusiken hörts af.

INSPEKTORN.

Jo den kom redan kl. 4.

GENERALEN.

Låt koka stark ärtsoppa åt karlarna så att de orka blåsa hela natten. Af ärter blir man musikalisk! —

INSPEKTORN.

De hafva redan ätit rågmjölsgröt, fårstufning och sill i långa banor — nog orka de blåsa. —

GENERALEN.

Nu en annan sak. Hvad menar Inspektorn om kvarnen? (Han pekar ut mot höger.)

INSPEKTORN.

Kvarnen? Hur så? — Vi ha ju höjt dammen en hel alen och sparat vårflödet. — — —

GENERALEN.

Nej, nej. Icke talar jag om vattenkvarnen utan om den gamla väderkvarnen där borta på kvarnberget. (Han pekar åter åt höger.)

INSPEKTORN.

Den — den duger inte ens till *ved* mera — den är ju murken.

GENERALEN.

Men nog brinner den väl om man tänder på den?

INSPEKTORN.

Naturligtvis brinner den. — Torr är den som krut invändigt.

GENERALEN.

Om man låter rifva den så kostar den oss bara åtskilliga dagsverken — vi bränna altså npp den.

INSPEKTORN.

Som Herr Generalen befaller!

GENERALEN.

Topp! En ståtligare kokkoeld kan man icke önska sig i kväll. —

INSPEKTORN.

Sannerligen — någon eldfara är det ju icke heller. Berget är kalt och det är långt från åker och äng.

GENERALEN.

Och det är ju alldeles lugnt i kväll, så att gnistor ej flyga med vinden. — Bra. Låt föra dit en tunna tjära och binda halmkärfvar på vingarna. När vi hissa flaggan i kväll på torntaket så låter Inspektorn sätta kvarnen i gång för sista gången och sedan tända på de tjärade vingarna. För ett par lass hyfvelspån in och tänd på därinne på samma gång. — Förstår Inspektorn — tänd inte förr än Ni ser flaggan hissas här på tornet.

INSPEKTORN.

Bra, bra. Vi måste skynda då med förberedelserna.

GENERALEN.

Tag musiken med dit och låt dem spela upp vår marsch när kokkoelden börjar. — Sedan komma vi dit och dansa omkring den brinnande kvarnen.

INSPEKTORN.

Bra, bra — jag förstår att Generalen vill öfverraska gästerna. —

INSPEKTORN (går).

GENERALEN (gnider sig i händerna).

Den här gången blir det en kokkoeld som duger.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (kommer).

Har Herr Generalen gifvit våra flickor lof att komma och dansa i kväll med herskapets gäster?

GENERALEN.

Ja visst — hvarför icke. Nog kan väl ungdomen roa sig.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Nå, nog kan den ju dansa, för den skull, om Gud så vill och Herr Generalen befaller. —

GENERALEN.

Hvarför skulle icke Gud vilja att man dansar litet ibland — kung David dansade ju framför arken af glädje så att han tappade både skjortan och kalsongerna . . .

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Å hå?

GENERALEN.

Nå har int trädgårdsmästaren läst i Gamla Testamentet där står det.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Nå — nog ha' jag ju läst det också — för den skull — men int står där något om kalsongerna!

GENERALEN.

Det var väl fan — det står uttryckligen att han dansade inför Herrans åsyn så vildt att han tappade alla kläderna och blef alldeles naken.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Men kanske kung David inte hade några kalsonger.

GENERALEN.

Nå ja — fråga presten eller klockarfar om det — men nu till en annan sak. Hur är det med växthuset och drifbänkarna?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Tackar som frågar — nog ä de' bra — allt bra bara —

GENERALEN.

Fins det jordgubbar och meloner nog för fyra lass magistrar — och gurkor, eller hvad ha vi nu att bjuda på?

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN
(skrapar sig bakom örat).

Nå, nog fins det jordgubbar — för den skull — om Gud så vill — men melonerna äro inte färdiga ännu. — — —

ADÈLE (kommer springande inifrån slottet öfver terassen och ned för trapporna).

God dag, god dag pappa!

GENERALEN
(breder ut sina armar och omfamnar dottern).

God dag, god dag min pia — ären I nu alla här? Välkommen åter! —

ADÈLE.

Nej, jag for förut för att se litet hur det är med förplägningen, vi äro ju många, rysligt många.

GENERALEN.

Det blir ju riktigt roligt. Gamla Sofi har nog stökat och lagat så att allt är klappat och klart. Ni äro naturligtvis hungriga som vargar allihop.

Vi servera genast en kall huggsexa vid stående bord som vi flytta hit ut omkring den gamla eken.

ADÈLE.

Vid stående bord?

GENERALEN.

Nå ja — det är ju det allra bästa, så får hvar och en hugga för sig bäst han behagar efter sin håg och matlust.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (bockar för Adèle).

Ja — jordgubbar fins det nog för den skull . . .

ADÈLE.

Härligt — fins det jordgubbar — tänk hvad vi ska må — — —

GENERALEN (till trädgårdsmästaren).

Men int krypa jordgubbarna hit af sig själfva . . .

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (i tankarna).

Om Gud så vill. — — —

ADÈLE (klappar om trädgårdsmäst.).

Nej, nog är det trädgårdsmästaren som måste hafva den goda viljan den här gången, kanske Gud hjälper till dessutom . . .

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Nå, nå, nog hjelper han också till — för den skull! — — —

GENERALEN

Se så, stå inte och prata nu, utan låt plocka ihop jordgubbarna hiskeligt fort. —

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Jo, jo, jag springer — för den skull! . . (skyndar ut.)

GENERALEN.

Gubben blir gammal, men man kan ju icke klubba bort honom som en gammal häst. — — —

ADÈLE.

Jag trodde att pappa skulle rida emot oss till bron —

GENERALEN.

Det skulle jag hafva gjort och var redan på väg, då jag märkte, att min ädla arab är skadad. —

ADÈLE.

Är Muhamed skadad?

GENERALEN.

Jo, han haltar på högra framfoten — jag fick lof att vända om. (Rullande buller).

Nu hör jag vagnarna — vi måste skynda ut på andra sidan — — —

GENERALEN och ADÈLE (gå upp för trapporna och in till venster). (En fullvuxen drängpojke kommer in från höger med en kratta på axeln).

DRÄNGEN.

Alla gångar äro nu krattade och snygga — det här går fort — (han börjar kratta). Alltså, nu är hon här igen, vår egen fröken — vår Adèle — jag kan ju icke säga min Adèle! — — —

Och ändå — hade jag ej dragit upp henne ur kvarndammen i vårvintras, så vore hon icke mera till. — Är hon då icke min Adèle, då jag rifvit henne ut ur dödens käftar?

Att jag älskar henne det vet jag, men om hon älskar mig det vet jag icke. — Men hata mig kan hon heller icke. — Här äro hennes fotspår i sanden. —

Dessa fotspår må icke utplånas — alla andra spår må försvinna spårlöst i sanden. — (han krattar åter).

Man säger att en slaf kysser sin herskarinnas fotspår — jag är ingen slaf, och dock är hon min herskarinna, för hvilken jag skulle kunna gå i döden en gång till — när som helst — hvarför skulle jag då icke äfven kunna kyssa hennes fotspår?

Isynnerhet som jag icke får kyssa henne själf. — — — (Han tager mössan af sig och böjer sig ned samt kysser Adèles fotspår i sanden). —

JAKOB (kommer ut på terassen).

Ser man på! — Jag har hört om vegetarianer och andra morianer som äta ogräs — men aldrig förr har jag sett någon äta sand! Smaklig måltid! — — —

DRÄNGEN (reser sig och krattar åter),

Du, gamla asiettslickare, är för tjockhudad att förstå hvarför man „äter sand“ som Du säger. —

JAKOB.

Nej sannerligen, det förstår jag icke. —

DRÄNGEN.

Det finnes mycket mellan himmel och jord som Du icke förstår. — Af jord är du tagen till jord må du åter blifva (han krattar åter). (Flera festligt och rikt dukade bord bäras in och ställas i ring omkrig den stora eken).

JAKOB (till drängen).

Sluta nu ditt krattande och dammande! — Förstår du icke att sanden flyger upp på matborden. — Icke vill du väl att herrskapet skall äta upp den sand som du lämnat.

DRÄNGEN (slutar).

Slicka tallrikarna — hvarför står du här och lurar på matborden. Gå och hjälp gästerna ur vagnarna och tag emot deras käppar och galoscher — — —

JAKOB.

Det gör stallmästaren — han hjälper dem ur vagnarna och borstaren tar emot deras saker. — Jag är den som passar upp här vid borden och häller i glasen (han börjar fylla i bränvinsglasen).

DRÄNGEN.

Drick dig bara icke full innan de komma!

JAKOB.

Drag åt helvete nu!

DRÄNGEN.

Kanske vi träffas där! (går).

JAKOB (för sig).

En munvig och uppkäftig gulnäbb. — Man märker nog att det är fröken själf som har skämt bort honom med sitt läsande. (Han tömmer en brännvinssup).

A—a—ha! En sådan Genèvresup har sin egen historia — — — ack ja, kanske man hinner med en till — (han fyller glaset och tömmer det på nytt) — A—a—haa! Dobra — säger ryssen — våt — kak — votki —.

Ack herregud hvarför blef man icke född till herrskap? Då skulle en icke behöfva göra annat än dricka Genèvre från morgon till kväll! — — —

GENERALEN (kommer ut på terassen med Professor ILMONI och Hofrättsrådet ASP under hvar sin arm). (De komma ned för trappan). (Jakob ut med dct toma glaset).

ASPEN.

Du har det ju furstligt bror Silfversparre! Furstligt!

GENERALEN.

Nå Du vet väl att min gumma var rik — — —

ASPEN.

Ja ja — men icke alla rika kunna ställa för sig —

ILMONI.

Sant nog, mången miljonär sitter i staden på ett futtigt kontor för att gnida ihop nya miljoner och strypa sillar tills döden slutligen stryper honom själf i sin tur.

GENERALEN.

Ja ser Ni, det är parvenyernas hundfröjd. Men Du bror Asp som aldrig förr gästat mitt hus — hvad säger Du om den här eken? Skall den kunna vara ett tusen år?

ASPEN.

Pruta bort hälften så är den ju redan gammal nog.

GENERALEN.

Nej fan — här finnes en gammal finne som säger att en sådan där ek kan vara tusen år. — Den kan hafva stått här länge innan gården fans och han vet äfven berätta att det skulle hafva varit ett heligt träd under hvilket rätt skipats och offer bringats i hemlighet ännu under katolska tiden . . .

ASPEN.

Kanske — kanske! Om en finne har sagt det så bör det gälla något, de veta nog hvad de säga.

ILMONI.

Den är väl alldeles ihålig?

Ja, det är sant — finnes det icke några inristningar i barken?

GENERALEN.

Jo, det är just det. Se här dessa bomärken och kråkfötter på stammen.

ASPEN (beser ekens bark).

Sannerligen: *Romerska* bokstäfver är det *icke* — runor af germantyp är det *heller* icke — — — men detta liknar vissa hieroglyfer som Fenicerna fingo från Egypten — detta åter påminner om grekiska Omega — ω.

GENERALEN.

Detta påstår finnen är något slags tideräkning men han kan icke förklara något närmare — kanske någon af våra magistrar får reda på det här. —

ILMONI.

Nej — ingen af dem är arkeolog — alla idka brödstudier.

ASPEN.

Dessutom sakna vi ännu så länge orientalister. Vore jag ej bunden vid Wasa Hofrätt så skulle jag ännu vid fyllda femtiotre år börja med dessa studier som Porthan i tiden rådde mig till.

ILMONI.

Hvad hindrade dig att följa hans råd?

ASPEN.

Min faders död nödgade mig tyvärr att bita i det juridiska trädäpplet för brödfödans skull . . .

Och sedan bröt kriget ut . . .

GENERALEN.

Seså mina vänner låtom oss nu öfvergå från brödfödan och näringarna till supamaten. —
Om någon är hungrig så är jag törstig. — Jakob!

ASPEN (till Ilmoni).

Men jag hoppas att mina barn eller barnabarn må upptaga dessa studier.

ILMONI.

Men ditt friherrliga äktenskap var ju barnlöst och du är enkling . . .

ASPEN.

Men jag har svurit att ej dö som barnlös enkling — mig återstår ett borgerligt äktenskap.

ILMONI.

Jag förstår — borgerliga kvinnor äro fruktsamma.

JAKOB (kommer springande).

GENERALEN.

Jakob, är supen iskyld?

JAKOB.

Jo visst, den är så kall, att man blir riktigt varm när man tänker på den.

GENERALEN.

Godt, mina vänner en laxpiråg till supen. — Skål och välkommen i det gröna. (De skåla, äta och dricka.)

GENERALEN.

Jakob — hvar dröja alla våra magistrar?

JAKOB.

De komma väl snart; jag såg dem dansa ringdans på

gården och sedan i en lång ked ut i trädgården andra vägen . . .

GENERALEN.

Jag hoppas att Ni finna Eder väl vid detta stående bord! — Jag tänkte att när man *suttit* i vagn fem timmar så skulle man gärna *stå* vid ett stående bord.

ILMONI.

Utmärkt — man orkar icke sitta mera — därför dansar ungdomen, den vet nog hvad den gör! —

JAKOB (fyller åter glasen).

Kanske jag ändå får hemta länstolar.

ILMONI.

Nej vi sitta här på gungbrädet tills de unga hunnit rasa ut. (Jakob bjuder supar på en bricka).

GENERALEN.

Halfvan först. Gutår. (De dricka).
Aspen, mins du våra krigssupar?

ASPEN.

Om jag minnes. Gud vet hur det var. Mat ficks sällan den tiden, men supar fick man närsom helst och hvarsomhelst — utom i slaget vid Lappo. Jag minnes ännu hur en döende sårad bönligt bad mig „Aspi kulta antakat minulle wiina“ — men det fanns just då icke en tår. — Du fick den sista qvätten vid rian. —

ILMONI.

Och han dog utan?

ASPEN.

Utan. Jag tryckte hans ögon igen — likasom Ramsays

— Alla äta under det följande. —

ELIAS.

Inte äro vi vana vid sådant — vi äta först och sjunga sedan vidare. —

ILMONI.

Rätt så! Aj, aj — så vackra gurkor! —

GENERALEN (höjer sitt snapsglas).

Ja en skål för den nya Doktorn Elias Lönnrot. Det fägnar mig. Ni är väl den första mannen af folket som tagit graden.

ASPEN

Den första — kanske, men vi hoppas icke den sista.

ILMONI.

Skål Elias Lönnrot! (Alla skåla och dricka!)

ELIAS.

Tack — stor tack. Men större hjältedater hafva utförts af folkets män.

GENERALEN.

Hur så? (Han biter i en stor smörgås).

ELIAS.

Ja efter herr Generalen frågar — så måste jag väl säga sanningen här: Här skall finnas en ung man, en dräng eller torparson som har räddat Er dotters lif. — — — Hon har af flere orsaker ej kunnat omtala saken för sin fader — men hon har gifvit mig rätt att taga saken till tals — ty ära åt den som äras bör.

GENERALEN.

Hvad hör jag? Hur har det gått till? När och hvar?

ELIAS.

Här på vårvintern. Er dotter åkte skridsko där ute på kvarndammen, isen brast och hon skulle hafva drunknat, därest en torpareson ej med fara för eget lif hade sprungit ut och räddat henne.

GENERALEN.

Är det så Adèle?

ADÈLE.

Alldeles så. — Sedan vårdades jag i torpet — där mina kläder torkades, så att ingen vet därom utom de i torpet.

GENERALEN.

Hvarför har Du icke omtalat detta för mig?

ADÈLE.

Jag vågade icke skrämma pappa — när det nu väl var öfverståndet, så tyckte vi att allt var bra som det var.

GENERALEN.

Bra nog — men det var väl då den där samma pojken, som Du ville lära läsa — med mera?

ADÈLE.

Jo, det var just han.

GENERALEN.

Men detta är ju oerhördt. Här går jag omkring och är misstänksam och otacksam emot en yngling som räddat mitt barns lif.

JAKOB.

Ja, nog finnes pojken här ännu i gårdens tjenst, men han har blifvit underlig — man vet icke —

— Alla äta under det följande. —

ELIAS.

Inte äro vi vana vid sådant — vi äta först och sjunga sedan vidare. —

ILMONI.

Rätt så! Aj, aj — så vackra gurkor! —

GENERALEN (höjer sitt snapsglas).

Ja en skål för den nya Doktorn Elias Lönnrot. Det fägnar mig. Ni är väl den första mannen af folket som tagit graden.

ASPEN

Den första — kanske, men vi hoppas icke den sista.

ILMONI.

Skål Elias Lönnrot! (Alla skåla och dricka!)

ELIAS.

Tack — stor tack. Men större hjältedater hafva utförts af folkets män.

GENERALEN.

Hur så? (Han biter i en stor smörgås).

ELIAS.

Ja efter herr Generalen frågar — så måste jag väl säga sanningen här: Här skall finnas en ung man, en dräng eller torparson som har räddat Er dotters lif. — — — Hon har af flere orsaker ej kunnat omtala saken för sin fader — men hon har gifvit mig rätt att taga saken till tals — ty ära åt den som äras bör.

GENERALEN.

Hvad hör jag? Hur har det gått till? När och hvar?

ELIAS.

Här på vårvintern. Er dotter åkte skridsko där ute på kvarndammen, isen brast och hon skulle hafva drunknat, därest en torpareson ej med fara för eget lif hade sprungit ut och räddat henne.

GENERALEN.

Är det så Adèle?

ADÈLE.

Alldeles så. — Sedan vårdades jag i torpet — där mina kläder torkades, så att ingen vet därom utom de i torpet.

GENERALEN.

Hvarför har Du icke omtalat detta för mig?

ADÈLE.

Jag vågade icke skrämma pappa — när det nu väl var öfverståndet, så tyckte vi att allt var bra som det var.

GENERALEN.

Bra nog — men det var väl då den där samma pojken, som Du ville lära läsa — med mera?

ADÈLE.

Jo, det var just han.

GENERALEN.

Men detta är ju oerhördt. Här går jag omkring och är misstänksam och otacksam emot en yngling som räddat mitt barns lif.

JAKOB.

Ja, nog finnes pojken här ännu i gårdens tjenst, men han har blifvit underlig — man vet icke —

GENERALEN (tar och tömmer en sup).

Undra på det — man är en hjelte och blir behandlad som en slusk, nog kan man blifva „underlig" med mindre!

JAKOB.

Man vet icke om han är riktigt klok mera, han äter sand . . .

GENERALEN.

Prat! (Stoppar en stor piråg i munnen).

JAKOB.

Jo, jo, jag har sett det själf — med egna ögon —

ILMONI.

Stackars fan! —

ASPEN.

Ja, i bibeln står att när Nebukadnezar blef bortblandad så gick han ut och åt gräs som oxarna.

NERVANDER.
(Stoppar en köttbulle i mun).

Han blef väl bara vegetarian.

GENERALEN.

Hit med pojken! Ögonblickligen! Hit med honom, som han går och står!

JAKOB (springer ut till höger). —

ADÈLE.

Inte är han bortblandad alls — jag har ju lärt honom hela alfabetet och det lärde han på ett par dagar.

SNELLMAN.

Kanske han har läst sig tokig sedan dess.

CYGNAEUS.

Mer än en bokmal har slutat på dårhus. —

GENERALEN.

Nå, det är ju väl att vi här hafva en Professor och en Doktor! — Han må aldrig vara så tokig, att han icke kan återfås till besinning?

ELIAS.

Ingalunda.

ASPEN.

Men om han har blifvit kär i den han räddat — det brukar gå så.

ADÈLE (rodnar).

Ingalunda.

RUNEBERG.

Den som räddar en fogelunge kan blifva en fogelvän och en katthatare för hela lifvet — så är det med mig. —

FREDRIKA RUNEBERG.

Men bortblandad är du icke.
(Det börjar blifva skymning).

ILMONI.

Nå när pojken kommer så få vi ju se hvad som står att göras med honom. —

ASPEN.

Är han giftasvuxen?

GENERALEN.

Visst så — långa karlen och en vacker karl till på köpet.

ADÈLE (rodnar).

Pappa öfverdrifver. Han är endast litet längre än jag.

ASPEN.

Gift bort honom då, så blir han kanske frisk.

GENERALEN.

Icke är det så lätt att gifta bort en karl som en flicka. — Henne vilja alla hafva om hon har något; — men hvem vill hafva en fattig drängpojke? —

ASPEN.

Gif honom ett torp — en koja —

ELIAS.

Och ett hjärta!

ADÈLE (rodnar och går bort).

ILMONI.

Den här saken är ömtålig — Adèle tycks också ta åt sig.

FREDRIKA RUNEBERG.

Det vore väl intet under om hon äfven har andra känslor för sin räddare än bara tacksamhetskänslan. —

ASPEN.

Ett kvinnohjärta är icke att lekas med —

RUNEBERG.

Och kärleken icke heller.

GENERALEN.

Må fan ta kärleken — men rättvisan skall lefva — och rättvisan kräfver att karlen belönas såsom han förtjenar.

SNELLMAN.

Han har väl icke så stora pretentioner.

CASTRÉN.

Icke gör man hjeltedater med tanke på belöning.

TOPELIUS.

Gif åt honom böcker efter han vill läsa.

GENERALEN.

Nej, en anständig belöning skall han ha — man prutar icke när det är fråga om människolif.

DRÄNGEN kommer åtföljd af JAKOB.

DRÄNGEN
(stannar på afstånd med mössan i handen).

GENERALEN.

Vill du bror Asp förhöra honom, Du som är domare till yrket.

ASPEN (till drängen).

Hvad heter Du?

DRÄNGEN.

Matti.

ASPEN.

Hur gammal är Matti?

MATTI.

19 år.

ASPEN.

Hvad är din fader?

MATTI.

Torpare.

ASPEN.

Och Du själf?

MATTI.

Dräng.

ASPEN.

Är Du frisk?

MATTI.

Tackar som frågar, int felas mig någonting.

ASPEN

Är Du nöjd här vid gården?

MATTI.

Jo.

ILMONI.

Lider Du af hufvudvärk?

MATTI (bredt).

Nä-ä. —

ASPEN.

Inte fattas honom någonting. —

GENERALEN (går fram och räcker Matti handen och behåller hans hand i sin under det följande).

Är det Du som har räddat min dotters lif?

MATTI (ser bort).

Nå int vet jag så noga . . .

GENERALEN.

Hvarförslag? Vet du icke hvad du själf gör?

MATTI.

Hvem har talat om det —? Det är ju nog, om den vet det, som har talat om det . . .

GENERALEN.

Min dotter har nu själf talat om det.

MATTI.

Nog är det väl så då, som hon har talat, — inga har hon väl skarfvat någonting till?

GENERALEN.

Hvarför har du icke kommit och talat om det själf?

MATTI (ser åter bort).

Hva' sku' ja', int ä' de nu någonting att talas om.

GENERALEN.

Det är det visst — hur gick det till?

MATTI.

Nå det gick nu sådär hastigt å lustigt.

GENERALEN.

Jakob gå och hissa den stora flaggan på tornet till Mattis ära?

JAKOB (går).

MATTI.

Jag stod där nere i stranden i vårvintras och fröken åkte där ute på isen medan ja huggd ved i stranden vid tvättstugan så hörd jag ett skrik och såg att hon hade kommit för långt ditåt där kvarnen suger bort vatten under isen.

Jag vet int själf hur fort det gick, men yxan tog ja med å två grofva plankor och repet som ja sku bära ved med också — för si ja va mest rädd för om strömmen sku föra henne ned till kvarnen.

Så for ja' fram med båda plankorna till iskanten å sku kasta repet åt henne när hon kom opp igen — men hon orka int hålla i utan släppte taget. Då slog ja yxan fast i plankan och band ena ändan af repet fast i yxan och hoppade med andra ändan ned i hålet och dök efter fröken och band repets andra ända om armen på henne.

Sen drog jag ned den andra plankan i vaken och fick den nnder henne, så att hon hölls opp att flyta — så for jag opp själf längs med repet och satte mig på den plankan där yxan var och så drog jag opp fröken på den plankan och sen var det ju ingen konst mera . . .

GENERALEN.

Hvarför hemtade Du icke hem henne genast?

MATTI.

Vårt torp var närmare och mamma hade just eld i bakugnen — så att hon och systrarna skötte sen om fröken — int vet jag något vidare sen. — — —

Jo — penningar hade hon velat ge åt mamma, men när vi inte ville ta emot dem, så ville hon läsa med mig ibland — Men när int Generalen tyckt om de — så sluta vi sen me' de' också — å så for hon till staden, — — — Int va de sen någå vidare.

GENERALEN.

Nå hvilken belöning vill Du ha nu då?

MATTI (ser åter bort).

Int vet jag just att det extumerar . . .

GENERALEN.

Tror du int att min dotters lif är mig dyrbarare än penningar.

MATTI.

Så är det för mig också. Int behöfver jag några penningar, — jag får ju min lön som andra.

GENERALEN.

Se så, inga undanflykter — du är en fattig gosse — här har du en hundralapp . . .

MATTI (afvisar sedeln).

Om Generalen vill ge åt mamma, så är det hennes sak hon som skötte om fröken.

GENERALEN.

Ja, inte blir hon heller utan: Gif då denna 100 lappen åt henne nu genast när du kommer hem — och — här har du själf en tusenlapp till kläder ooh stat och ett torp skall du få dessutom på köpet.

ELIAS.

Tag emot bara Matti — när Generalen bjuder — man skall icke vara otacksam.

MATTI (tar emot sedlarna).

Men om jag får läsa med fröken så behöfver jag inga torp — för nog vet jag att jag blir lika bra läskarl som alla andra.

ADÈLE (kommer tillbaka springande).

Eld. Kvarnen brinner! Jag såg det oppe från salsfönstren!

ALLA (springa upp) rop:

Eld, hvar? Eld! Eld!

ADÈLE.

Väderkvarnen.

GENERALEN.

Lugna eder — Adèle misstager sig — det är någons kokko . . . (Eldskenet lyser allt rödare från höger.) Adèle — vill Du läsa vidare med Matti — han ber därom.

ADÈLE.

Naturligtvis gärna.

GENERALEN.

Gif din hand på det.

ADÈLE

(räcker Matti handen som han kysser).

GENERALEN.

Tack nu Matti ännu en gång! — Du är en duktig karl och en läskarl må du gärna bli efter du har lust.

MATTI.

Men jag tror att fröken har rätt, detta sken är mera än ett kokkosken! — Om kvarnen brinner?

GENERALEN.

Inte kan du ändå rädda den, om den brinner — så brinner den. —

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN (in från höger).

Väderkvarnen brinner! Och jordgubbarna föllo i diket! Hjälp! (Man hör militärmusiken stämma upp Björneborgska marschen.)

GENERALEN.

Gå och plocka nya jordgubbar då! Annars passar det ju utmärkt. Må kvarnen vara vår kokkoeld i år. —

Kommen nu alla mina kära vänner och ärade gäster så tåga vi in corpore till den brinnande kvarnen — det är mitt eld- och rökoffer åt mjöltomtarna och den stora fruktbarhetens okända andar.

ADÈLE.

Det var en god ide af pappa att tända en sådan ståtlig kokko på kvarnberget.

CYGNAEUS.

Se hur de brinnande vingarna svänga!

RUNEBERG.

Se hur de lustiga lågorna klänga!

TOPELIUS.

Hör hur de gnistrande gnistorna spraka!

NERVANDER.

Hör hur de bristande bränderna braka!

FREDRIKA RUNEBERG.

Rökmolnen vältra sig fram och tillbaka!

CASTRÉN.

Hejsan en kokko — ett nöje för gudar!

SNELLMAN.

Måtte den grädda, allt kvinnfolk till brudar!

ASPEN.

Magistrarna skalda och rimma och rasa . . .

ELIAS.

Så låtom oss gå dit och fira vår brasa.

GENERALEN.

Ja kom där finnes väldiga batterier med Champagneflaskor färdigt laddade och lagrade på is i ett dike.

TRÄDGÅRDSMÄSTAREN.

Ja och dit föll hela jordgubbsämbaret för den skull i brådskan — — —

ADÈLE.

Nå det blir en sötsoppa!

ILMONI.

Jordgubbar på is är också en lisa. —

RUNEBERG.

Klang låtom oss gå dit och sjunga en visa. —

GENERALEN.

Ja där fins musik och där blir dans omkring kvarnen till ljusa morgonen. —Där vänta många raska flickor med hjärtat i halsgropen på våra magistrar!

GENERALEN

(stöder sig mot Aspen och torkar sina ögon).

ILMONI.

Hur är det broder, hur mår Du? Hvad — — —

ASPEN.

Hvad är det?

GENERALEN.

Ingenting! Jag vet ej rätt — jag smälter bort i Ert sällskap som en smörklimp mellan heta stenar. —

ILMONI.

Du har varit för länge ensam broder.

ASPEN.

Det är icke godt att mannen är allena! —

GENERALEN.

Nej, men jag fröjdar mig som kusken åt smällen öfver det som jag gifvit bort. Aldrig har jag ännu gifvit bort en tusenlapp så gärna och med sådan fröjd.

ASPEN.

Det är saligare att gifva än att taga.

GENERALEN.

Ja, sannerligen — jag tror att jag ger flickan med, om han värkeligen blir en läskarl för sin hatt.

ILMONI.

Nog blir han det, om han förenar finnens sega ihärdighet med sin läslust.

ELIAS.

Alltså prinsessan och det halfva kungariket — — —

GENERALEN.

Hela kungariket! Hela kungariket. Kom kom skynda! Kvarnen kallnar och supen blir varm. (Musiken uppstämmer Finska rytteriets marsch.)

ALLA (tåga ut till höger).

(Eldskenet blir allt starkare och starkare.) — — —

MATTI (blir ensam stående och betraktar sin 100 och sin tusenlapp. — Han ser äfven igenom dem mot eldskenet).

Man hör ännu Generalens röst som ropar öfverröstande marschens toner:

Matti! Matti!

Kom nu och dansa en lifräddningsdans med fröken Adèle!

Nu är det Johanne och kokkofest för alla — stora och små . . .

MATTI.

No kerran on Juhanin aika!

(Han slår ihop sedeln och stoppar den i sin mössa — mössan på hufvudet vänder sig om och springer rakt i armarna på Elias, som har kommit tillbaka in från höger för att hemta honom.)

ELIAS.

Nå — tu' pois nyt Matti tansamaan!

MATTI.

Tulen! Tulen! (De gå ut arm i arm.)

JAKOB
(in från höger på tåspetsarna).

Om man icke kan släcka elden — så kan man åtminstone släcka sin törst! — Skål och gutår!

(Han tömmer Geneverflaskan.)

Man hör från kvarnberget fanfarer — applåder — väldiga eläköön- och hurrarop.

JAKOB (kryper under bordet.) (man hör Generalens röst som närmar sig mer och mer ropande):

Jakob! — Ja-a-kob! — Ja-a-a-kob!

GENERALEN (in och går till bordet för att taga Geneverflaskan — men ser att den är tom.)

Jasså — den var tom! — Ja-a-a-a-a-kob!

Geneverflaskan är tom!

Mera Genever! — — —

GENERALEN
(går ut till höger roppande):

Mera Genever! Ja-a-kob!

JAKOB

(kryper försigtigt fram igen — på alla fyra säger han): Rätt som det går! (Stiger opp och härmar): Mera Genever var det!

Hurrarop och applåder höras från kvarnberget.

— Ridå. —